శ్రీధరాయనమః.

ఉత్తరహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము.

172

పీఠిక.

ఈగ్రంథమును దక్కెళ్లపాటిలింగనామాత్యుఁడు రచియించెను. ఇక్కెసరితే గారమ్మ. తండ్రి వేంకటపతి. తాత బిట్టయ్య. హరితసగోత్రుఁడు. ఆపస్తంబసూత్రుఁడు. శ్రీమద్వేంకటేశ్వరవరప్రసాదలబ్ధవిచిత్రశృంగారకవిత్వవైభవుండు. ఈకవితన యౌవనమునందు "మదనమోహినీ విలాసమును" ప్రౌఢిమదశయందు "సూరతనయాపరిణయమును" ఆవెనుక "విద్యుత్ప్రభావిలాసమును యక్షగానముగాను దరువాత యఱువదియేండ్లప్రాయమున ప్రబంధమును వ్రాసినట్టు వతారికయందలి 16 [illegible]మువలనఁ దెలియుచున్నది. ఇక్కవి కృతకృతులలో విద్యుత్ప్రభావిలాసము దక్కఁ [illegible]న గ్రంథములిల వెలయుచున్నవి. సూరతనయాపరిణయ మను మేమీమధ్య చెన్న[illegible]ణమున "ప్రాచ్యభాషాలిఖితగ్రంథప్రతీ భండారము" (ఓరియంటల్ లైబ్రరీ) లోఁ జూచితిమి.

2. ఉత్తరరామాయణము, ఉత్తరహరివంశము లోనగు గ్రంథములవలెనే యీగ్రంథము "ఉత్తరహరిశ్చంద్రోపా[illegible]నము" అని వాడఁబడుటవలన బూర్వహరిశ్చంద్రోపాఖ్యాన మొకటియున్నట్టు "ఉత్తర" శబ్దము చెప్పకయె [illegible]చున్నది. లో[illegible]మునందుంటఁ బ్రశస్తమయియున్న శంకరకవి హరి[illegible]ంద్రపద్యకావ్యకథను బూ[illegible]శ్చ[illegible]ప్రోపాఖ్యానముగా నెన్నఁదగియున్నది. అ[illegible] యనఁగా, గాధిపట్టి చలపట్టి త్రిశంకుపట్టి రాజ్యపదభ్రష్టునిఁ జేయఁబూనినది మొదలుకొట్టి చివరకు నతఁడు [illegible] పరిపాలము చేమరల రాజ్యమేలు [illegible] గల కథను బూర్వహరిశ్చంద్రో[illegible]ఖ్యానముగా గ్రం[illegible]ములవలనఁ దెలియఁబడుచున్నది. తర్వాత హ[illegible]ంద్రుని పూర్వ[illegible]ంతములను దెలుపుకథయంతయు నుత్తరహరిశ్చంద్రోపా[illegible]నముగా నె[illegible]న [illegible] యుచున్నది.

3. ధర్మజుఁడర[illegible] వాససంశీలుఁడైయుండు [illegible] మా[illegible]ండేయము చే హ[illegible] చారిత్రముఁ దెలుపఁబడి[illegible]ట్టు మార్కండేయపురాణమువ[illegible] స్పష్ట[illegible]. పూర[illegible] శ్చ[illegible] ప్రోపాఖ్యానమును శంకరకవి రైయెదా[illegible]సములుగ [illegible]కా[illegible] ము[illegible] [illegible]డు. ఇది "నెల్లూరికావ[illegible]ము" అ[illegible] డఁ డుచు [illegible]ను, ని "నె[illegible] శ [illegible] బ్రౌఢ్యమున [illegible] యఁ జేయ [illegible] థము [illegible] వేయిపద్యము కుఁ [illegible] గా [illegible] య ఈ [illegible] చెన

శ్రీధరాయనమః.

ఉత్తరహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము.

172

పీఠిక.

ఈ గ్రంథమును వెల్లపాటి లింగనామాత్యుఁడు రచియించెను. ఇతని తల్లి సరితి గారమ్మ. తండ్రి వేంకటపతి. తాత బిట్టయ్య. హారీత సగోత్రుఁడు. ఆపస్తంబసూత్రుఁడు. శ్రీమద్వేంకటేశ్వరవరప్రసాదలబ్ధవిచిత్రశృంగారకవి వైభవుండు. ఈకవి తన యౌవనమునందు "మదనమోహినీ విలాసమును" ప్రౌఢిమదశయందు "సూర తనయాపరిణయమును" ఆవెనుక "విద్యుత్ప్రభావిలాసమును యక్షగానముగాను రచించెను. తరువాత యిరువది యేండ్ల ప్రాయమున ప్రబంధమును వ్రాసినట్టవతారికయందలి 16 పద్యములవలనఁ దెలియుచున్నది. ఇక్క విక్రతకృతులలో విద్యుత్ప్రభావిలాసము దక్కఁ దక్కిన గ్రంథములిల వెలయుచున్నవి. సూర్యతనయాపరిణయ మను మేమిమథ చెన్నపట్టణమునఁ "బ్రాచ్యభాషాలిఖితగ్రంథసమితి భండారము" (ఓరియంటల్ లైబ్రరీ) లోఁ జూచితిమి.

2. ఉత్తరరామాయణము, ఉత్తరహరివంశములోనగు గ్రంథములవలె నీగ్రంథము "ఉత్తరహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము" అని వాడఁబడుటవలన బూర్వహరిశ్చంద్రోపాఖ్యాన మొకటియున్నట్లు "ఉత్తర" శబ్దము చెప్పకయ చెప్పుచున్నది. లోకమునందంతటఁ బ్రశస్తమయియున్న శంకరకవి హరిశ్చంద్ర పద్యకావ్యకథను బూర్వహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానముగా నెన్నఁదగియున్నది. అదియనఁగా, గాధిపుత్త్రుని చలమువలన త్రిశంకుపుత్త్రుఁడు రాజ్యపదభ్రష్టునిఁ జేయఁబూనినది మొదలుపెట్టి చివరకు నతఁడు రాజ్య పరిపాలనము చేయుచు రాజ్యమేలుచుండుటకు నుగల కథను బూర్వహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానముగా గ్రంథములవలనఁ దెలియఁబడుచున్నది. తర్వాత హరిశ్చంద్రుని పూర్వవృత్తాంతములను దెలుపు కథయంతయు నుత్తరహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానముగా నెన్నఁదగి యుచున్నది.

3. ధర్మజుఁడరణ్యవాససంశీలుఁడైయుండు తఱి మార్కండేయముని చే హరిశ్చంద్రుని చారిత్రముఁ దెలుపఁబడి ట్టు మార్కండేయపురాణమువలన స్పష్ట . పూర్వ హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానమును శంకరకవి రెండాశ్వాసములుగ ... మున ... ఁడు. ఇది "నెల్లూరికావ ము" అ ... డుచు ... ను, ని "నెల్లూ ... యమునను ... యఁ జేయ ... థము ... చేయుపద్యము కుఁ ... గా ... య ఈ ...

మునే, వీరశరభేంద్రుఁడను మఱియొకకవి మైదాశ్వాసములుగల వేఱొండుపద్య
ముగా వ్రాసియున్నాఁడు. ఈప్రబంధము "కంచికావము" అనివాడఁబడు చున్న
ట్లును, దీని "కంచిశరభయ్య" వ్రాసినట్లును, యిందు ంచాపుగా 1050 పద్య
లున్నట్లును ... ణ్యమునందే వ్రాయఁబడియున్నయవి. ఇది, యోరియంటల్ లైబ్ర
యందున్నయది. ఇంతియగాక యీపూర్వహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానమును "గౌరనమంత్రి
షుమారు 5400 పాదములుగల ద్విపదకావ్యముగాను; ధనాల దేవరాజనాయ
క్రిణి 859 సంవత్సరమున వాక్యగ్రంథముగాను; కందుకూరువీరేశలింగము పంతు
గారు గద్యప త్మకమగు "సత్యహరిశ్చంద్రనాటకము" గాను, పేరు తెలియనిమ
యొకరు "హరిశ్చంద్రచరిత్రము" అనికొంతకథవచనరచనగాను, మఱికొందఱు
గానములుగాను వ్రాసియున్నారు. ఈపూర్వ హరిశ్చంద్రకథనను సంధించివసుచ
కారుఁడగు బట్టురామరాజభూషణుఁడు "హరిశ్చంద్రనళోపాఖ్యానము" అను
శ్లేషకావ్యమును వ్రాసియున్నాఁడు. పెండియునడిదము బాలభా ... రకవిత నూభ
డగుసూర కవి ప్రణీతంబై 'పి వసుచరిత్రము, పాణింథమము' అని పేరొ ... నఁబ
"కవిజనరంజ ..." అనుమహా ... బంధమునందుఁ జంద్రమతీవివాహ చరిత్రమును
త్రిముగూర్ప బడియున్నది. ఉత్తరహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానమును జంద్రశేఖరుఁడ
క ... దకావ్యముగాను, మాక కొమాండూరు అనంతాచార్యులవారు "
హ ... ంద్రకథ" యనుపేర, వచనముగాను వ్రాసియున్నారు.

4. ఇయ్యు త్తరహరి ... ంద్రప ... కావ ముదాదాపుగా 670 పద్యములుగలి ... త్రప
ంసఁగ ... లనొప్పి నాలుగాశ్వా ... ములు శోభిలుచున్నయది. వీనిలో మొదటి
సము ందు హరిశ్చంద్రుఁడు చక్ర ... ర్తియవు ... కుఁ గారణ మును దెలుపఁబ
... రెండవ ... శ్వాసమునందుఁ జంద్రమతీసతిగళ మంగళసూత్రము పరులకే
ను ... ట్టకయుండుటకుఁ గారణమునుమిగులఁ జిత్ర ... గాలిఖియింపఁబడియున్నది.
డుఁయాశ్వాసము ందువస ... ర్తువ ... నమును, జంద్రమతీలీలో ... నవిహారమును
హా ము, ... హరిశ్చం ... ఁడుమృగయాసక్తుండయివిచ్చేసి చం ... మతినిమయు
మ బునఁజూచి రించుటయును, మయునిచేఁ జం ... మతిహరిశ్చంద్రునకు వివాహ
ర్పఁ డుటయుఁ గుమారోత్ప ... త్తియులోనుగాఁగల కథలు గలిగియు ... యవి.
... సమునందుఁ జం ... మతీహరిశ్చంద్రులుపూర్వదేహంబు హా ... కాం
ల ... రా లోహితరాజను లవృత్తాంతంబును, కేదారగౌరీవ్రతమాహాత్మ
... క ... ప బు లకూ రుం ... లో ... ంతు హైజన్మించుటయు, యముండు
... యయు ... నై ... రా సేయు న ప్రకారంబును శ ... కా
హ ... డురాజ ... టయు లోనగు ఫ ...

ఇక్కడి కవితారచనానైపుణ్యముంబట్టినిఘంటుకర్తలగు మా బహుజ
తారామాచార్యులవారి "శబ్దరత్నాకరము" అను తెలుఁగు ఘంటువు ందు,
చఁబడిన 6 తెగల కృతులలో నీగ్రంథమునాఱవతెగయందుఁ జేర్చఁబడియు
. అదిసరియనితోఁచెడి. ఈప్రబంధమందలి కథలించుకచిత్రములుగానున్నను గొ
న్ని స్ఖలిత ంబులగు పడుచున్నవి. అవియనఁగా, రెండవ యాశ్వాసమందలి,
ద్యములో "యావన" శ ప్రాసమునుగూర్చి విచారించుఁడు. యావనశబ్దము
యనపుడు "యవ్వనము" అనివకారద్విత్వమువలనఁ బ్రయోజనమగుపడదు.
మునందు వకారద్విత్వరహితవయ్యోనేని బ్రాసభంగమ డి. అటులగాక
ద్విత సహితమయ్యెనేనిలక్షణవిరు ంబౌనని శంకవొడమెడి. 'తారుణ్యంయౌ
మే' అనిఅమరము ద్వితీయకాండ 2 9 శ్లోకమునందగుపడుచున్నది. "యౌ
వః యౌవనం" అనువిగ్రహమునుబట్టియు మఱియునప్పక యము ద్వితీయా
సమునందు వ్రాయఁబడిన "క॥యౌవనయాతకకౌస్తుభ। సౌవర్ణకయావరాజ్య
మహీ। దౌవారికశ ంబుఁల। దావుకొను ద్వితీయవక్రతమములుమొదలక॥" అను
మునుబట్టియు, పెం యయమనుచరిత్రము ప్ర మాశ్వాస నందలి, ఉ॥"యౌ
దు యజ్వయుధనాథ్యుఁడునైకమసీయకౌతుక। శ్రీవిధికూఁ టుల్గొలిచిచేసినకూ
మిదమ్మసా।ఖా సహయై జింపసుఖులై ద డుప్రలుగూ దే యు । దేవ
ల సుపద్యముఁ యు, ఱియు బిం , సూరనా క మగు ప్రి వ
వ్నము" పంచమాశ్వాసమునందు, క॥ ఖధి తిచే । ఖావా జ్జమె
డఁగా టుదక । యౌవనఘుఁజీ రంగొని।ధా జు వ త్తియలి పౌ మనె
॥ అనుసీపద్యముంబట్టియు, యౌ న బ్దమువకా ్వత హి గాన స
బు గుపడుచున్నసునిక్కవియౌ నశబ్దమును మ దు ది త్వ హిత
గు ' వ్వరు- ఇవ్వన- జెవ్వగ" ననుపద లతోఁగూ ర్చిప్రా న దు కా
్వసహి మగు దమ కవి య య నట్టుతోఁచుచున్నది. అట్టి... థా
ట టనుమాకుఁ స్పష్టకుండుటచేద్విత్వరహితము గానే పా స నమందు యౌవ
మునుముద్రి ంచితిమి. కవికర్ణరసాయనమును ముద్రింపించి కొందఱుపండితు
హాంవయ శ్వాసము 13–18 పద్యములలో "సరసిజనే పౌ సఁ
యు సం చూడఁగ' అ ను, "మహితయవ్వనమంథా మథి మై
యస ర్థము వకారదిత్వస .. ముగా 'యవ్వ ము" నిముద్రింపించి
రె బై వ్రాయఁబ లక్ష్య షు ముల ట్టియుటు యుటయసంభావి
యా పద ము ం దు వ్రత లడ
తో ముఁబా

బ యున్నది. ఇచ్చట ప్రాసభంగము గాననిది వివార్యము. ఇంతియ గాక చతుర్థా స 8 పద్యములోని ప్రాసమును జూడుఁడు. సం శబ్దముతో ప్రాజ్ఞను-అజ్ఞానము - సరజ్ఞము, అను శబ్దములు కూర్పఁబడియున్నవి. సంజ్ఞాశబ్దము బిందుపూ క " " కలి యుండవలయును. ఇట్టి బిందుపూర్వక శబ్దములతో బిందురహిత శబ్దము ఁబా సములంజె ఁజెల్లదు. "క॥ పొందింపవలయు నెలెడ। బృందావనచారిపూర్ణ బిందుప్రాసం। బిం వరాత్మి ష్మక। నందనఁజేకొనయెన దనందనుఁ డనఁగన్॥" అని అప్పకవీయము సలక్ష్యలక్షణమగుపడుచున్నది. ఈనియమ మిక్కిలికిఁదె యటనుటకు 8 పదాంప్రాసమును బట్టి వెనువీయవలసియున్నది గాననిందుకుఁ గారణము చా ంఁద ది. ఇ యగాక నిక్కివి కొన్ని కొన్ని ములోను కావ ం వ వ్రా న్నఁడు. ఎవ్వియనిన ద్వితీయాశ్వాసము 11 పద ము. తృతీయాశ్ సు ప ము లోనగు మఱికొన్ని చోట్లఁ దతఱచుగఁగను డుచు న్నది. పైనుదహరించిన సంశయాంశములఁ దీర్మానించుటకు నాలుగైదు వ్రాఁతప్రతులంజూచియుఁ బ్రయోజనమగు పడదయ్యె. మఱియు "పెళ్లి-మన-యోసమ్మా" లోనగు నప్రశస్త ప్రయోగముల చేతను "ఱింగు ఱింగున రాట్నంబు ప్పచుండె" మొదలగు ననియత ద్విరేఫవృత్తుల చేతని క్కవిత్వము కళంకమును పొందుచున్నది.

6. ఈయుత్తరహ ంద్రకథను విశ్వామిత్రశిష్యుఁడగు సుయజ్ఞునకు వసిష్ఠుఁడు చె గుపడుచున్నయ. హరి ంద్రుఁడు విశ్వామిత్రునకు రా ము ధారవోసి వ కేగఁగా సుయజ్ఞుఁడను భూదేవు విశ్వామిత్రుఁడు రాజ పాలముఁ జేయని యమిం నట్లును డ టహరి ంద్రునకు రాజ్యముని ముని విశ్వామిత్రుఁడు సుయజ్ఞు నాజ్ఞాపించి ట్టిం ముయొక్క ప్రథమాశ్వా థాప్రారంభమందలి 16 మువ ్య, అయ్యుత్తరమువు ప్రకారము సుయజ్ఞుఁడు హరి ంద్రునకుఁ ద నిగాది ము ం మాకర్చు లెక్కలేర్పఱచి యొప్పగించినట్లు ప్రథమాశ్వాసము 65 ప ము మొదలు 74 పద్యమువఱకుఁ జూడ స్పష్టమగుచున్నది. ఇఁక శంకరకవిక తప్రం హ శ్చ పాఖ్యాన తృతీయాశ్వా ములోని పద్యములఁ జూడుఁడు. " . ॥ అశ్వా కునాడ బడఁజె। ప్పినరేశ్వరు డగె నాత్మఁ జెనఁగొను ధైర్యం। బునమఱిమే

లుకక। వనితాసుత సహితుఁడగుచు వసభూములకున్ ॥ చ. ॥ మునివరుఁడు

కులము నినిర్మలచిత్తశు కిన్। మనమున బాప్రరేయను సుమ స్తకమూఁచు

రె కున్। జ నయమార్గ శీలతఁ బ్రజా పాలనమాచరిం స। సనుతు

ఁ బ్రియు ం తిల యమించిచ నన్॥' అని సత్యకీర్తి నిబ్రజాపా నంబునే టకుగా శా ము ఁడు యమించునట్లగుపడుచున్నది గా సుయజ్ఞు రాజ ప పా య: ముమి గుప దు. పీ రభేంద్రకృ మగు ర హరి

పాఖ్యానమునందు నిస్పృట్టైన" సకలధరిత్రీపరిపాలనంబున కనువగుడ డనా
బులనియోగించ" అనికార్యియఁబడియున్నదిగాని సుయజ్ఞునినియమించి ట్టగుప
దుగాన, హరిశ్చంద్రుఁడు రాజ్యపదభ్రష్టుఁడైనతరా త ప్రజాపాలన మొనరిం నది
శ్చంద్రుని మంత్రియగు సత్యకీర్తియో గాదేని విశ్వామిత్రునిశిష్యుఁడగు సు
జ్ఞుండోమనమివ్విషయమును బూర్తిగవిచారించవలసినదిగా నున్నది.

7. ఈగ్రంథమునందలి రెండవ యాశ్వాసములోఁ గోసలదేశాధినాథుఁడగు ష్మంతుఁడనెడిరాజు తనభార్యయగు మాగధీలతాంగియందుఁగలిగిన కన్యకకుఁ ద్రమతియని నామకరణముఁ జేసినట్లు 24-28 పద్యములయందును, అ లనాకన్య బాల్యంబుజాతి యౌవనదశసంప్రాప్తించు తరుణంబున నొక యశుభలగ్నంబునఁ ప్రవతికాఁగా, నయవిశారదుఁడను సచివవరుహితోపదేశంబున జ్యోతిష్మంతుఁ దురించుతనపట్టింబట్టి యొకపెట్టెంబెట్టి యొట్టకేలకునట్లుసెట్టించెననియు నా ఁగరుశాపయుఁడగుమయుఁడాపెట్టెంబట్టుకొని చంద్రమతిన్దిసిటి తనవదనుంచు పెంచుకొనుచుండెననులోనగు నృత్తాంతంబులు 30 వ, పద్యము మొదలుగ నా శ్వాసాంతమువఱకుఁజూచిన గోచరించును. తర్వాత మూడవ యాశ్వాసమునందుఁ ద్రమతినిహరిశ్చంద్రునకిచ్చి మయుఁడుతనయాశ్రమమున నే వివాహ మొనర్చినట్టు మొదలు 150 పద్యములవలనఁదె నగుచున్నది. శంకరకవికృతపూర్వహరి ం పాఖ్యానమునఁగాని, వీరశరభేం విరచితమగు మతిమొందుపద్యకావ్యమగు హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానమునఁగాని, గౌరనమంత్రిద్విపదమునఁగానిహరిశ్చంద్రు వాహమునుగూర్చి వ్రాయుండనందున హరిశ్చంద్రునకెచ్చటవివాహమైనదియో, వాహమహమునొనర్చినవారెవరో, నిర్ణయింపుటమిక్కిలిజిక్కు గనన్న యది వినఁ డు. ఇయు రహరిశ్చంద్రపద కావ్యమునందుఁ జంద్రమతితల్లిమాగధీలతాం యని ండ్రిజ్యోతిష్మంతుఁడను రాజనియుసీతఁడుపరిపాలించు దేశముకోసలమనియు చ మతిని మయుఁడు హరిశ్చంద్రునకిచ్చి వివాహమైన నట్లీగ్రంథము నందును హరి ంద్రద్విపదమునను నగుపడుచున్నవి. ఇందిట్లుండఁగా నిఁక " కవి జనము' అనుగ్రంథమునందుఁ జంద్రమతీ రిణయమును గూర్చి వ్రాసియున్న త్తాంతమును జూడుఁడు. ఇందిరాసుందరీకేళిమందిరంబగు విజయాస్పదంబును పు బు కథీశుండగునుశీనరక్షితిపమాళికిఁ జంద్రమతియనుకన్య జననమొం దినది ప్ర. నయయగుచు యౌవనాభిరామయగుసమయమున జనకుఁడు చంద్రమతిని నకిచ్చి నిజపు ంబున నేవివాహ మొనర్చినట్టును దర్వాతజా యాపతులు కై జే ట్టును వా యఁబ య్ది. హేతులాగా? ఈ సంశయాంశమును గా రె మ ంథము య. సుఁ జ ద్రమ వాహ ును గుఱించి రె ద

ములు [illegible] వ్రాయఁబడియున్నది. ఒక [illegible]ంథమునందుఁ జంద్రమతీపరిణయము మ[illegible]యాశ్రమంబున జరిగినట్లును మఱియొ[illegible] గ్రంథమునందుఁ బట్టణంబున జరి[illegible]నట్లును [illegible] [illegible]మంతుఁడను రాజు చంద్రమతితండ్రియైనట్టొక గ్రంథమందును, శీనర[illegible]తి [illegible]శ చంద్రమతితండ్రియైనట్లు మఱియొక గ్రంథమందును, చంద్రమతితండ్రి పాలించు [illegible]జ్యము కోసలమని యొక గ్రంథమందును, విజయాస్పదపురంబని మఱియొక గ్రం[illegible]మందునిట్లు భిన్నముగా [illegible]యఁబడియున్నది. ఇట్టి పర[illegible]రవిరోధవిషయములఁ [illegible]ట్టియా[illegible]లోచించఁగా నీయిరువురుచుఱియొక హరి[illegible]ంద్ర చంద్రమతులుగా నుండ[illegible] [illegible]కొంచెటికి సంశయము గలుగుచున్నది. ఇందు [illegible] మహారశ్చంద్రుని పి[illegible]యమును చా[illegible]రి[illegible]ము.

8. హరిశ్చంద్రుఁడు త్రిశంకుని సుతుఁడని పూర్వోత్తరహరిశ్చం[illegible] పా[illegible]మువల నగుపడుచున్నందునఁ త్రిశంకుఁడెవనికొడుకని విచారించఁగా [illegible] వంశములోని సూ[illegible]రణ్యునికొడుకగు సత్యవ్రతునకుఁ త్రిశంకు నామా[illegible]త[illegible] "పురాణనామచంద్రిక"యందును హరివంశమందునువా[illegible]యఁబడియున్నది. విష్ణుపురాణము[illegible]దు జూడఁగాఁ త్రియారుణునికి సత్యవ్రతుండుబుట్టినట్లును, ఆస[illegible]త్యవ్రతుం[illegible]డు త్రిశ[illegible]కునామంబున [illegible]శాపంబునఁ జండాలుండైనట్లును వ్రా[illegible]ఁబడియున్నది. [illegible]పైరెండు గ్రంథములలో సత్యవ్రతుని (త్రిశంకుని) తండ్రినిగుఱించి భేదము[illegible] వ్రాయఁ[illegible]యున్నందున [illegible]ని[illegible]షయమును భాగవతమునఁజూడఁగాఁ త్రి[illegible]బంధనునకు సత్యవ్రతు[illegible]ఁడు జ[illegible]ించి[illegible]ట్లును సత్య[illegible]తునకు [illegible]త్రిశంకుండు జ[illegible]ంచినట్లును వ్రాయఁబడియున్న[illegible]గా బట్టి [illegible]కుఁడె[illegible]రై [illegible]త్రి[illegible]కుని [illegible]త్రియెవ[illegible]నది పురాణములవలన నిర్ణయించుట [illegible]ం[illegible]టముగనున్నయది. ※ (త్రిశ[illegible]కు[illegible]డు త్రి[illegible]డు, శం[illegible]వు[illegible]దోషము, అ[illegible]లవా[illegible]డు. అవియెవ్వియన. త[illegible] చిత్తంబునకు రామియు, గురుద్రో[illegible]వధంబును [illegible]షితమాంసోపయోగంబుననునవి.) కాఁబట్టి యియ్యిరువు రెవరైరై హరి[illegible]ం[illegible]డు త్రిశ[illegible]కుని కొడుకని [illegible]ంథములవలన స్పష్టము గాన హరిశ్చంద్రులిరువుర[illegible]ట[illegible]య[illegible] [illegible]భా[illegible]గనుండును [illegible]దా? ఇఁకచం[illegible]మతివిషయమును విచారింతము.

9. [illegible]చంద్రమతీ[illegible]షయమునుగుఱించి 7వ కలమునందుఁగనుపఱిచిన విధము[illegible] [illegible]చంద్రమ[illegible]ద[illegible]డ్రి పేరులును వారిపట్టణనామములును భేదముగనున్నందున [illegible]నియందలి తలిదండ్రులపేరు[illegible]కును బట్టణనామములకును మఱియొ[illegible]దా[illegible]య[illegible] [illegible]ములు నుండునాయని సంశయి[illegible]చి "[illegible]రాణనామచంద్రికం" [illegible]తుఁడు. [illegible]య[illegible]భువు[illegible]మన్వు[illegible]డుకులో నొకఁడు. కుశద్వీ[illegible]ము [illegible]"[illegible]కులు" "ఉ[illegible]న[illegible]డు. శిబితండ్రి. మ[illegible]నుము[illegible]

※ [illegible]

ఉత్తర శ్చంద్రోపాఖ్యానపఠకం.

, ఇతనిది ఉశీనరదేశము." "కోసలము. సరయూనదీప్రాంతము నుండు దేశ
నయోధ్యముఖ్యపట్టణముగాఁగలది యుత్తరకోసలము. మఱియు ం పర్వత
దేశమునకు శ్రీరాముల పెద్దకొడుకగు కుశునిచేనిర్మింపఁబడి కుశస్థ నిరాజ
గాఁగలది దక్షిణకోసలము."] విజయా దము. ఈపేరాచంద్రికయ .డుఁగా
డక నిర్విఘ్నముగ వ్రాయఁబడియున్నదిగా పర్యాయపదములుగ నెచ్చటనుగ
ట్టనందునఁ చంద్రమతులిద్దఱై రిగ దాయని సంశయించుచుండబ్రహ్మశ్రీనోరుగుమలిం
శాస్త్రిగారిచేఁ దెలుఁగునవచనముగా వ్రాయఁబడుచున్న మార్కండేయ పురాణ
ము ందు హరిశ్చంద్రుని భార్య "శైబ్య"యనుయువతి యనియనీయమయే, లోహితా
స్య ల్లియైనట్లును వ్రాయఁబడియున్నందున మఱియొక సంశయమున కెడమయె .
తాస్యునితల్లి చంద్రమతియనియుదివఱకు మనముగ్రంథములవలనఁ దెలిసికొ
టిమిగాని శైబ్యయని తెలియమైతిమి. నిక్కముగ లోహితాస్యుని త శైబ్యయైనప
న శైబ్యకుఁ జంద్రమతియను నామాంతరమున్నట్లు మనము రూఢిజేయవ యను
తమున శైబ్యకుఁజంద్రమతియని నామాంతరమున్నట్లు మనమురూఢిజేసి ను మ
యొకజంద్రమతి గూర్చి యేమిగవిచారించవలయునో దె యకున్నది. రాజశ్రీ యెన
ద్రము వెంకటరామయ్య గారి పురాణనామ చంద్రికయందు హరిశ్చంద్రుని భార్య
ద్రమతియని వ్రాయఁబ యున్నదిగాక శైబ్యయనిగాని శైబ్యకుఁజంద్రమతియను
మాంతరమున్నట్లుగాని వ్రాయఁబడియుండలేదు గాన నీసంశయాంశమును గూ
మీరును బూర్ణముగ విచారించుఁడు.

ఎనిమిదవకలమునందు వ్రాయఁబడిన సంశయాంశమునుగూర్చి భాగవత
నుజూచునపుడు మఱియొకచిత్రమగుపడినవి. ఎద్దియన. త్రిశంకుఁడనుగురుణా వ
నఁ జండాలుఁడై కౌశికునాశ్రయించి యతనిలావునదివిజాలయంబున కరిగినన
యలుమన్నింపకఁ ద్రోయఁడలక్రిందుగాఁబడి దైన్యంబుతోఁ రాఁ ఁ గౌశికు డు నా న
ము వి నియు నట్టిత్రిశంకుఁడు హరి ం నిఁ నియెననియు నా ం దుఁ ఁ
గా ఁడు యాగదక్షిణమిషమున ర్వ్వమునుహరి చి కులహీను గొలు ఁబెట్టిన
 డిఁ బొందెననియును, పద్వాత హరిశ్చంద్రు కిఁ బుత్రులులేకనారదు
ను ంబు వరుణోపాసననతిభక్తితోఁ జేయవరుణుండు ప్రత్యక్షంబుగా న వర
ణాములచేనొప్పకొడుకుపుట్టె ని వా ఁబట్టి యునననతండు రంబి ి యి
యు వఁ వరుణప్రసాదంబు రోహి ంతుండ, కుమారుండు జ ం ం ిణుండు
చి పురిటిలోఁబుత్రుపేరి మనఁగా బురుడువెళ్ళి గాని పొస
పు డు వె మ్మటఁబండ్లురామి భావ్య న ,ను, పంగువ పి
ట డి మి యాగ్యుఁ ని ట్లును, ండ చ్చి మ్మట గ

[illegible] పై మోహంబునం బొంగుచు చుండఁగాఁ దండ్రి [illegible] యుతుఁడగు రోహితుండిట్టు లకనడ కేగనిట్టు హరిశ్చ [illegible] పుత్రుండై మహోదరవ్యాధి చేఁబీడితుండై యుండుటవిని రోహితుం [illegible] యింద్రుండు మసలితపసియై వచ్చి తీర్థాభిమనంబుఁ [illegible] యొక్కయేఁడు వనంబున సంచరించి క్రమ్మఱఁ [illegible] చేయుచుండఁగా నాజివయేటు వాఁడడవినుండి యింటికి [illegible] పుత్రుఁడైన శునశ్శేఫునిఁగొని తనకుబదులు యాగపశువుగా [illegible] పురుషమేధముఁ జేసి దేవతలను దనిపెననియు [illegible] హోతగనుండి హరిశ్చం[illegible] వలనఁ బ్రీతుండై యనికిముఖ జ్ఞాన [illegible] యందు వ్రాయఁబడియు[illegible]ది. ఇంద సం [illegible] యాగదక్షిణమిషమున విశ్వామిత్రుఁడు హరిశ్చంద్రుని [illegible] హరిశ్చంద్రునకు లోహితుఁడు రోహితుఁడు అను [illegible] త్తర హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానములవలనఁ దెలియుచుండఁగా భా [illegible] విశ్వామిత్రుని లన నలజడిఁబడినపిమ్మట [illegible] లేక [illegible] నెనుటు [illegible] జము. వెండియు సత్యవాక్యపరిపాలనము [illegible] సూనృతవాక్ప్రతిష్ఠాపకుఁడని పేరొందిన హరిశ్చంద్రు [illegible] తనపుత్రుని [illegible] యాగపశువుగఁ జేయుటయుఁ ద్రిశంకుపట్టి [illegible] యజ్ఞమునకు హోతగను సంతసించి [illegible] కన్న మిగులనద్భుతంబుగనున్నయ [illegible] మఱియుఁ జూడుఁడు. పోకల [illegible] నాయనిగారిచే రచియింపఁబడి వసిష్ఠ శ్రీరామసంవాదంబు నగు శ్రీరామహృదయంబను "షట్చక్రవర్తుల [illegible] లో భాగవతమునందు వ్రాయఁబడినవిధముగఁ బుత్రునివిషయమై వరు [illegible] కారణముచేత [illegible] శీలుండవుగావని [illegible] సత్య [illegible] గలుగనేరదని [illegible] హరిశ్చంద్రునితోఁ [illegible] వ్రాయఁబడియున్నగాన నిదియుం [illegible] కాక నిక్కమై చారిత్రమేయైనయెడలహరిశ్చంద్రునియొ [illegible] తకు భంగము గలుగుచున్నది. ఆలోచించుఁడు. ఇట్టి పరస్ప[illegible] భాంశము [illegible] వ్రాయుటకుఁ బూర్వో[illegible] రహరిశ్చంద్రోపాఖ్యా[illegible] యాంధ్రీకరింపఁబడినవోయట్టి మాతృక [illegible] మాకుఁ [illegible] యు [illegible] ము [illegible] స్త ముగవ్రాసి [illegible]

ఈగ్రం చతుర్థాశ్వా సమునందు " వీరబాహుని పూ జన్మ త్తాం
ల c "త్రిశంకుc సశరీ రస్వ ్గ మపేక్షిం చి కులగురువగు వ ాశ్రయించనత
నాకమునకు మెయితోc జనcగూడదనc త్రి ంకుండు వెట్టిపో ల బోయినకా ణము
తనిc జండాలుండగునట్లుగ వసిష్ఠుండు శపియించినట్లువ్రాసియున్నది. వెన్నెల
టిసూరన ప్రణీతమగు తెలుcగు ష్ణుపురాణమునందును మఱియుc దెలుcగుభాగ
మునందును వసిష్ఠుcడు త్రిశంకునిcజండాలునిగ శపియించినట్లుగుపడుచున్నది.
యందిట్లువ్రా యుండcగా రాజశ్రీ యెనమంద్రము వేంకటరామయ్యగారి "పురా
మచంద్రిక"యందుc ద్రిశంకుcడు బొందితోc స్వర్ ముసకుc బోవలెనని వసిష్ఠుని
సట్టును అందుకతcడు సమ్మతించనందున నతని (సిష్ఠు కొడుకులడగ ఱకు
నయ పేక్షcదీర్పcడని వారిని నిర్బంధించcగా వారువి త్రిశ నిcజ డాలుండ
గున శపియించినట్లు వ్రాయcబడియున్నది. పూర్వోత్తర హరిశ్చంద్రోపాఖ్యాన
ు యందును విష్ణుపురాణమందును భాగవతమున దును వ్రాయcబడినదానికి విరో
ముగ వసిష్ఠునికొడుకులు త్రిశంకుని శపియించిర యటకు వేం టరామయ్యగా
య్యదియాధారమని గ్రంథములcజూడcగా భాస్కరరామాయణ బాలకాండము
" త్రిశంకుమహారాజుచరిత్రములో" వసిష్ఠపుత్రులగు వాసిష్ఠులు త్రిశంకునికిcజండాల
ముcబొందునట్లు శపియించి ని వ్రాయcబడియున్నదిగాcబట్టి త్రిశంకునిc జండా
లు గశ యించి ది కులగురుc గువసిష్ఠుcడోగాదేని గురుపుత్రులగువాసిష్ఠులో నిర్వి
షయమును బూ ్వముగవిచారించవలయును.

2 ఈప్రబంధముయొక్క చతుర్థాశ్వాసము 147 వ, ప. మునందు హరి
శ్చం తల్లి " తారకా"రాకాచంద్రనిభాస్యయని వ్రా యcబడియు ్నదిగదా. ఇc
వంశము ందుc దెలుపcబడిన వృత్తాంతమునుజూడు డు. " సత వ్రతుభార కే
య త వ్రత ' యనునది హరిశ్చంద్రునింగనియె ' ననియేఱప్రగడ ర త
వం ్ ' న దు " సత్యవ్రతుండను రాజువసిష్ఠు వలనc త్రిశంకుండ ' నను
ష్టము వ్రాయcబడియున్నదిగాన హరిశ్చం ని ల్లి తారకయో గాదేనిసత వ్రత
యో శయా మును మనమునిక్కము c దెలుసుకొనవలసినదిగానున్నది.

ఈ ంథ మనుమేము సంవత్సరములోc బ్రకటించి ప్రకటనప
లో నొకటిగానున్నందు నీపత్రికకు రెండవ రగ త పోషకులగు
హా - రుమారెడ్డివెంకటరె గారు మొదట నింబ్ర టిం cబ త్సాహ
వ్రా స మాకుcబంపుటcబట్టి మఱికొన్నిలి తగ్రంథముల కొ స
మ్మ పా యా ంథము మ్రుద్రిం చుటకు
చియు య ములచే రాయవారులుసా ంచ

ను రుగముద్రింపించ మకట్టి యిప్పటికిముగించి క తారులమైయుంటిమి. మఱియు గ్రంథముయొక్క మాతృకలిచ్చినవా నామములిందు బొ మపరచితిమి.

మ॥రా॥రా॥శ్రీ నెల్లూరుజిల్లా కోర్టుప్లీడరుగారగు నేలటూరు వెంకటరంగాచార్యు వారు

,, శ్రీవెంకటగిరిరాజాగారి హిందూహైస్కూలు తెలుఁగుపండితు గు శ్రీమాన్ సరస్వతీ, నృసింహాచార లవారు.

,, చెన్నపట్టణముననుండు చె ॥ఆఫ్ స్కాట్ లెండుమిషన్ కాలేజితెలుఁ గుపండితులగు శ్రీమాన్ కొమాండూరు, అనంతాచా లవారు.

,, నెల్లూరు కాపురస్థులగు బ్రహ్మశ్రీ గట్టుపల్లి ఆ నారాయణశాస్త్రు వారు

,, శ్రీమాన్ శిరోభూషణము - ఘువాచా వారు.

,, పిట్టివెంకటరెడ్డిగారులోనగు భాషాభిమానుల సహాయమున నీ థమునుముద్రింపిం ప్రకటించి మ వి ం చుచు నింకనునిందెవ్విధమగు తప్పులు మాకుఁ లుపుటకుఁగాఁబ్రార్థించుచున్నట్టి,

— —9 . } డయరు, వీరనాగయ్య,
నెల్లూరు. పూంం, రామకృష్ణ .
శ్రీ అముద్రి గ్ర థచింతామణి పత్రికాధిపతులు.

పీఠికలో నేనిమిద వకలమున వ్రాయఁబడిన …ుగ హరిశ్చ… …నివంశవృత్తము.

కౌ… మను … త్రిక …ను …య …కవిష… …ము.	విష్ణుపు… …మ …యఁబడిన విషయము.	… తమునందు … న విష… …ము.
ను… …ర…	ప్రియారథ… …డు	త్రిబంధనుఁడు
సత్యవ్రతు… …యు త్రిశంకు…)	సత్యవ్రతుఁడు. (నామాంతరము త్రిశంక… …డు)	సత్యవ్రత…
… …ృంద్రుఁడు.	హరిశ్చ…	త్రిశంకుఁడు
లోపి… …స్యుఁడు	లోపి… …స్యుఁ…	హరిశ్చంద్రుఁడు.
		… …హితుఁడు

౹ శ్రీధరాయనమః.

ఉ రహరి ్చంద్రో పాఖ్యానము.

172

పీఠిక.

ఈగ్రంథమునుదక్కోళ్లపాటిలింగనామాత్యుఁడు రచియించెను. ఇతనితల్లి గారమ్మ. తండ్రి వేంకటపతి. తాత బిట్టయ్య. హరి సగోత్రుఁడు. ఆపస్తంబసూత్రుఁడు. శ్రీమద్వేంకటేశ్వరవరప్రసాదలబ్ధవిచిత్రశృంగారకవి వైభవుండు. ఈకవితన యౌవనమునందు "మదనమోహినీ విలాసమును" ప్రౌఢిమదశయందు "సూర తనయాపరిణయమును" ఆవెనుక "విద్యుత్ప్రభావిలాసమును యక్షగానముగాను ద రువాతయుఁబదియేండ్లప్రాయమున ప్రబంధమును వ్రాసినట్లవతారికయందలి 16 ముపలనఁ దెలియుచున్నది. ఇక్కవికృతకృతులలో విద్యుత్ప్రభావిలాసముదక్కఁ ...న గ్రంథములిలవెలయుచున్నవి. సూ. తనయాపరిణయ ఎను మేమీమధ చెన్న ...ముననఁ "ప్రాచ్యభాషాలిఖితగ్రంథసప్రతి భండారము" (ఓరియంటల్ లైబ్ర లోఁ జూచితిమి.

2. ఉత్తరరామాయణము, ఉత్తరహరివంశములోనగు గ్రంథములవలెనీగ్రం ము "ఉత్తరహరిశ్చంద్రోపా నము" అని వాడఁబడుటవలన పూర్వ రిశ్చంద్రోపాఖ్యానమొకటియున్నట్లు "ఉత్తర" శబ్దముచెప్పకయజెప్పుచున్నది. లో మునందం టఁబ్రశస్తమయియున్న శంకరకవి హరి ంద్రపద్యకావ్యకథనుపూ ... శ్చ ద్రోపాఖ్యానముగా నెన్నఁదగియున్నది. అ యనఁగా, గాధిపట్టి చ ల ట్టి త్రిశంకుపట్టి రాజ్యపదభ్రష్టునిఁజేయఁబూనినది మొదలుకొట్టి చివరకునతఁడు ...వా. పరిపాల ము చేమరలరాజ్యమేలు వఱకునుగల కథనుపూర్వహరిశ్చంద్రో -ఖ్యానముగా గ్రం ములవలనఁ దెలియఁబడుచున్నది. తర్వాత హ ్చంద్రుడు పూర్వపు ...ంతములను దెలుపుకథయంతయు నుత్తరహరిశ్చంద్రోపా నముగా నె ...న ...యుచున్నది.

3. ధర్మజుఁడర... వాసనంశీలుఁడైయుండు ట మా ్కండేయము చే హ ...ి చారిత్రముఁ దెలుపఁబడి ట్లు మార్కండేయపురాణముప ష్ట . పూర్వ ... శ్చ ... ద్రోపాఖ్యానమును శంకరకవి రైయెదా . సముగ ...కా ము... ... ...ఁడు. ఇది "నెల్లూరికావ ము" అ డఁ డుచు ...ను, ని "నె ా శ ... ప్రబౌఢ్యమున ను యఁ డియ ... థము ... ... వేయుపద్యము కుఁ ...గా ...య ఈ ... ...

ఉత్తరహ శ్చ ద్రోపాఖ్యా ము.

ప౯ కావ్యము.

త   పాటి లింగనామాత్య ప్రణీతము.

శ్రీధరాయనమః.

ఉత్తరహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము.

పీఠిక.

ఈగ్రంథమును దక్కెళ్లపాటిలింగనామాత్యుఁడు రచియించెను. ఇతనితల్లి సరితిగారమ్మ. తండ్రి వేంకటపతి. తాత బిట్టయ్య. హరితసగోత్రుఁడు. ఆపస్తంబసూత్రుఁడు. శ్రీమద్వేంకటేశ్వరవరప్రసాదలబ్ధవిచిత్రశృంగారకవితావైభవుండు. ఈకవితన యౌవనమునందు "మదనమోహినీ విలాసమును" ప్రౌఢిమదశయందు "సూరతనయాపరిణయమును" ఆవెనుక "విద్యుత్ప్రభావిలాసమును యక్షగానముగాను దరువాత యిరువది యేండ్లప్రాయమున ప్రబంధమును వ్రాసినట్లవతారికయందలి 16 ... ములవలనఁ దెలియుచున్నది. ఇక్కవి కృతకృతులలో విద్యుత్ప్రభావిలాసము దక్కఁ ...న గ్రంథము లిలవెలయుచున్నవి. సూరతనయాపరిణయ మను మేటిమథ చెన్నపురమునఁ "ప్రాచ్యభాషాలిఖితగ్రంథస్వతీ భండారము" (ఓరియంటల్ లైబ్రరీ)లోఁ జూచితిమి.

2. ఉత్తరరామాయణము, ఉత్తరహరివంశములోనగు గ్రంథములవలె నీగ్రంథము "ఉత్తరహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము" అని వాడఁబడుటవలన పూర్వహరిశ్చంద్రోపాఖ్యాన మొకటియున్నట్లు "ఉత్తర" శబ్దము చెప్పకయ చెప్పుచున్నది. ... మునందు ంటఁ బ్రశస్తమయియున్న శంకరకవి హరిశ్చంద్రపద్యకావ్యకథను పూర్వహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానముగా నెన్నఁదగియున్నది. అ యనఁగా, గాధిపట్టి చ ... త్రిశంకుపట్టి రాజ్యపదభ్రష్టునిఁ జేయఁబూనినది మొదలుకొట్టి చివరకు నతఁడు ... పరిపాల ముచేమరల రాజ్యమేలు వఱకునుగల కథను పూర్వహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానముగా గ్రంథములవలనఁ దెలియఁబడుచున్నది. తర్వాత హరిశ్చంద్రుడు పూర్వవృత్తాంతములను దెలుపుకథయంతయు నుత్తరహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానముగా నెన్నఁదగియుచున్నది.

3. ధర్మజుఁ డరణ్యవాసనంశీలుఁడై యుండు ... మార్కండేయము చే హరిశ్చంద్రుచారిత్రముఁ దెలుపఁబడి ... మార్కండేయపురాణమువలన స్పష్ట. పూర్వ ... శ్చంద్రోపాఖ్యానమును శంకరకవి ద్విపదా ... సములుగ ... వ్యాకా ... ము ... చెప్పెను. ఇది "నెల్లూరికావ ను" అ ... డుచు ... ను, ని "నె ... శ ... ప్రబంధమున ను ... యఁ ... థము ... వేయిపద్యము కుఁ ... గా ... య ఈ ...

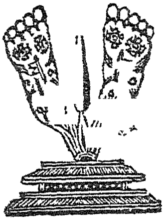

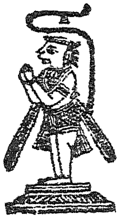

శ్రీ ధరాయనమః.

ఉ రహ ంద్రోపాఖ్యానము. పద్యకావ్యము.

ప్రథమాశ్వాసము.

అవతా .

౧ శా॥ శ్రీ ల్లం శం చక్రముల న ంజ టకే ొనన । మారామా
మ ంర ధరా గ్రకుచ మల్ సాటి ంబూ ా। నారాయి ర యా గా ౚ
దము ద న । కూ్రి చ ష్టికు చ ర చె
౨ ॥ గుచ్చి శ్రీ యె కొ నమఱుపాట చే ౚ
డ । ము న్నవై ను శు నా నా ము
కొ ట యి కుచపా ౚ యు గ్గ గ మె
బ నపా వక్ష భల ధ షిగురియ ర
ము । థ బున స్వయ మానథవు చే డ చెలువొందు మా
దేవిమము పే ం బొ్రి గా చ । అలయుమయ యు
తెప్పుమేటి చకొ నా రి నేనుజ
చ్చి నె స ము గచ్చి ల నుగా
ప ము నా ను చు యు
ౘ టంచు నేమొ శ
ప్ప ౚ యు

షనాశయించె ౯॥ ౫. ఉ॥ సుద్దుల త్రైయెచటంజూ న ంచునే బు లుచె తాను లుంబోం లుబోవదొడంగునంచునో । నబాల కు వాంకిలిదాటంగ కనాలినే పొ ద్దనుగాచుక్రాం బొ గురుస్తనుబ్రస్తుతిం చె ౯. గీ॥ వేదవదాంగ సా త్యవివిధగా । కలభాష రేడు ములందు రలునిజరూపమేంబడిన ధామ । మునకుంజి నవాణి నె ంకుభజిం ॥ రమతిదనునర్చింప । నరువిద్యోం గనిచయన నంబులుల । క పెక ద్వి దముఖుండైన ఘ్న భుని గొలుతు౯॥ ౮. ॥ వుట్టుకుంబట్టియు వకుచుబో కింబుక్సుచుస హ చే । ట్టగరె గానుడు గ సుబాపండై । జుట్ట దంబు జేజెమెయి సొమ్ములుగా మచ్చుల్ ఘ పుచు౯ । ప్ర లా బ్యందముల నెంచి మొక్కె ౯ ౯ ॥ గ తరస రచనా ం లు తె యలే కావ ము య ద ల నిరా కు యమమః దే॥ ౧౦ భ కా వ్యము నంబు త్మ మూ । వి తిమెచ్చంజేయుసుకొ కా తి విలాసమనోహరాం యా । యు తివ సొబగొందెడగా తు లంచుగా ల౯ । బ్రవిమల తిచాలుమదిరంజిలంగా టియిం నేర్పునే ॥ ౧౧. ॥ అని యి దేవతావందన బును, శిష్టకవిబహూ ం ణ బును, దుష్టకవినిరాకరణంబునొనర్చుచునొక్క ప్రబంధంబునిర్మింపనుద్యోగించి, ర జనానుమతంబునం బ్ర స్నుండైనవెన్నుండగు శ్రీకృష్ణునకు నంకి ంబుగాం జే ద చుచు ౧౨ ॥ శ్రీ మ య రులం జెన్నగుతక్కెడపాటవం వి । స్త్రారు డ గుర్వ రు , యిశోమ డు యా । రమయందుంగాంచెను వ టూ ౯ । వారలలో ం ట్ట చిన ండొప్పెమకుందర డై ॥ ॥ అం రకుల లక్ష్మి౯ । మయనుసా వ్వనతంనులీ ౯ జె డై వె కటప యన । నం జ భుసుతునింగాంచెనా సతియు ౯ ౪.

మనుక యిం వెంకటప యనుజన । మానితాంబుజహార్తాండధేను ండ మామాంస । తినవ రసు రగాత్రినూ మసు వాహామ ౧

త్ర మ ద్ది శో చి యైనయా । సూరమయందుం గా

పా రో సె నా । చారుండు భువర్గవ చై డువెం టమం గ

గా క ల్ప ౯దగుస సత్క వి ౯. । గ చి

న నె లం బు మె వ యా న బు ందు భ సూ

ధ పి బ వె ను

యి ద్దొ యు

మ వి । న బు వు పి

ణ మ బను ష॥

షష్ఠ్యంతములు.

౧ క॥ చక్రవరాయుధధరునకుఁ । జక్రహితాహితవిశాల ✻ చక్షుర్ద్యుతికిన్ । శ
జక్రవ్యాపితతేజ । శ్చక్రునకును విభవవిజిత ✻ శతమన్యునకున్॥ ౨ క॥ మధుసూద
నునకు రాధా । మధురాధరసీధుపాన ✻ మదచిత్తునకున్ । మధురానగరవరాధిప ।
మధనునకు సహస్రకోటి ✻ మదనాకృతికిన్॥ ౩ క॥ రామానుజునకు బృందా । రా
మాచరునకు జగద ✻ రామాకృతికిన్ । రామావతారునకు వ్రజ । రామాసందో
హహృదయ ✻ రతిరాజునకున్॥ ౪ క॥ హరిశుభనామాంకితునకు । హరివాహనజనకు
కును హరితేజునకున్ । హరినాయకమిత్రునకును । హరివాహశ్యామునకును ✻ హ
రౌ నకున్॥ ౫ క॥ శకటాసురబకదైత్యాం । తకునకు షోడశసహస్రతరుణీకృ
గా । కమలవనభానునకున్ । శుకయోగిప్రణుతపుణ్య ✻ సుచరిత్రునకున్॥

కథాప్రారంభము

॥ సమర్పణంబుగా నాయొనర్పంబూనిన సత్యహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానంబను మహా
ప్రబంధంబునకుఁ గథాక్రమం బెట్టిదనిన॥ ౧ క ॥ శ్రీయుతదయారతుఁడు కాం । తే
యాగ్రజుఁ డధికవినయదీపితగంభీ । రాయతపృథ్వీకీర్తి మార్కం । డేయమహామునికి
మ్రొక్కి తేపం బలికెన్ ॥ ౨ ఉ॥ సాంద్రయశః ప్రతాపజితచంద్రదినేంద్రవిహారుఁడౌ
హరి । శ్చంద్రధరాతలాధిపుని సత్యవచోవిభవప్రశస్తికై । యింద్రసభన్ వసిష్ఠమ
ునీసునఁ గౌశికుఁ డెచ్చి దివ్యమా । నీంద్రులవద్ద వాదుఘటియించిన నాటి మొదల్
సమస్తమున్॥ ౩ క॥ నృపుఁ బొంకింపఁగలేకా । తపసియుఁ దుదమోసపోవు తత్కథ
లెల్లన్ । నిపుణతగా వినుపించితి । రిపుదవ్వలనేమి నడచెనెయుఁగింపుదగన్ ॥ ౪ గీ॥
ముదముతోడ మార్కండేయమునియుఁ గాండ। వాగ్రజునిఁ జూచి పల్కెనట్లభవుచెంత।
నా హరిశ్చం ..చే వ్రలాటు సొకటి । లీల నేలింతుననుచు గాధేయుఁడపుడు॥ ౫ సీ॥
రశంఖచక్రములఁ గరుడాశ్వకలితాం ధవళారుణద్యుతుల్ దవిలిమెఱయఁ । గో
టీరరవిదీప్తివాటిల వికసించు తెలిదమ్ములననేత్రదీప్తులడరఁ । గౌస్తుభరత్నముక్తా
దామకము లెదజోడైన సహార పాడి నెఱప । నీలదేహసువర్ణ చేలప్రభోన్నతుల్ త
పయోధరతటిత్ప్రతిభఁ దెలుపఁ । బన్నగాధీశుఁ డెన్నఁగించు బహగగోడుగు ।
ఁజెలువొందు మనిందిరానేతఁ జెరి । కె సనాహరిశ్చం.. మొక్కించినిలిపి । నయము
..లనె గాధితనయుఁడపుడు॥ ౬ మ॥ పురుషశ్రేష్ఠ మహాత్మ యీ జపతిన్ బొం
ం తే న్నచో । నరుదౌమ రప్పుణ్యరాసి సగపే ం యాశాష్టబం । ర
ట్టు కనిలనెంతో చే నే ంపుచున్ । రి నురనాథుచె

నుంచక బూనితిక భూనుతా॥ ౭ క॥ సప్తద్వీపంబులనీ । సప్తాశ కులాబ్ధిపూర్ణచం
ద్రునిచేతం । దీప్తత నేలింపంగ సం। సప్తకుండనునైతినది యశక్యంబనక॥ ౮ గీ॥
చక్రమునఁగాని యిలయెల్లసాధ్యము గుసై । పోనఁగనామాటఁజెల్లించఁబూనితేని ।
జక్రమిప్పించి యీతని చక్రవర్తి । జేసికరుణింపుమనన విశ్వేశ్వరుండు॥ ౯ ఉ॥ అవలఁ
జేరిదొంగలయండకుఁ జక్రముమమ్ముఁబానిరై । నావినురాజెదంచలంచినప్పుడె పే
గమువచ్చిసాధ్యముల్ । గావలెనన్న చోటులకు గ్రక్కున లేఖలువ్రాసికట్టిపో। మ్మివ
నఁబోయి యాజ్ఞఘటియించును యీవిభుకైవశంబుగక॥ ౧౦ క॥ కావునఁజక్రము
నెప్పుడు గావలసినవచ్చుననుచుఁ మలానాథుం । డావరమునితోఁబలుకుచు ।
భూవిభుమంత్రోపదేశమునఁ గరుణింపక॥ ౧౧ క॥ సమ్మ నిఁజెందిమానియు । న
మ్మనుజేశ్వరనిజాచియఖిలోర్వియుని । న్నిమ్ములనేలింతననుటు । కిమ్మహిమమునీకురాఘ
టించితిమిటులక॥ ౧౨ క॥ అచ వాళమెనయక । భూచక్రంబేలునట్టిపుణ్యాత్ముఁ
డుగాఁ । డాచక్రవర్తిగావున । చతురాస్యాదులెఱుఁగ నేలుధరిత్రిక॥ ౧౩ క॥ న
రవరనాపుణ్యములో । గుఱుతుగనగమిచ్చెదగైకొనుమిదెతుదనీ । ధరబాయకనినునిం
దురిని । సరిగద్దియనునుతుదివిజసంఘముబాగడక॥ ౧౪ గీ॥ అనుచుఁగౌశికమౌని
తానాడినట్టి । మాటజెల్లించిబుధులె మతినుతింప । హరిహరబ్రహ్మముఖ్యులునానతి
య్య । ఘనహరిశ్చంద్రఁబట్టంబుగట్టి మ॥ ౧౫ గీ॥ రతరంబుగ రాజ్యంబుసేయు
మనుచుఁ । జెలిబహువి ములను నాశీర్వదించి । యోహరిశ్చంద్ర యేగుమయోధ
కీవు వ్రాసెదనుయజ్ఞరక్షనివడిఁగననుచు॥ ౧౬ సీ॥ స్వస్త స్త్రయజనాదిషట్కర్మని
రతాదిమహితవిశా చిత్రమానివరుఁడు । తనప్రియశిష్యును _ మునిసుయజ్ఞభూదేవు
వించిపుత్రెం । యోజనంబెలమిన యోధ్య హరిశ్చంద్రరాజన్యునకు సర్వరాజ
యుక్త। ముగినిచ్చిరి మిపుగుడగజరథతురంగసైన్య నిచయపరిచారకులును । రత్న
భూషణధనధాన్యరాసులెల్ల । తెలియునర్పించినీనిగాదినములంచు । రొక్కమునను
మాకర్షు లలెక్కచే । రమ్మనుచుఁగమ్మవ్రాసిచేవ్రాలుచేసి ॥ ౧౭ క ॥ ఒసఁగి -
రిశ్చంద్రు నిఁడా । వెసఁబంపిన సంతసమున వెన్నునకుసుబ్ర । హ్మసదాశివకా । శిక
ముఖ । వసుధామరమణులకెల్లవడిన తులిడుచుక॥ ౧౮ ॥ అంతరథాశ్వకుంజ
భటాదులతోఁజనుదెంచి కాశికా । కాంతుఁడుకాన్క లిచ్చిపాదగాం నమెచ్చుచు
నాదరించియ । త్యంతచమూసమేతుఁడయియాతఁడువెంబడిభక్తిగొల్చిరా । నిం
నుతుండుదానురథమెక్కి నృపాగ్రణివైభవంబునక॥ ౧౯ చ॥ తడయకకాశిక
ణముఁదక్లినృపుల్ తెరువంతునక్కడ । క్కడబహుకాన్క న్చి పాదగాంచిబలంబు
తోడఁగొల్చిరా । నడచిచినప్రయాణకలునక బురముల్ గహనాపగాగిరుల్ ।
చినమీపభూమికుతుకంబున జెందినవార్తఁదెల్పగక॥ ౨౦. చ॥ నగరమలంకరిం
ణజ్జులకాజ్ఞయొసంగుచుకనుయ । గుణతపోధనుండు రథస్ఫాసుజ ఘోట

న రాజితమై । స్వర్జనులు దేరమంత్రులును భూసురులాప్తులుపౌరులెల్లరా । నగణితవై
భవంబున ధరాధిపమౌళి నెదుర్కొనెన్ వెసన్॥ ౨౧. ఉ॥ వచ్చు సుయజ్ఞుఁ గాంచి జన
వల్లభుఁ డంతరథంబు డిగ్గుచున్ । హెచ్చిన భక్తితో సుతుఁడు నాతియుఁ దాను నతుల్ ఘ
టింపఁగాఁ । బొచ్చము లేని ప్రేమ నిగమోక్తుల దీవనలిచ్చి యా ద్విజుం । డిచ్చనుతిం
పుచుండ ననియెన్ రవివంశశశాంకుఁ డింపుగన్॥ ౨౨. క॥ గరిమన్ ధ్వజసత్త్వమమీ ।
గురునికటాక్షంబువలన గురుతరకీర్తి । స్సరిలేని ప్రతిభ నొందితి । ధరణీశ దన్మహిమ
బొగడఁ దరమె మహాత్మా॥ ౨౩. చ॥ అనిన సుయజ్ఞుఁ డిట్లనె నృపాగ్రణి మద్గురుబు
మందమై । తనదుతపోమహత్త్వము పృథాయగు సంతకు లేనియీ ర్ష్యలోఁ । బెనచు
నెంత గాయవిధి బెట్టెను విమ్ములమాకు నైతమున్ । మన సులు రోసె మానులకు మచ్చర
ముల్ దగు యుయ్యెచ్చటన్॥ ౨౪. క॥ సందరయుచు మీ సత్యము । నిందింపఁగవచ్చి
తానె నిం వహించెన్ । బొందుగను విదియ కలువల । విందు గతిన్ మీదు మహిమ వృద్ధి
లంగెన్॥ ౨౫. వ॥ అని బహుభంగులఁ బ్రస్తుతించుచు సర్వాంగ సువర్ణ ప్రభాభా
సురంబైన మేరు సదృశంబగు నత్యున్నత సామజరాజారూఢుం గాంవించి కాంచనర
ంబులఁ చద్భార్యాకుమారుల నరార భేరీ పటహ ఢక్కా కాహళ మృదంగ సంగీత వాద
ప ఘోషంబులుల్లసిల్ల దేవదుందుభి ధ్వానంబులు గగనంబునం జెలంగ ననిమిష ప్రసూన
ర్షంబులు హర్షబె సంగింప, రవిరశ్మికిన్ జోరవయి కాఁ దనరుమఁబటుపటాకారవి
స్ఫటికకనక కేతన వ్రాతంబులతిని డంబుగా, మహావైభవసాంద్రుండై హరిశ్చంద్రధ
రాతలేంద్రుండు నిజాగమనంబాకాంక్షించుచుఁ దత్పురంబు నుండి సుయజ్ఞుతోడం జను
దెంచిన యాప్తసామంత పురోహితామాత్య బాంధవ పౌ జనపరిచారిక శ్రేణుల విశ్రు
కటాక్షవీక్షణామృతధారాభిషిక్తులం జేసి మధురవచన రచనల నాదరించుచుఁ దరలి
సహస్రార సుదర్శన సాధితంబుగాఁ గలసప్తద్వీపావృతక్షోణీ చక్రంబునకును
స్సనాగలోకో ర్ధ్వలోక సప్తద్వయం బాక్రమించి నిజస్వామియగు తామరస బాంధవా
య సుధాధాముననాజ్ఞ జెల్లింపం బూనియున్న చందంబున నొప్పు గభీర పరిఖావలయి
వరత్నానేక సహస్ర శిఖరోన్నతావరణ చక్రంబునం దనరారుచు నిజాగ్ర కనకకల
బుల నూతనజాతరూపజల జాతంబులోయి నిగగనాపగా సంభూత కమల సంచ ర
చంచరీక సంచయంబు విభ్రాంతి నిరంతరంబునుం బరివేష్టింపఁద తులకద్భుతంబుల
నకాలతిమిరోదయంబునకుఁ గారణంబు లేమి యోయనియును గా దినీలాంబుదోద
యంబనియును జనంబులకు సంశయంబులు గల్పించుచు నంబరచుంబిత జాంబూనద చం
ద్రకాంత వ దివ్యమణిమయ బహువిధశోభితసౌధయూథంబులఁ జెలువొందుచు, మం
దారమా ం చందన కర్పూరకదళీకా ళిగారమాలూరకురువకా గుఱుమల్లికా క్రము
పు న నా కేళదాడిమీ చంపకాదినా తరుసంతాన నాభిరామంబులై చై
మాంబులగు కేళికారామంబుల దీప్యమాన మానససరస్సన్నిభంబులగు

సరోవరంబులబోలుపలరుచునైరావత సార్వభౌమనిభంబులగునిభంబులఁ బుష్పరథస
మాన విమానంబులగు దివ్యరథసంతానంబులఁగు రంగవాహజవాభంగ సంగతంబు
లగు తురంగంబులనకుంఠితశౌర రసోల్లుంఠిత కంఠీరవకిశోరంబులగు వీరానీకంబులవీఁ
కించనర్చుచు, నిగమశాస్త్రవిభూతి సంపన్నులగుద్విజబాహుజోరుజాం జజనసమా
జంబులజెన్నలరుచు, మణిమయగోపురప్రాకారోపరిభాగవిహారోత్సాహ మయూరవా
రంబులకునాట్యసంరంభంబుగల్పించుచుభర్మ్యహర్మ్యఖచితమహేంద్రోపలాగ్రప్రభా
మేఘాఘంబులకుఁదోలుకరిమెఱుంగుఁదీగలనొరజ మెలఁగు వారాంగనారత్నంబులజె
న్నొనగుచు, శశికాంతపద్మరాగప్రదీప్తంబులెకర్పూరకుంకుమంపుఁబూఁతలరంగలరుకు
డ్యప్రదేశంబులనుమృగమదంబుననలికిర్రుగ్గ డినవదువునముక్తామణిరంగవ కలనుల్ల
లు మణిమయవేదికా లంబులను హల్లకమ్ల కాచంపకోత్పల్లకమలప్రసూనా నా విచి
ంబరవితానంబులడంబగురాజమార్గంబులనునారికేళకదళికాక్రముకేక్షుదండంబుల
నిండారుగృహద్వారంబులను మరకతసందోహబంధుర తోరణంబుల నందంబులగుస
ర్వవిశిఖంబుల శోభితంబగునయోధ్యాపురంబుజొచ్చిపురలక్ష్మిపనుపునసంకుమద కుం
కుమమృగమదోపేత బహువిధకుసుమపరిమళ మిళితాభిరామంబైభృంగసంగీతవా
ద్యంబులతోవాటొ్టానివచ్చుటకై నెమరొ్కానులీల నొలయు మందమంద మలయ ప
మానానుకూలాగమనంబునకానం ఒబందుచు రాజమార్గంబునంజనుదెంచుసమయ
బున ॥ ౨౬. చ ॥ మణిమయసౌధ ఘుల సమంచితవైఖరులన్సురాంగనా । మను
నిమేషులైవరవిమానములందగు దేవకామినీ । మణులోయనంగనిల్చి గరిమన్నిరప
డు మెచ్చుగానభో । మణికులజంద్రశేంకుని కుమారకుమారసమాన విగ్రహుఁజూ
వ ॥ అప్పుడు తమలోనిట్లనిరి ॥ ౨౭. సీ ॥ ఈరాజయేమానియిడుమబాధలకునోర్చి
త్యంబుఁదప్పనిచక్రవర్తి । యీధన్యుఁడాయింతినట్టిటనమ్ముకొనినైన సత్యంబుఁదప
నిచక్రవర్తి । యీవదాన్యుండటేయిలయెల్లనర్పించిసత్యంబుఁదప్పనిచక్రవర్తి ।యీ
పుణ్యుఁడానీచు నేలికగాఁగొల్చిసత్యంబుఁదప్పనిచక్ర ర్తి ।యీనయజ్ఞుఁడా గా
గఁగారానిశేని । య వైఁబూని కొనితీర్చిమెప్పఁగాంచి । సత్యసమ్మూర్తియైనట్టి
క్ర ర్తి । సత్యవాక్యం కదసర్వసాధనంబు ॥ ౨౮. సీ ॥ ఈచక్కఁదనమారమెఱ
లకాద తువరసూనులకుఁదలవంపుగాదె। యీవితరణమాదిత్యవల్లభామేయచి తా
మణుల ల్లసిగ్గుగాదె । యీశౌర్యమాయుమాక్షీశషణ్ముఖవి మాటోపములక
టిగాదె । యీవైభవంబుదేవేంద్ర ధనాధిపవిభ్రుతశ్రీలకువెగ గాదె । యిట్టి
తచారిత్రునిట్టిఘనుని । నిట్టినిత్యసత్యవ్రతునిట్టిరాజ। సార్వభౌమహరిశ్చంద్రచక్ర
సాటిగలరెజూడముజ్జగములోన ॥ ౨౯. శా ॥ విశ్వామిత్రుడుద్రోహియై చ
నకావేధించెఁబవైఖరిని। విశ్వంబున్వగదొందనంచనుట భావించకానిం బంపం
విశ్వామిత్రుఁడుగాఁడు యిట్టిసకలోర్విశేషసత్కీర్తిచే। విశ ంబె నలు రి

ంచెంజగంబెంచఁగన్ ॥ ౩౦. చ ॥ అవలితపంబుపొచ్చితుదనాగఁ గనీయకజా
,, ట్టుపై । రవికిరణాళిత స్గ సిరతమయొనర్పుచు బాయనన్నిశల్ । బవలుగ సంఘటం
చిమె బాయకఁగాయునిరం రంబునీ । యవనిఫునత్ప్రిలాపనివిడాతపము న్నతెమం
(జేయుచున్ ॥ ౩౧. ఉ ॥ ఇక్కడజూడరమ్మ రథమెక్కినృపాగ్రణిదానివచ్చునీ ॥
వనాలజెంకినవసార ంథవు టుంకి ాక్కఫున్ । జక్కరపిల్లుచేతినెలచా
ంకినీపల్ దాలంకు । చిక్కనినిక్కజ ్రవలచిన్నె చన్నులపొంకిమెచ్చఁగన్ ॥
ఉ ॥ చంద్రసహస్రసాంద్రరుచిజాలము నేలెమనాననాబ్జమున్ । చంద్రశలాకని
ల్ని సించుమనోహరాంగమున్ । చంద్రసమానగంధసహజతే మహత్వము
గాఁజూ । చంద్రమతీసమాఖ్యననిరంబును నీసతి దా యుందుట ॥ ౩౩. ॥
బ్జముమందహా రోచులుచంద్రచంద్రికానా యమిళ ంతినెనఁ । సుధజందు
ాపై సుదియు తేనియపల్కుక్షీరోదకన్యాయసారమె య । దంతహోరకపజ్క్తి
శ బూలన్ రసాస్త్రీరత్నకాం న్యాయ ంజితమ్మగఁ । గోమలాంగంబుకుంకుమ గం
ం మైనుమ సౌరభనా య మతిసు ద । నంగళ్యంగార సంగతులమరురీతిఁ । బ
ఎహాజినీ యుపతిమనొంది । రమణిమణిదాఁ బవిత్రతారత్నమగుట । నా యథ
బులెందును యదౌర ॥ ౩ ఉ ॥ లాలితసార్వభౌమ పుభలక్షణసద్విద నేంద్ర
నిన్ । ఫాలనటద్విరే ని భానురకుంతలుఁ ంద్రబింబరీ । లాలపనాబ్జసూత్రన
లా మనోభవుముద్దులాడునీ । బాలుఁడుచెక్కుటిటి ను బాలుడొ ంకొనటమ్మచూ
॥ ౩౫. ఉ ॥ అమ్మరొనేడుగామనకు నశ్చెనుభాగ్యము నేఁడుజూడ గా । నమ్మటు
మ్మాయమా యిదునాపదలన్నవరానులిఁడిన । త మ్మునసొందచేకొని న పాగ్రణితా
రిజేర్పుమున్వరి । ట్టిమ్ములగూడిరామహిమలెంచుఁ దరంబెజగత్త్రయంబు న్ ॥ ౩౬.
సీ ॥ ఎలమిన్ బుణఁసతిమణిపల్ పురములోనీశివ ంపుచున్ । దెలిమ తైంబులసేస
మతిభూ ాప ౬/నక్పల్లవం । బు శోభి ను ర్ణపూర్ణకల ంబుల్ గా చునే
తంచి । క ములుల్ల ల్లఁ ను నా ర్యాపముల్ యఁగన్ ॥ ౩ . .గీ.
రా నేతె చి రాజధాని । రాజసమునహరిశ్చంద్రరాజ । రాజ వనలొ
రా ములు । రాజసదనంబుకడఁగరిరాజు ॥ ౩ - సీ ॥ అంగణంబుజవా
క ంగారించి గంబు ము లుపమ్ముఁరనఁగ । మాణిక్యవజ్రన ణికుట్యముల
సున్నంపుటబ్బైలసొబగుమించ । రకపుదంతపు హజా ంబు కుసు బచ్చితోర
బులు మ్య ం పఁ । గ్రముకేతుకదళికాకాం ముల్ షే కట్లచితొ్రింబర
గఁ । బనిఁచిని ంపు యు రిగనొప । దా రనీమటుపభో
మునసొచ్చ । రథము దెంత నుతు ాగనంతి ిద్ర ంచె
నప్పుడప్పుడ ఁ ।

సాయంతనవర్ణనము

౩౯. గీ॥ తనదుఃఖాఘారమితఁడు చేకొనియె భళిరి । చూతమంచు హరి
దుర్జూడవచ్చు । ప్రణుతఫణిరాట్ఫణామణిప్రభ యనంగ । నపరగిరినిల్చె నినుఁడ
రుణరుచుల॥ ౪౦. సీ॥ పతిమస్తకోపరిఘరిఘవిల్లికు వింపనైరయ సూర్యపుటంబు గ
డుగనంగ । నస్తాచలంబున కవులను విభునాజ్ఞ సంఘటింపఁగ బోవుచక్రమనఁగ । ధ
బర్విపాతాళ లము జొచ్చు నృపాలచటుల ప్రతాపపుంజంబనంగఁ । దన … యి
యొప్పదని కౌశికుఁడు బుచ్చియ లోవైచు కోర్భార్చియనఁగఁ । గుర్వింకెన రాంబు
రాశి నక్కువలయారి । మనునిభుండగు మనుమనిమహితభూతి । గంటి పుడ యను
రాగకతుఁడగుచుఁ । గనుగొనుచు నుండఁ జనియె నోయనఁగనంత ॥ ౪౧. మ॥ అ
పద్వీపగతావనీతలరిపుత్రాశదేశంబులన్ । విశ్వలానేకపురాళిరాజులను పక్షావే
బోయిచక్రంబుగా । లుపఁదత్త్వావకలఁజేర్చి నిగూఢ … కంబులాశ్చరమ । ప
టుపాంభవలనాఁదనరె సంధ్యారాగము … లమై ॥ ౪౨. ॥ సత్యజ్ఞత గుహరిశ్చం
… వేధించి త్రిల్లుకౌశికకీర్తితతియె । అంబ్యజాళ తినేలితనుచు నేరము బోవనధిపుఁ
గొల్వఁగవ… యమునిరుయె । పట్టాభిషేంబు పతికొనర్పఁగఁ జనున దులమునా
ను యమునాప్రదీప్తా । త త్న ంశ ను వైభవము గాంచనరుదెంచునట్టి ర్వా
బరంబో । యనఁ మదభృంగసర్వాం ఘనకురంగ । నాభపాక ముపలకృష్ణాత ం
గ । ంసధహివై సంగతాభంగకాంతి । నలుకొనియె తమంబు బ్రహ్మాండమెల్ల ॥ ౪౩
చ॥ రుపమమి నం కరు నిర్మలమానసమ వార్ధినే । మరకలకౌశికుండనెడు మం
ద మాఁగిమ ంపుచు ఙఘూ । సురులకుఁదృప్తిగొల్పెడు యశోమృతమున్ జనియింప
దు పురుల్ । జె న తియంతఁగను పించెను తారలు దార … ॥ ౪౪ చ॥ రవి
కుల … ఁడెంవఁడ తిరంబుగనన్నడకెంచు కీర్తిచే । భువిదనరారెనంచలుకబొందుచు
రో .క.. యు తి । దివితలయెత్తిచూ యదితేకువతోఁగనివె నాగతిన్ ధవళిమ
తోనెసంగెశశితద్ర . తోదయకాంతి ంతటన్ ॥ ౪౫ వ॥ హరిశ్చంద్రధరాతలేం ం
డును నత్తెఱంగు నిజరాజగహంబు ప్రవేశించి సంపూర్ణచంద్రదర్శనంబున ..నం
దబునంబొంద కుముదచకో..ంబుల తెఱంగు నలరుచున్న నంతఃపురకాంతా
నదాసదాసీనృ కు వాంతంబుల నత్యంతంబునాదరించి యంతకుమున్న భూసురసహ
।ంబులకు సమారా నల సంతృప్తియొనర్చి సుయజ్ఞుఁడు యమి చిన తెఱంగున రా
యోగంబులగు పంచభక్ష్యప సాయత్తంబుల పాకయత్నంబులాయ ంబైయుం
… తశిషుందు … సూ కారులు కాంచనకద కా త్రం
బు … ప పు… … మేంబుగా బాంధవామాత్యసామం ం
ఖ్య వ్ర … తో ధారాసు సహితుండై భోజన …

సవారూఢదయుఁడు ప్రాప్తింజెంది యందంబు పంపుపెన్నెలబయలఁగూర్చుఁ కర్పూర బూలవినయమధురవచనరచనల నాదరింపుచుం బంచి కాశిరాజుం బ్రియభాషణ పూర్వకంబుగా విడిదికింబుచ్చి మణిమయశోభితంబగు కేళికాగృహంబున హంసతూలి కాతల్పంబున భార్యాసమేతుండై యిష్టోపభోగంబులందనరి సుఖనిద్రం జెందునవె డ॥

ప్రాతఃకాల వర్ణనము.

౪౬ చ ॥ తనువుగుణత్రయాప్తిఁ బగుతామసరాజససాత్వికాఖ్యనే । మనుజు కైనచోనథమమధ్యమ నుత్తమరీతినొప్పనీ । మనుకులసార్వభౌమునకుమత్స్వరవైఖరి ట్టులంచువే । గుని త్రిభంగియుక్తముగఁగూసెనుసన్పకుకుక్కుటౌఘముల్ ॥ ౪౭॥ చ॥ అవని ఁదేజమిచ్చుచునహర్పతిశముఖ దనదీప్తిమాపఁగాఁ । బవనసఖుండువక్కి హుళాంగులచేగృహరాజిడాగినన్ । బ్రవిమలకీర్తివేగఁజోరబారియడెం యనాక్రమించెనో । భువిననదీపముల్ తెలుపుబొంౘెనుకుందసుకాంత్మలస్ఫూర్తిన్ ॥ ౪౮ చ ॥ స మలదివ్యతేజరవిసత్కులపావనసార్వభౌమున । భ్యుదయముగోరిసర్వజనులుర్వి వ ...ంబురుహాళిరంజిలన్ । ముదము వెలంగువైఖరిసమున్నతులై కనించెఁబద్మముల్ । మదముల ంగి తద్రిపులమాటిక్కనిహ కముల్ ముడుంగఁగన్ ॥ ౪౯ గీ ॥ అంకరళత దోఁచుపూర్వదిగ్ధవళిమంపు । టధిపుసత్కీర్తికన్నెఁజానాడినట్టి । యింద్రనీలంపు చెండ్లనానెగరివారిఁబు । చుండెఁగోలకులఁదమ్మెదపిండులపుడు ॥ ౫౦ మ ॥ రపారుం డగురాజపాలనమునన్ శోభిమించుతవర్తిచే । న షడ్వ ములం జయించ ల వు ణ్యాప్తుల్ గదాభూమినం । దరునాశా ముజెం నేమిగులపంతంబేలనింకంచునో । తెఱ గొప్పన్ రతిచేతః మరుడర్శింపుంటువిల్లంతటన్ ॥ ౫౧ ఉ ॥ చక్రముపంపుసేయ ర చక్రముకైవశమ దుచుండఁగాఁ । జక్రధరాభమూర్తి రవిసత్కులదీపక చక్రవర్తిభూ । చక్రమునేలుచు డపరిచక్రసమాఖ్యను నొందమాకహో । శక్రమహత్వముప్పైనని సం సిలెన్భువి క్రవాకముల్ ॥ ౫౨ చ ॥ తొలుతటిదిక్కుదీవులట తోడనె భూధ వునాజ్ఞచేకొన । న్మలయకనిల్పుతద్ధవళిమంబను తె నిశానిచేరు న్ । వెలిగెడుపద్మ రా యుతవిభ్రితకాంచన కుంభమోయనన్ । జలరుహబాం వుంపుదయశైలముపైఁ గనుపట్టెన డన్ ॥ ౫౩ గీ ॥ వందిమాగధపాఠకవైణికా । నాదములమేలుకాం చి గంధోదకముల । స్నానమొనరించి సంధ్యయుజపముహోమ । విధులు సలుపు చుఁబూజించి విప్రవరు ॥ ౫౪ ॥ తెలిమించుపెన్నెల వెలిగించుముత్యాలగొ చౌ ట్లు చెక్కులనటింప । దొగరె నెఱసంజ జిగిదెచ్చుమాణిక పతకంబు ను ధవిల్ల । నురువంటిమణికంతసరినంటి చతార హారదామంబుల యా గమెసగ । ఉ చ బెడఁగు నిగ్గుల చ్చుతుదగ ఘనకి టముమ స్తకమునలరఁ । లి కేయూ త్న ణవి వ । ల రుచికొ శృంగా తుఁడగుచు । ప ఁడితేకు నె ము పుటిచెఱ గు । దో కుచుండం త్నపాదు లఁబొ్రి ॥ ౫౫ ॥ అడపము ఖ

డ్గము బంగరు । పడిగము చేఁబట్టి వెంట భావలు నడువ౯। వ ర న్నకంకణా టు। రంజాముకలు గొంపఅతివలు పివ౯ ॥ ౫౬ సీ ॥ జగిగొలం డు తేటమగలాలని ల్ టుచోట్లాతపోద్వృత్తిఁ దెలుపఁ । కచకల్ ప్రకటించు చికిలిమాణి ల వుబా ములసంజరంజిలంగ। మధ్యసంశోభి మాత్తికేంద్రోపలతత కాంతులుడుయు తమము నింప । దట్టం పుజాబి చుట్టు ప్రైల్లైలను నిద్దా పుఁబంపు జెన్నెలఘుటింపఁ। గం తజీవరత్నప్రభా కాంతమగుచు । ఖగలు రేయును నచట నేర్పరుప రాక । బరిఢవిల్లు ట్టినిజసభాభవనమునకు । సమగనరు డెంచెనా హరి ంద్రనృపతి ॥ ౫౭ క ॥ ము గమణిమయపీఠము । నందచటు వసించు నలను మ జ్జాని లమెక౯ । వందనము సీయా డు । పొంపుగ నాశీర్వదింపఁ భూమిప చ్చంద౯ ॥ ౫౮ క ॥ రంగగు ముత్యపు మగ ఆా కంగుల నైదూర్యపీఠకపు పైఁ జనగ౯ । బంగారపు సింగా పు । సిం ంపు౯ గద్దియ నువసించుచు వేడ్క ॥ ౫౯ సీ ॥ సామంత రాజ వ్యసకలది ల్లక్ష టు ఘగణ సాంగపర తములు । సత్పరిచారికా సాకారల ఉను ల ృ మ మము లు । సభసీతాసితమణిప్రభల హర్నిశలును యకగను ను మిషులు । గా క సంగీత గాంధర్వగా ముల్ ది జ రాశీ వఘోష లువమరవ స్త్రసింహాసన ప్రదీప్త। శారదా సక్తుఁడై ంజనఁబు ౧౬ । స పరిపాలనోన్నతనిత్యుఁడగుట । బ్రహ్మవైఖరిఁగొలువుండెఁబా వుంమ ॥ ౬౦ ఉ ॥ అప్పుడు సత్త్రిసచివాగ్రణిశవి భవంబుజూచినా । డొప్పగ టబోవు కినమింటికి కొల్వున దేవ ంపుయీా । చొప్పన వట్లనేటికిని చూడఁగఁగ నటంచు భాష్పముల్। గుప్పనఁగనొలంకులను గుప్రిక్కుచుఁ ఁన ప్రేమపొల్కఁ న్ ॥ ౬౧ చ ॥ సుమిఁక సత్త్కీర్తిఁ దన నేటికిఁ పూరక మూల్ । వెనుత వులంగఁ దామనుభవింపక కూడదు మెట్టి వారికి౯ । దనకొక ను చ్చ టిఁదఁ యు సౌఖ్యము నొందు పేళల౯ । మనుజుఁ సుక్షేప మోదమున మత్తిలు చేయవి వేక మ ౯ ॥ ౬౨ ఉ । ఎంచఁగఁగొశికుండు ములసీగఁగ రాని బుణంబు వి ౯। బం కలంచు పెల్లయది బాలునిఁ జెక్కలి గొట్టి పాలు ప్రాగించిన లగాఁద ఁటుకేదని తో చదు నేను రాకునా । సంచితవుణు చేఁగలిగెఁజాడు భయ కసా ముల్ ॥ ౬ ॥ ఆని మంత్రిమన స్తాపము । నదు వివేకవచ ఎ మునను దువుచు౯ । మ న ల ఁగౌశికు డి । నలేఖం ను మజ్జి పేశకొసంగ౯ ॥ ౬ క । గురునా ము దాల్చ ఁ । ద్వ గాఁబు సేంమనం దుఁదగున ధి ౯ । బు జనులను రప్పించు । రనాలుం లెక్క జెప్పగా గ్రమమొనర౯ ॥ ౬౫ క । గ ము ంబులకోటల। దు ణ పునో ల నె మజె । వు మి పన్నె కు నమఘము సాలు రి । ౯ ౬ ॥ అమి మాదే దాయ్ర , దా ము భట్టివృత్తులు ట్లు । త్రియ బాజాతు మా ంబులును యా వ్యములును। కొ పె ధా న్య । లును వర్గా

దాయములును నర్గాదులనుడియు బేహారులసుంకములును । గుత్తసీమలవల్లను కో
ట్ల సంఖ్య । సకలదేశంబులను గన్న స ధనము । పరమహీపతులంపిన పగిదిరొక్క।
మక్కడెక్కడియాదాయ మిదియటంచు ॥ ౧౭ సీ ॥ విష్ణుశివాలయ విభవోత్సవము
ఁ బడితరంబులకును బ్రత్యహంబు । నిలవిప్రకోట్లకు నిడునన్నసత్రవర్గాశన సత
యజ్ఞాదులకును । మందురావాటిక మత్తేభసందోహములకును నానా ప్తబలములకు
। సైన్యనాయకమాన్య సచివపురోహిత బంధువ మలవుంబళికెలకును । నూ
గంబులకును వినియోగములకు । వర్తనలకు నగ మసోవర్తులకును । జిల్లరల
ద్ర ర్తల జీతములకు । వివిధమైనట్టివ్యయములు నివియటంచు ॥ ౧౮ చ ॥ మునున
కౌశికుండు తనముద్రలుగా నియమించుటొక్కటే । మునివ్యయమేమిలేదు దినమున
ఘ యింపఁగ మాంహవిస్సుకుం । దనియఁగ వియ్యముంబయకుఁదప్పఁగఁగట్టిన రెం
డ్ధోవతుల్ । వినుఁడిదెకాని పట్టినదిలేదఅపీసముమీధనంబునన్ ॥ ౧౯ క ॥ ఇఁక
ట్టిస్వబు నికా । శకుననుమతిలేకమీకు శ్రేయస్కరమై । ప్రకటితమగుసద్వ్రియ
। కకలంకుఁడు సత్యకీర్తియత్నమునఁదగన్ ॥ ౨౦ చ ॥ తరలకవ మీయవిధిఁ
భవద్గ హచారదోషముల్ । బరువడిబోనవగ్రహజపంబులు మములన్
మరే । శ్వతులకుభోజనంబులును సల్పఘటింప సహస్రసంఖ్యలై । నముగఁజె
ద్ర వ్యములఁ జెకొనఁగావలెమాపయిందయన్ ॥ ౨౧ తే - గీ ॥ కొ వ నిల్చినవి
వియఁచుఁ గోట్లసంఖ్య । లొ ర ధనధాన రాసుల నొప్పగించి । పూర్వమేమున్న
మిద బొక్కసముల । రొ కములుమీ యదిమే మెఱుఁగమనఘ ॥ ౨౨ క ॥ మె
ది ఁబాలించితి । నీదినమున్వఱకుఁజాలహెచ్చరికలతో । వైదికుఁడను నాచేతం । గా
దు దాయెట్టులున్నఁగైకొనవలయున్ ॥ ౨౩ క ॥ ధరణీశ్వరయిఁకనెలవా । యరిగెద
గురునికడకు ననినసుయజ్ఞున్ । వరమతిఁగనుఁగొని యిట్లనె । సరసహరిశ్చంద్రుఁ
పుడు సవినయుఁడగుచున్ ॥ ౨౪ ఉ ॥ ఓవసుధామరేంద్ర సకలోర్వియు మేము
మీయధీ ముల్ । గావెయిటేలఁబల్కనఱగా మదినెంచకు నెప్పటట్లనే । భూవ
లయాధిపత్యమిటుబూని దయామతినిల్వవ మీ । రేవిధిఁబంపినన్నడతు నింతయు
ి కము నమ్మునావుడున్ ॥ ౨౫ మ ॥ వ తత్వప్రకటాగమాంతరచనా పాండి
త్యమో, సంతతా । ధ్వరసాధ్వర్యధుర ధరత్వమొ హరిధ్యానప్రభావ బో, బం।ధు
రయోగాసన ధీరతాభ్యాస మో, దో ర్వర్యరాజన యో । గ్యరసాభావము బూను
ద్విజవర్గంబెడ రాజో త్తమా ॥ ౨౬ ॥ అనవిని మ్రొక్కుచుననఘా । నను ధ
జేయఁదలఁచినన్ గొన్నాళ్లై । నను మీరిందుండఁగవలె । నని డన్ మంచిదని
జ్ఞుఁడు లిచెన్ ॥ ౨౭ చ ॥ అదివఱకెల్లఁదప్పరి సుయజ్ఞునియాజ్ఞ కు లొగ్గి
తు గుచు ఁద లేని బోయననుండిరి గానగాగరుల్ । మదిఁ అ

శ్రీధరాయనమః.

ఉత్తరహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము.

పీఠిక.

ఈగ్రంథమును దక్కెళ్లపాటి లింగనామాత్యుఁడు రచియించెను. ఇక్కవి సరితీ గారమ్మ. తండ్రి వేంకటపతి. తాత బిట్టయ్య. హరి సగోత్రుఁడు. ఆపస్తంబసూత్రుఁడు. శ్రీమద్వేంకటేశ్వరవరప్రసాదలబ్ధవిచిత్రశృంగారకవి వైభవుండు. ఈకవి తన యౌవనమునందు "మదనమోహినీ విలాసమును" ప్రౌఢిమదశయందు "సూరతనయాపరిణయమును" ఆవెనుక "విద్యుత్ప్రభావిలాసమును యక్షగానముగాను దరువాతయుఱువదియేండ్లప్రాయమున ప్రబంధమును వ్రాసినట్టవతారికయందలి 16 ముచేఁ దెలియుచున్నది. ఇక్కవికృతకృతులలో విద్యుత్ప్రభావిలాసముదక్కఁ దక్కిన గ్రంథములిలవెలయుచున్నవి. సూర్యతనయాపరిణయ మను మేమిమధ చెన్న ణముచే "ప్రాచ్యభాషాలిఖితగ్రంథసమితీ భండారము" (ఓరియంటల్ లైబ్రరీ) లోఁ జూచితిమి.

2. ఉత్తరరామాయణము, ఉత్తరహరివంశములోనగు గ్రంథములవలెనే యీగ్రంథము "ఉత్తరహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము" అని వాడఁబడుటవలన పూర్వహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానమొకటియున్నట్లు "ఉత్తర" శబ్దము చెప్పకయె తెల్పుచున్నది. లోకమునందుం బ్రశస్తమయియున్న శంకరకవి హరిశ్చంద్రపద్యకావ్యకథను పూర్వహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానముగా నెన్నఁదగియున్నది. అది యెట్లనఁగా, గాధిపట్టి చలపట్టి త్రిశంకుపట్టి రాజ్యపదభ్రష్టునిఁ జేయఁబూనినది మొదలుకొని తుదకుఁ దనకు సామ్రాజ్యపరిపాలనము చేసి మరల రాజ్యమేలువఱకునుగల కథను పూర్వహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానముగా గ్రంథములవలనఁ దెలియఁబడుచున్నది. తర్వాత హరిశ్చంద్రుని పూర్వవృత్తాంతములను దెలుపుకథయంతయు నుత్తరహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానముగా నెన్నఁదగియున్నది.

3. ధర్మజుఁడరణ్యవాసనంశీలుఁడైయుండు టెఱిఁగి మార్కండేయముని చే హరిశ్చంద్రుని చారిత్రముఁ దెలుపఁబడినట్టు మార్కండేయపురాణమువలన స్పష్టము. పూర్వహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానమును శంకరకవి ద్విపదాశ్వాసములుగ [illegible] ముగ [illegible] న్నాఁడు. ఇది "నెల్లూరికావము" అనఁబడుచున్నది, ని "నె [illegible] శ [illegible] బ్రౌఢ్యమున [illegible] యఁ డెయ [illegible] కథము [illegible]

[illegible] వేయిపద్యము కుఁ [illegible] గా [illegible] య ఈ [illegible] బని

శ్రీ శ్రీధరాయనమః

ఉత్తరహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము. పద్యకావ్యము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

౧. ॥ శ్రీరుక్మిణీచరణాలా । క్షారసశోభితనిజాగ్రసౌధవిహారో । దారప్రమోద
చ న । హీరామలకీర్తిబృందకృష్ణముకుందా ॥ ౨. వ ॥ దేవా పుణ్యవధరింపుము, పాం
యాగ్రజునకు మార్కండేయుండి నియె ॥ ౩. క ॥ నరవరయొకశుభదినమున
గహా శ్చంద్ర భూడుపరువడియం పు వెడలి నేలంతలుచా।మరములువీవంగఁగ
మహిమాన్నతుండై ॥ ౪. సీ ॥ అంగణంబుసుశోభితాంబరంబనహస్తిమదయుక్త
హారమణులెసంగఁ । గపఃదాత్మముకుటసంగతుల సామంతులుసావ చూర్ణవ
మాడ । ముకుళాబ్జములగతిమొగపుఁగేల వలతోఁ బరరాచగుమిసరోవరము
। వందితారికిరీటబృందేంద్రమణిరాజినిజ దాబ్జగతాళినికరములుగ । ఖచిత
తదర్పణకలితబింబి । తంబగుచుబహురూపముల్ దాల్చియున్న । మహితవివ ప్ర
సభామంటపమున । నవ్యమణిదివ్యసింహాసనమ్మునందు ॥ ౫. సీ ॥ జంబూతఁ ద్వీ
నాయకులు రు ప్లక్షవృక్షద్వీపపతులువారు । కుశమహీజద్వీప కువలయేశులు వీరు
చన దీ ఘనులువారు । శాకశాఖిద్వీపలోకేశ్వరులువీరు శాల్మల ద్వీపసమి
వారు । రాగద్వీపగౌరితేజులు రువిశ్వలోపద్వీపవిభులువారు । వాసవాగ్ని
రప రుణపవన । ధ ప నా తుల్ ఘన బంప్రు । కా విపరా నివే
లుదెల్ప । నాయవనిభర్తకొలువుండున సరమున ॥ ౬. మ ॥ ర జోద్భవుతే
ద్యుమణియో హా భూభర్తయో । ధరకేతెంచుటకేమి తువనిచిత్తంబు
హాశ్చ బం । భ మైయందఁబులఁబూ గాఁ వలిపెక్ సమీపో ।
పక్ ట్టినాత్మగు ని షించిపేరాదంబున । ౭. క । గ య గ్గ
వ దులు చి రనిభక్తిక్ । సద్ది కనతులోన క్ । దద
పె కోపు ప ॥ ౮. ॥ వంద చె మోదముఁ । జె
। గు ద పు ను । పా డు మ
అ ం ట్ల యె । . చ. ప ।

జలరుహబాంధవాన్వయనిశాధవ, యోనరనాథ, నేఁడుగా । లితము । య
ప తపోమతపఃప్రభావముల్ । కలఁగిమహాపదల్ గడచి కాంతయుమీరును సు
త్నముఁ । ఫలితసుకీర్తియుంగలుఁగఁబంతముతోనా రించెఁగౌశిక ధల ధ
ధూతిఁదరమానుతిసేయఁగఁద రిభావముఁ ॥ ౧౧. క ॥ గురువును దైవము
యు । నరయఁగగాథేయుఁడత యానతిమదిలోఁ । దరలకనాపదఁగడచి
రసంపదలఁ శుభంబుఁ జెందెదవింకన్ ॥ ౧౨. క ॥ అనవినిత్రిశంకునందనుఁ డ
మీరానతిచ్చినట్టులగాథే । యునిదయయుమీకటాక్షము । ననువుగననుధ సౌన
నుసమయమునన్ ॥ ౧౩. సీ ॥ తుఱుము సమ్మిగ్రహింపఁ దఁజిక్కులేఁజిల్వపడ
జేర్చుక్కబరిధవి ఁ । ఝ రిక్కమచ్చిక డఁబున్నమకలువవిందమోము
న । మోము సె మి, ని లజాలుహిమబిందు ప్తినానాసమత్యంబుదన । నా
వకాంచనద్యుతి తిగె లుసె ట్ల ఁ గు జెద ఉలవ
మెఱపులటుల కప్పుపౌజుల త ల్ గ్రమ్మికొ । భ ఁ దె
సఖులుగొలువ । శ్రీలితధామ చంద్రమ లలామ ॥౧౪. । చను చి
య బున తులో షే చే । వ లుబడ నా ని । వెనుకనువ యి
కవేడ ౯ ౧౫. చ । ప్రుడు ష్ఠమా యసుయజ్ఞునిఁగన్గొనివిప్రవ
ఋలుయ కర్మములుధర్మములెన్నియునైననీ ।విపులపతివ్రతామహిమవేయొ
ఁబోలదేకదా । నృపతిమహాపదల్ గడపుటెల్లఁదదుత్తమశీలతంజుమీ ॥ ౧౬.
వుఁడుఁగౌశికశిష్యుఁడు । భావమురంజిమీదుపలుకులునిజమౌ । తావక
మహిమకుఁ । దావలమౌ రిమహిమఁదరమెను ంపన్ ॥ ౧౭.చ ॥ పరమము
నొకటిఁబల్కఁదలంచెదనాననీవలెన్। గరుణ నాథునకగా జంబుగ ౧౮
నన్ । మఱుగయియీశుభాంగిగళమంగళసూత్రముచిత్రవైఖరిన్ । రు కుసే
గను ట్టకనుండుటకేమిహేతువో ॥ ౧౯. చ ॥ అదియనుఁగా తక్షుకుఁడహ
నేఁటి లోహితాస్యుని । వ్రదములఁజెన్కెఁబ్రేతపతినైచ్యకులప్రభావాధిపాక ౯
ద నాన్నపాలువె కుంగొనగారణమేమిదా గా । సుదతినిబాలిమ్మఁణు
సూయశనె రుఁడేలుకేమకో । ౧౯. క ॥ ఇంతయునుండెల్పఁగ లె । సె
యతో మ ంద్రవినఁగన । త్యంతముముదమ దుభు । వి తలుమీ క
రా వియును గలపే ॥ ౨౦. క ॥ అనవినివసీమమా । నుమనిసక ంబు
బకవే నుమ ప్రశ్నవేఁ తి ।పని డఁ య నీకుఁబ్రజ్ఞబెలంగన్

చ ద్రమ గార్వచ త్ర.

కథ నాథు ఘను డు ష్మ డ
లె తమ ట ర్తా డు డగుచు భ

బుధహితుడనమించిభూదేవ దేవతాపూజ ము । వితరణస ణవివిధధర్మం గణితస ర్తినలరియతడు । చింతసంతానహీన చేగలంగి । కరునిగొల్వ స్వామిసత్కటాక్ష । లీలనిజభా యగుమాగధీలతాంగి । కల్లచిత్తంబుబో గగొ కెలమి ॥ ౨౨. క ॥ నెలమసలెనునానాతికి । వలజయ్యెగ్ గానువేగవళులున చెక్ । గలకలవుగునెమ్మొమున । నలరెనుచాండిమమువేనసలసటబొడమెక్ ॥ . క ॥ శృంగారరసమునింపుచు । బంగరుబరణలనుపంచబాణుడుయమరిం। చెక్ లపుచిర ల । సంగాగుచచూచుకములునలుపగుజెలికిక్ ॥ ౨౪. గీ॥ సమయము స్తూ జానమేన । నంటియుండుటకొదవింకననుచుపెడలి। వచ్చుయూవనశ్రీ చ్చ టి । కారుగనుపట్టెకప్పనూగారుమిగుల ॥ ౨౫. ఉ ॥ ప్రా లమాస ల్ గడు పొందుగమాగధిగా చెల్లైడిరే। కు యనా శశాంకుకళయో నమేల్ పుమిన్నచే । ది నబొమ్మనా సొబగుదీవియనాశుభలక్షణాకృతిక్ ।ముద్దుజెలంగ నుమోదముతోనాకనాడువేడుకక్ ॥ ౨౬. మ ॥ తొలుతక్ జేసినపాపకర్మఫ ల న్రియక్ద ంబాశుభో । జ్జ్వలరూపా కలక్షణాకృతులహూవర్ణించుచెట్లూ వాచే ద దండ్రిల్ ధనరాజ్యయుక్తముగనంతంగిడునుంజెడన । చ్చెలిజన్మించుట శుష్టలగ్నమగుటంజింతించివిప్రోత్తముల్ ॥ ౨౭. క ॥ సంతానములేదనిమది । సంతత నుజింతసేయుశం రుకరుణక్ । సంతానముగలిగియునది । సంతాపజహేతు య్యో పతికకటా ॥ ౨౮. గీ ॥ ఏటికిదిదెల్పననిపురోహితులుయూర । కుండిరం టద ండ్రిలు మలర । శిశువునకునామకరణంబుజేసిచంద్ర । మతియనగజెంచియని శ బుమమతతోడ । ౨౯. ॥ తంద్రిభంగములచేదింద్రింపజనియించు శ్రీరమాసతి జెలువుగాంచి । ఆత్మగురుండువజ్రిహతినొందంగ నొపునపర్ణతోను గాం । య ంబు జనకుడ్ఢ ధిబొం గవృద్ధి గాంచురోహిణితోడ రిమమించి । జనని యి ప్రకాశ న్గొంథ గడినశా దామణితోడ మతగాంచి । నట్టులనెపుట్టి టికే ట్టియగుచు । సంప లసద్గుణంబు జక్క నము । జడువునబ్రుద్ధిగాంచుచునె దుగుచుండె లీలనుప్పొంగిచంద్రమతీలతాంగి ॥ ౦. చ ॥ అనిశమువక్త్రి మనుర దఱమే నుబాయకుండునం । గనలనుపీడగానుపమగానకగుండుచును మ త్త లో । జభవాబలోచనభవప్రముఖుల్ వి రాకుమారికై । నుజులనె నేలత మా మానవతిం ణింపగక్ ॥ ౩౧. చ ॥ విధుకళ బోలెజ దమతివేగమనోవిభ నయె । ప్ర మరజస్వలయె నదిబాంధవమిత్రిలుత దండ్రిలుక్ । రథగ ము రాజ ము ముబొ దతానునుక్ । విభవగునట్టిదుష్టదినవే గుట ॥ ౩ ॥ సు హా చి నుదొ్రి మ. బో

సహి తుడై ష యుక్తు డై కుచు

ట్టులనిరి దేవ । వినుచంద్రమతితోల్తఁజనియించు దినలగ్నమతిమష్టమగుటచాఁచితిమి
డు । నేఁడునాసతిసమర్తాడినవేళయునంతకన్ననుగ్రూరమదివచింప। నోరయా
యీరాజ్యవారణాశ్వ । సైన్యధనధాన్యసామంతసచివయుతము। గాఁగఁదలిదం
లకటశీఘ్రముగఁగీడు । నొందఁదాననువిధవయైయుండఁగలదు ॥ ౩౩. క॥ జనియిం
మొదలుగనా । శనమయ్యెనునొకటియొకటిసంతలమునిద । ర్శనముగనిదిహేతు
గా । మనమునఁదోఁచనిదియొకటిమనుజాధీశా ॥ ౩౪. క ॥ అక్కటయీసతి
క । క్కడఁబ్రతికిననుగడమయెల్లనశించున్ । గ్రక్కున మోమాటముమ ఁ । ద
చించెదముదూఱుదప్పినఁజాలున్ ॥ ౩౫. గీ ॥ సుతయనఁగ గాఢమృత్యువాసు... ను
చఁ । దగదనుచుభూసురుల్ దెల్పఁబెగడివేగ । నఱకఁబడినట్టివృక్షం... గు దో
వ । ధరణిపైఁబడిమూర్ఛిల్లెధరణివిభుఁడు ॥ ౩౬. క ॥ వినియఁటయం ఁపు ము..।
నరోదనమొసఁగెనంతఁగాం లువేగన్ । జనుఁడె చినేఁడ దేర్పఁగ । ... పి
గులసంతాపమునన్ ॥ ౩౭. చ ॥ కనికరమెంచిమంతు నుగాంచిత చ ... ధి
లో । మునిఁగితినెట్టులింకఁదుడుముట్టిదఁబుట్టిననాఁడె దెల్పరై । రనుపమసద్గుణాన్వి
త జాత్మజఁబ్రియపుముద్దుపట్టినె । ట్టన దెగఁజూడనక్కటకటా మనుసెంతటిపా
...క...నో ॥ ౩౮. వ ॥ అమాత్యులారా, మీరస్మ యంబగుహానివ్య...లకుబాధ్యు రు
...న మీబు మంబునంబ్రవర్తించెదఁ దరుణోపాయంబేమియనివే న నీయస్మ
యించుటాదిగాఁ బ్రాప్తంబులయిన యనర్థంబులు ద్యోతంబులౌగదా, దుహిత
నియొక్క మిత్తంబున సర్వనాశస్వనాశంబులనోరఁవచ్చునే క పజేయుటకునర్హం
గాదనువారును, యెక్క మాట జోస్య సాముద్రి శకున స్వ...రంబులు సరిపడు
పడవుగావున నిశ్చయంబనఁగూడునె తొడిఁబడనొకటిచే కడపటదుఃఖపడవలయ
గావు ఁబదరుటకుచితంబుగాదనువారును, దురితహేతువులగునిట్టికర్మంబులితగులు
చుచెను, మీచిత్తవృత్తికివ నట్లుప్రవర్తింపవలయుననువారుగాఁబరెపరి తు
మ తు వారించి నయవిశారదుండను సచివవరుండప్పుడమిత్రేనికిట్లనియె
దబ్బ అ రామశాస్త్ర। బుధరణివ శ। హానిఘటియించుననునిందనతివదాల్చ
శ్రీ వ యిం రాడువ ం లయు । గాననిందుకునొకకథకలదువినుఁడు॥

మణిమాలికా...త్తాంతము.

క ॥ మధురసనింధుని ంతర । మధురం తపుషి తాగమహిత న
మ రా ... ఁదగు । మ ... క్షో...నా మంచి లీ న్ ౪౧. ఉ ॥
లుచు డు ... తు డాహ తా తా రప్రతి త
చి ... త్రి ... ణిమా
... భ ... నో ... ॥ కా తూప్రు

మ్మ పై సలాకు, మోహపుఁ దీపము, కాఱుక్రొమ్మె అపుఁ దీవియ, తావులదీ
చి గ్రామణిజీవపుఁ జికిలిరత్నము చిల్కలకొల్కి నాఁ దగుఁ । సామజరాజయా
జ నపుఁ రినివ్వటి ఁగఁ ॥ ౮౩. ఉ॥ శుకమాపల్కు, కళంకుఁగన్నడనిమం
చుఁ జ దయందంబెనె । మ్మొకమా, మేనుకడానివన్నియపుటంబుల్ డించమేల్ సం
। రకమా, యక్కమలాక్షి మోవిపెలఁదీర్పఁ రానినానెంపుమా । ని మా, దా
డనంగలదె ం ద్రిలోకంబులఁ ॥ ౮౪. ఉ॥ హామికఁ జొచ్చి బాల్యమనునా
లంకుఁగ ంచియిచ్చ గా । నామికగామిపై నిలిచియావలయెత్తి జెలంగుతద్వయో।
మ రాజకుంభవిల ద్గతినొప్పెఁగుచద్వయంబునా । రీమణికారయారుదనరెఁ గలి
చి దా ధారయై ॥ ౮౫. చ ॥ లల ముఖంబుసాటిగఁగ ంకముఁ బాపుడటంచు
వే । లకువిధుండొసంగుది ముఁ జసంపదచేతఁ గామివా । రలుమగుడంగ
ంబు నిటడియాసలేటికిఁ । జలమునపేడరాభ్రమతవంద్రసురౌఘముపామరు
గదా ౬. ఉ॥ నా మనోహరా తి నం డుచోద ము ందుచు మనో । జా
అనుసూత్ర ములజా వహించుచుసర్వమేదినీ । నే లుం యభా ములు త్యము
బంప గవచ్చి ట్టిత ।ద్దూతజనౌఘముండొలఁగఁ దొ్రియఁగఁ గూడదుతద్గృహంబునఁ।
ం గీ ॥అదిగణింపఁగ నేమికయమరనాథుఁ । డాది తులోకరాకరనుపరాయ
ములసంచ చుయానారదునకు । దినమునొకచోటనిల్వఁగాఁ అ ॥ ౮౭.
చటులేంద్ర నీలసాం చారుప్రభాపూరంబులాపు బోజి వేణి । మ తాల
గనిగసాగసుమేల్ వగఁగుల్కునింతిపల్వరుసకాంతి । పద్మరాగో ప్ర
చ న్నొందుమురి ంబుమదితకెమ్మొవితీవి । స ఁబురతిజాతివన్నెపచ్చ సర
రయానారినూగారుతీరు । చాలము లలేచాల్లుచానగోళు । కంబుగళపా ము
పగడంబుడంబు । గా సతికొప్పెమణిమాలికాసమాఖ్య శుకుమైకుఁదనం
జె గ॥ ౯ ॥ వ్వ రించుమన ంచు లేనికుమా ామణీ । యావ స
రగ దరశుభాక క గుమా గుఁడేఁ డివ్వనరాశివేష్టి మహీత నాక లం
లే దా నెవ గఁ త్రభానుఁడెద త్యముఁజింతిలుచుండె డఁ ॥ ౯ం క ।
జ క్షి గ మెటిద । పైకు గరంబువెలు మధుసూ దనుఁ లకు గ్గి
కు । సమతిఁజనుదెంచ యగైకొ వేడ్కఁ ॥ । ము కంద జ
వీఁపె ల్లనఁజొన్పిరాచకుల్కా జెట్టి । గిచు నాము బు। చూర్ణరేఖచే
న్నా దఁదీర్చి । కుంకుమ టిసోఁకులపై డి ంద్రింగ
న మట్టిచ డముపై గారు టిచె గు కిం
చిందు సా చే
గనా బు ॥

దిక్కులనిజతేజం । బలరంగమత్తేభయానమలపడంజనుదేం । దెలియంగనివీథు
పులుగొనియద్భుతములలరంబురజను లెలమిన్ ॥ ౪౩. ఉ ॥ ఎక్కడనైనంగన్పడెన
మ్మహిలోనిటువంటిరాజహా । యక్కమలాయతాక్షుండో, సురా ధరేశ్యుండా,
శంబరారియో । చుక్కలఱేఁడో, గాకనృపసూనుం చిత్తరువందువ్రాయరా । ద
క్కటువీనిచక్కదనమమ్మరెయంచునుతించునయ్యెడన్ । ౪౪. సీ ॥ నిరుపమచంద్రస
న్నిభముఖా మువానిధవళాబ్జపత్రనేత్రములవాని । మెఱుగుంజామనిచాయమే
దమువానింగ బుసౌందర్యకంఠంబువాని । సవురై పటు రాజానుబాహుల
జారువిశాలవక్షంబువానిం । జెలువంపుంజిన్నారిసింహమ మువానింగరి రాభోరు
గ్మంబువానిం । గ దిసాధనహెయలునె డలవాని । జవీథులవ చ్చనా కు
రు । సౌధమునను కాంచెనాశ్చర కలిత । మానసాంభోజయైచిత్రభానుపుత్రి
ఉ ॥ అక్కలకం కంఠితెలియ నిన డె ంపుచున్ । క్కె ణ ద్ధు
హిణిచాయలజంటదారిమేల్ । జో కపువాం చెంగలువసూ టూ బోటు
పె । పెక్క గ నో టన్ వలిపుటిక్కవం క్కనరేచియార్చి న్ । ౪౬.
టులంగనిద్వి యవ థకగ్గమగుచుం । గడమ ల్లనులీనమైత్రుణములోనం । దుద
కీంబాల్పడితోయజాక్షి । మఱచి నెమ్మేనుజె మీఁదనాటింగెనపుడు ॥ ౪౭. ఉ ।
యపాటుంజూచికడంకన్మదినద్భుతమందిఱొమ్మున । న్దిన్నగంజేర్చిపట్టియొ న
ందెప్పిలంజేసియేమెనీ । కున్నటులుండియిట్టులంబయోరుహాలోచననాగ, మె వా
ల్గిన్నుందేలవైచిచెలికత్తియంగన్గొనిపల్కెంగొంకుచున్ ॥ ౪౮. క ॥ ఓయమ్మ
లేదా । కాయ శతకోటిరూపకాశలుండదెర । థ్యాయ మార్గంబుననెట క్రో
గ్చునున్నరాచకొమరునిఁదరుణీ ॥ ౪౯. క ॥ కంటిగదావింటివెనా । వెంటనువ న
తుంటవింటితులవవా । ల్గంటియటువంటినృపసుతుం । జంటిమొనజ్జై కున్న
గ గలనే ॥ ౫౦. క ॥ అనిమగుడనునదిమూర్చి । ననాకనేర్పననుదేర్చి లేమలు త
జనకు కెలమిన్ । వినుపించిరిదాంచకతివవృత్తాంతంబున్ ॥ ౫౧. ॥ వా
మించి టువ టిమనోహరరూపవైభవా । కారునినై నొ నిలతామహితా
చుమోహనా । కారుఁడునేటికిన్గ గెంగానిపుడ చునునెంచి త్రివి । స్తాం త్ర
భానుఁడుహజారముఁజేరంగవచ్చి । క్కనన్ ॥ ౫౨. గీ ॥ కొలువులోను యా
ం । క్రొత్తగానెవ్వఁడోరాచకొమరుఁడో డు ।మ రివ చ్చ న్న
। య దగుచా దో మ్మనుచు ఁడు । ౫౩. చ ।
ద చ్ఛ మ రు ల్లనుగుముఁగూ గూడ లా గ
యగా చి డుమ
స్వి । ౬. వ త శేషం

క తాదిసంతోషమానసుఁడై, చిత్రభానుండుపవ్వులర్గాంచి, లేచి, యెదురో ,
తె సమీ ంబునమణిమయపీఠంబునందునిల్పి, తానునిజాసనంబునస్థూర్చు ,
యె దు డివచ్చితి , మిమ్ము భావింపదేవతాశ్రేష్ఠుండవనుచుఁదోఁచుచున్నయది, మీస
కులనామంబులు నిజంబునచియింపన్దగుననినఁ దత్కుహనామహీవరకుమారుండిట్లని
యె ॥ ౬౫. క ॥ నిజములుబల్కెడువారును । నిజమనుచును దెల్పనదియనిజమనువా
క్ । త్రిజగములనైనఁగలరే । నిజమని తెల్పెదముమీకునిజమోకాదో ॥

కుహనాభూధరునిచరిత్రము.

౬౬. ॥ ఇలనాదుపేరువెన్నెలగంటిశ్రీపతిరాజనందరుత్తమరా కులుఁడ । బ
యు డోకండుకెంపఁగఁజెరిగినవాఁడఁదలిదండ్రులుందురుదలఁచిచూడ । నదితీరమ
కశ్య ము గోత్రధరుఁడరత్నాకరపురముమాది । యిలభోగిరాజునుయిమ్మడి
త్రూాజుపడ న కల గాపాడుచుంద్రు । ధీరమతులెన్నమాయన్నదేవరాజు । రంగప
రాజువెంగ రాజువ ద । రాజులుందురుదేహంబుప్రాణములును । నాకటిగావారెమే
నైయుర్వివెలయ ॥ ౬౭. క కమలపతిరాజుకూఁతురు । కమలాఖ్యనుజిన్ననాఁడెక
డు వేడు తోఁ । గ్రమముననువివాహంబై । తిమిదానికిఫలవియేమిదెల్పెదనృపతీ ॥
౬౮. ॥ ఇందురమ్మన్నవేగఱొమ్మెక్కు,మందె। మేలము లోకమాతవుమేలటు చుఁ
బ గడులోకులకిచ్చుమె గధనంబు । నెల్లఁ పలతవిహ ంచుని టనిలపు ॥ ౬౯.
గెఁగొడుకొ ఁడంగ బుమాలినవాఁడుతుయరోగమునబావ డుఁ ృశించు । ధ ర
రాసులుదాఁచుకమామామయప్పలచేభంగమందుచుఁడు । టువంటిసాంగతఁమె
డుబాయుదునంచునేనిల్లఁటుముండియుండి । పె రిమదిరోసివెడలివచ్చితిగదా
ఖ లుములయందుఁగాంతులేక । సన్నవస్త్రంబుజాలు న్నాదరించి । నిల్పుచుట్టంబుగ
ల్గి లుతు నుచు । సకలపట్టణభూములుసంచరింపు । చున్నవాఁడనున దుగానెన్న
వ ॥ ౭౦. ॥ చలమువచ్చినఁజొత్తుజలరాశిలోనై మపైఁ డి నునానుశాం
। బటుసర మేది భారమైనవహింతుమనుజసింహము ంగ కిఁజొత్తు । మెఱ మ
వ్రతమినం వెలయుదుఁబంతగించినరాచపౌఁజునణఁతు । బ ముఖంబులవచ్చు
అనైవ తు ంతుఁబురవరు తిలంగ । దుష్టజనమానిసీవ్ర ని లడఁతు
తు డనఁ వా శినడఁతుఁ । బాల తోఁచు యె ను డింపఁ । గట్టిపెట్టతిని
లములు ॥ ౭౧. ॥చ వ నెరు,నెన్ను ,మోర,గో । నా టిపదము ,
డ ద ట । పింట్లు,లోకంట్లు,కొగి ట్లు టిదం । వైఖరు నోర్తుఁబో నై
॥ అ కఅమక్కు మాపై । ము ను తె౯ద
క్కెడఁ లమ పెూ
న్గ ప గు మి థ

మిక్కిలికోరికతో జేకుతె । వృసనిల్వ డెప్పుడును గాశ్యపగోత్రులెమాకు బంధు
వినుతాంగి నందుప్రియపుత్రునికే డెజం సేసెదక్ ॥ ౨౮.క॥ ఈరాజ్యభా మె
ధీర నువహించియుండెతిరమతి నెపుడు । న్నారమతినిల్చి మన్మన । వా కంబోషిం
చుండవలయునటన్నక్ ॥ ౨౯.ఉ ॥ ఈరలుప్రేమమీఱ సుతనిచ్చి తెలంగ దినిక్కమైన
సం । సారమురోసి బంధుజనసంఘముఁబాయుచు చ్చియుండివే । సారకనెందుఁబో
యెదనిజంబుగఁదల్లియుఁదండ్రి పీవెకా । గారవమొప్పనెంచికల కాలమునిచ్చట నేవ
చెదక్ ॥ ౨౬. క ॥ ఈరాజ్యభారమెల్లను । ధీరతవహియింపుమనిన తెలఁగొ కటి
సేరనుమీబు మతు । కఅకమీవ నుందుమిక్కిలిభక్తిక్ । ౨౭. మ ॥ అ న్నమ్మ మీ
అఁగానప యత్యం౦పు మోదమున । నదౌయానతిబాహ్మణుల భమ చార్త
బుల్విలో పఁగా । ఘనత ధనకోటివచ్చుటకు రేఖలా ియుచు ంచియి । ప
నరనీఁడునలంకరించుటకును బుగా ంచు క్ ॥ ౩. ల్లు డి యు
లె నుఘటియించిపంపియెలమిక్ ధరణీ । భు డు లేచి గ । న
దె సతు కానంద । ౨౯ క ॥ అం టబా ధ రణీ । కా తులు నుద
ప్ర ములురా । నత. అవిభవమ గడు ం సము శుభముహూ సమయ
క్ ॥ ౩౦. చ అమితవినోదవా ములునాగమ ఘోషములుల్లసిల్ల గా । మ
జిత్రభానుఁడుకుమారికయామణిమా కాసతిక్ । విమలమనోహరాంగినతివేడ
వివా మొ ర్చిహెచ్చుగా బ్రమదముతోడఁదత్కపటురా కుమారునకగ్నిసా
గ ॥ ౩౧. క ॥ వే బ ఁబ య మైదుదిన బులనొన యాదంపతు క్
మో ం ఁగఁజె లు సా రమునఁబను ఁగే సద ములో క్ ॥ ౩౨. చ ॥
రసాలా ము న్గుచ హణచంచద వ స్త్రాంబుజ । రణా న్మథురోష్ఠచు
నోదప్ర ాదం లక్ । స్మ కె బహుచిత్రబంధక నాచ తురధుర్యంబు
చెన్మణిమాలి స్థయరమాకాంతుండురాజా తిక్ ॥ ౩౩. ఉ కొన్ని న
కుంతలి ం రాజ్యభో సం । న్నతఁ చప్రత్యహముఁబాయక వెన్న
డియు యు । మ గార చు టిమామను ప్రేమను రియొక్కనా డ
థుల వి య బున ట్లు మం బు క్ ౩ .క ॥ నిజము మ యు ల ।
బులు న్నవెం స తాపము క । బిజియ మరుబ ధు । । మున్నీతు చి
వే. ద ని క్ ॥ ౩౫. ॥ తలనాయకు షేం గ్కుచుఁ కొ
చినాఁడ మాటలునే లే । యెయిందు ల్తు
నా గ నె లె మి
కు త. ను న
జ । అ ల

ంతో స్పష్టిగా । మాయాసంశయమంద నేమిటికిఁకన్యాబం సం ంబునన్ ।
డ గవత్తుఁ వెదకుచున్నే ముందు గాఁబోయివా । రేమ న్దగఁబ చ్చి
టనేనె ప్పుడున్నిల్చెదన్ ॥ ౭౭. క ॥ అనిసమ్మ గాఁబల్కుచు । నను ంచు
వ యటఁ బ్రియాంగనతోడన్ । వినిపించినమవిభగ్గన । వనితామణిమూర్ఛనొం
ఁబొగలంగన్ ౭౮. ఉ ॥ తిన్నగ నేదదేర్చి, సుదతీమణి, నిన్నెడఁబాసియుందు
। కుసన్నవచ్చియనిశంబునునిన్నిశలన్ రమింతునే । నన్నులెఱుంగ రాదతిర
వ్యమటచు దృశ మయ్యెన । వ్వెన్నుఁడునట్లుయామినులవేడ్క రమించిచనున్ ద
మతిన్ ॥ ౮౦. క ॥ పీడకనిట్టులనాల్గై । దేఁడులువిహరించగ మిరవుగనించె ।
డావ కినియాహరి । కో గమేమనుచుఁ దెల్పగుణరత్ననిధీ ॥ వ ॥ అంత ॥ ౮౧. ॥
వు వు సట । లఁవు న్మౌనల లుఁవుతనుమధ్యమున । బలువున్ మై తె
ల న్ । పొలుపున్గాంచిగుసగు లఁబోవుచుఁ గాంతల్ ॥ ౮౨. క ॥ అది అయి పో
కు । బొ లఁగరాది దు డెఁబొందఁగ సెన్ । గదయమ్మజె యా క ।
మున కల్గుచూలు చెన్ ॥ ౮౩. । కనుఁగొనియుం జనకుడ్ర
యింకదాఁచినన్ । మనకునుబ్రాణహా యనిమానక వేఁజనిమం నంబు
। వనితలుకొంకుతో భయము నిపించిరియేమిపాయదో । మనుజవరాగ్రగ
మణిమా కగర్భముఁ దాల్చె ం ॥ ౮౪. క । ఎ ఁడు నే పాపముమా । క
బడ దుమిగులఁగా పొ ఁబుమె । మున్నారముమీయాజ్ఞను । నెన్నఁ దైవం
గునితెఱఁగ నన్ ॥ ౮౫. క ॥ అదరిపడివినుచుదైర ము । జెవరన్యా రచు
అ ప జె ధితహతహం । బొదలుచుఁదర్జనినాసికఁ । గదియిండలయాఁ న తా
నను డై ॥ ౮౬. ఉ ॥ మక్కువఁదెల్పియొక్కమటుమాయలరాకొమరుండు చ్చితా ।
కు ట్టుమంచువచియించినఖీమణిఁజెం యా న । గక్కన మోసవుచ్చి
గా ఁ నెట్లనిసం తంబునేఁ । బొక్కుచునున్నచోఁ డుగుఁబోలినవా యిదేమి
మా ॥ ౮౭. క । పొచ్చంబులే కులమున నచ్చవుమడిచీరమయలయంటి తిన్ ।
చ నే డిఁటు । హెచ్చు నేమైనఁబాయదెట్లుతరింతున్ ॥ ౮౮. గీ ॥ ఇల
బాయినాయిగైదే డులకును । జెలువగ ంబుఁదాల్చినచెనఁటిమాట । దాఁగు
య దయఁ లఁపరాదు । పరులెఱుఁగకు డవేగమేప హరింతు ॥ ౮౯. మ ॥
అ హ త్తినాత్మసుత దా క్తయై యు వం । చ బంగారవుమ దసం
ఁ చ చిభ శిచే । తనుసామీప్య వాహము ద్దాళిణఁతన్ వై ఁ
బం నే బ్రవేశించెనృహాంభోనిధిన్ । ౯౦ । ఆప
రానే తా కా సాకా బు
మ

ఝుళాయమాన సాగరాంభోభంగ మహోత్తుంగతరంగ సంఘాతఘాతంబులఁ బ్రి
మీదైనందందఁగొట్టుమిట్టాడుమంద సంబునందదరి నిద్రమేల్కని స్వప్నాద్యవస్థయిం
గాదని శ [illegible] యందుసుప్తుండెందు తనకయోయిట్లాపత్పరంపరయేమకోదై
యిదిమాయయో, తోయధియో, యడవియో, యడుపీథియో, యనివన గా
యించి గుండియలుబగిలి దిగులొంది వడికొట్టునందడఁబడుచెట్టియంబడిదైవ
బ్రాణంబువెడలక యోయమ్మా, ఓయయ్యా, ఓయనుంగులారాయనిసారెసారెకు
మాఱుఁబల్కవారెవ్వరులేక తమవారలచైతన ంబకాయనియెన్నుచు, జ్ఞానంబుపా
మిడండగానక పుండరీకాక్షుండు దక్కఁద [illegible] రులుదిక్కయె దరేయ యు
మోతనతిక్రమించురోద ంబడంచి శ్రీహ పాదంబులు త్వద్మ బుఁజే ంద ంచి
మ్మణిమాలికావఘూరత్నంబిట్లనియె ॥ ౧౧. ఉ॥ ఓజగ వధూరమణ, యోచర
రాస్యముఖామరస్తుతా। యోజి దానవ [illegible] ర, యోయమితా వా డనాయకా
యోజయశీల, యోవరద, యోమునిసేవిత, యోముకుంద, రా [illegible] మను
గునను పేఁ గనవే, గరుణింపవేహరీ ॥ ౧౨. ॥ న ం చే త్య తబాధల
గుబ్రహ్లాదునేలి పరమపురుష। ఘన గా జలగ్రాహంబుచేఁజిక్కద్విరదా ష
తిఁబ్రోచుదీన ష। కుటిలదూరా ను [illegible] పాగ్నిఁబడకుండనంబరీషునిఁగాచినట్టి ర
ద। యమకింకరులచేతనగపడునయ్యజామీళుఁబాలించినమిత్రతేజ। యాపదలు
నే న్నునాత్మఁదలఁప । లీలతోనేఁడునాపాలింపుమీవు। య శో కా లిరు డ
నా రి చె। దరి డుకటాక్ష రినిని త్తజిమహాత్మ ॥ ౧౩. క॥ నిప్రి [illegible] రా
మొ [illegible] రి। తనయాత్మనెటిం పేమఁ దౌర్జన్యనిఁబను [illegible]। నియతఁడువా [illegible]
డి కనకపుమంద ముఁదెచ్చి [illegible] కనభ క్తిశ ॥ ౧౪. సీ। ఇం దిదిక
వ వ ంపఁబంకరుహభపుండుపజ్జఁజెలఁగ। స్మరవైరియతిమైత్రిసరసోక్తులనుచె
[illegible] ట్లసంఖ్యసురల్గొ చినిల్వ। సకలవేదోక్తులసన్నుతిం పవిదా ధరశ్రేణి
[illegible] య। గంధర్వసంఘము [illegible] నంబుఘటియింపన ప్సరోగణములు తుచుండఁ।
ము టిద దివ భవన మ। దతేమహోన్న వజ్రసౌధంబునందుఁ దమి
లె ల్వ ర పే [illegible]। ందుకొలువుండుచక్రిసన్నిధిననిల్వె ॥ ౧౫. ॥ ంద
గధరు డప్ప । మందానందా [illegible] డగుచుమందస్మితుఁడై। మంద దానెతివి
యత। మం [illegible] యనువెడలిమదినద్భుతమై॥ ౧౬. సీ॥ న టి నానా
[illegible] భ చే [illegible] తు మిన్నుచెన్నుదొలఁక। గరుడారసౌధ్యా గరిమవాలను
శా [illegible] మన ష్టి [illegible] ఘటి । గవకే శంఖచక్ర బులు టుసా ద్రచ తప
[illegible] ఘు మే దాల్పు డా [illegible] యసాలుజి హ ష కు రులా ౦॥
[illegible] గా [illegible] రు ష [illegible] స్వమ

య చరిత్రుఁ డొదగాత్రు। నిందిరాభర్తఁ గాంచెఁ బూర్ణేందువద ॥ ౧౦౭. క ॥
ళలుమీఱు బంగరు । కలశంబులబీఱు సేయఁగ చనుఁగవ । దోలఁ గెడుప
ఁజ న । నెలకొల్పుచుఁ జూచి పొగడ నిరుపమ జితిక్ ॥ ౧౦౮. మా ని ॥ జ
య శుభనామా సర్వలోకాభిరామా । జయజయ రవిధామా చారుసత్కీర్తిసోమా ।
య జగతీశా సాధుభావప్రకాశా। జయజయ యఘనాశా శత్రురాట్కంఠపాశా॥
౧౦౯. ॥ శాంకరీధనమిత్ర, సన్నుతచారిత్ర, పరమపవిత్ర, పంకరుహనేత్ర । పాలి
సురజాల, భవ సద్గుణశీల, కరుణాలవాల, రాక్షసవిఫాల । సర్వలోకాధ్యక్ష, గ
రిపుశిక్ష, స నరక్ష, విశాలవక్ష । శమనసన్నిభకోప, చటులబాహాటోప, స్మ
కోటిసమరూప శా చాప। మకరకుండలకేయూర, మంజుభాష । శరణు శరణయ్య
సుఁ బో వు సాధుపో । భక్తమందార, కాతరభయవిదూర। జలధరశ్యామ, దేవతా
భ మ ॥ ౧౧౦. మత్తకోకిల ॥ దేవ నీ చరణాంబుజంబులు ధీరతం గనుఁగొంటి నో।
య రూపపాపముఁ బాయ ధన్యత నొందితిన్। గావుమంటి మొఱోలకింపుచుఁ
ము న్న నీకనా । జీవముల్ దయనిల్వఁ జేసితి చేరి మ్రొక్కెద శ్రీహరీ ॥ ౧౧౧. ఉ॥
మాల ంపుబృథివిన్ మధురాపుర మేలు సత్యసం । పన్నుఁడు చిత్రభానుఁ డ
పార్థివపు కసూదయానిధి । మన్నన సుక్క రాజను కుమారుని కింజన కుండు పేడ్క
। నన్నటు బెండ్లి జే నుమనం నామదికోర్కెఁ గాంచుచున్ ॥ ౧౧౨. క ॥ ఆ
రాసుతు ందటితో । నూ కిఁబో యిడనిపోయి యొకనాఁడు నునె । వ్రేలుఁగ కుం
డ న్ । గూరిమి ననుఁ గూడి జరుగు గుణరత్నని ॥ ౧౧౩. గీ ॥ ఒరులకత్తైఁ జెలుఁ
చియుంటి । నట్లు జరిగెను బహుకాలమరయ నిప్పుడు । యేమిహేతువో మాతం
డ్రికింతయైనఁ । గరుణ మకనిద్రింపఁ గడలివైచె ॥ ౧౧౪. ఉ ॥ ఓ మాత్మప్రా
ణములనొందఁగఁ జేసెదరింతెతండ్రి నన్ । బా వుబు చేత నెడఁబా పెను నచ్చటికో
నాథుఁడో । రాజు చెంతకును జేరఘటింపవలెన్ యామతిన్ । డా తిఁబా
యు డుటలు ధర్మవె సత్కుల కాంత కెంతయున్ ॥ ౧౧౫. చ ॥ అనవి నవ్వుచున్ స
జాక్షుఁడును నిపల్కె నాఁడు నీ। యనుపమ సుందరాకృతి సహోత్సులు సన్నుతిసే
మోహముల్ మనసుఁ గలంపవచ్చి మతిమక్కువతో నిను బెం యాడియ । ట్ల
ము రే రాజతనయాంకతిఁ గూడిన వాఁడనే జుమీ । ౧౧౬. మ ॥ వెలయన్ కుసు
మ నిలువన్ । వీక్షించి విచ్ఛిన్నముల్ నలినా ణనాథుఁ గొసి యకటా । న్దే
యో గదా । తెలియం జాలగు జే మొ వంశమ కీర్తిం జెందె గా ంచు । తలిదం
యించి ంతె నుఁ గాంతా పాపముల్ జెందునే ॥ ౧౧౭. క ॥ నై పి చిన
మీ ర డ గా గదనుచు । మా ట్లొనరిచి నా ఎ రూ
ప ॥ ౧౧౮ । నుచు ద దా నుఁ

ట్టి నింటికిఁ జేటుఁ బుట్టు నేఁ బుట్టిన దినమని యానాఁడు డెం ఁగొంకి । రఁట యిప్పు డేశ స్త్రాదిన వేళ యనంతకుఁ గీడు గా నఖిల రాజ్య । ధన ధాన్య వస్త్ర వాహన మంత్రి బాంధవ స్వ జన యుక్తముగ నాశంబు నొంది । దానికై పుత్రశోకంబుఁ దాల్ప గ్నిఁ । బడఁగ వైవ్యము నుబొందియ డలుచుండఁ । గలదు వ ంపుఁ డనుచు విప్రులు వచింప । నదినిఁ యుంచె మాతండ్రి యద్దయుఁ డగుచు ॥ ౧౪ , క ॥ మీ పద యుగ్మముఁ గంటిని । నాలిఁ టు దొలఁగె మ్రొక్కిన నిప్పు డె యిట్లా । ప్రాపైదీవించితిరో । తాపస కులవర్య య యొదన్మ ఋవ కుఁడీ ॥ ౧౪౨, వ ॥ అనిన నన్న ఋప్చ చుయోగ దృష్టి నిమయుండాత్మ నీల కింపుచుఁ । వనితా శాస్త్రము కల్ల గాదు వినుదై వజ్ఞుల్నిదా ంబుగా । వినుమీం న్వి మీ గురుం డటులఁ గావించె న్న దాయె మ । ద్విను తాధిక్యత పోమహ ము ఁద లంగం చేదఁ ॥ ౧౪౩ , గీ ॥ ప్రేమ నా సుత మందోదరియును నొకటి । నీవు నొ టి యె తొ ల్ల దీవించినట్టి । పలుకుఁ జెలి ంచెదను దే తలుసు పఁ। డెలియు మిందుకును మ సాధం తు నొకటి ॥ ౧౪౪, ఉ ॥ కా తుఁ ను ంతము గట్టిన మ గళ సూత్ర చి ముఁ । గాంతరొజు నాత కిఁ గానిక నంబడకుండఁ జేతు గో। ంతయు నేరికై విధవా నన ద పము దీఱు ం న । ంతము చ్చు నాప లు నబ్ధములోఁ గడ తేరు ట్లనే ॥ ౧౪౫ , స్తీకు విచా మేల ఘుకి తలిదండ్రులు నేన సుమ్మయ । స్తోక చరిత్రవై విభునితో సకలాంబుధి వే తావనీ । ప్రాకట రాజ్య సంపదల భాసిలు చుండెద వమ్మ నమ్ము మీ । లోకములో వ నకులు న్వర వృద్ధి వహింతు రెంత యుఁ ॥ ౧౪౬ , క ॥ వనితా యివ్వనిఁ దప మే । నని శమ గా వింతు మ యుఁడఁటుం మరు న్నఁ । దనకూరిమి డు హితలలో । ఘనముగ నిన్నెంత నుచుఁ గరుణ వలిర్పఁ ॥ ౧ ౭ , వ ॥ అని యిట్లు య్యతి వరుండూరడించు పఁబర మాన భరితాంతఃకరణ యై ఖేదం బపనయించుచు నితర చింత ర ంతయు లేక జ్యోతిష్మంతు మారికా రత్నంబు నమ్మయునాశ్రమంబున నుల్లంబలరఁ దల్లియుం దండ్రియుం గురువు దై ంబ తం డె కా నెంచి పరిచర్యఁ జేయుచుండు నయ్యెడ ॥ ౧౪౮, సీ ॥ విద్రుమ స్తంభ భ శో తం నై తేట వజ్రంపు దంతెలఁ జెలంగ। వణికమా మాణిక కొణిగలఁ జె డు పుష్యరా పువలభుల నె ం । లం పు గొప్పతిన్నెల వన్నె దులకించి పై డూ పు లోపలఁ నర్చి । కాంచనా వ ణసంఘటిత మై దర్పణ కుడ్య సంతతుల చేఁ గొమరుమి స్ఫటిక సోపానమా క్తి జాలజాల । మరకత కలాప శశి కాం సురుచి రాగ । ర యొ నా। శమా రామ మఁ। దగ సృజించెను దివ సా ంబు మ యుఁడు ౧

బో ము సా ం చా సహ స్రంబుల ం సా

। ను య డ రువిభవమునఁ ।

ఆ. సాంతము.

మ॥ కరధృతగోత్రగో రిపుగర్వమదాపహ భీమభీమసో
దర మిత్రమిత్రకుముదప్రియశోభితనేత్రనేత్రసం
భరితసు ర్ణవర్ణసుభప్రదనామవిహారహారదా
మరుచిరకంఠకంఠజితమానితకాంబవభోగభోగదా॥

క॥ కమలాప్రియాంతరంగా
కమలాహృత్కమలభృంగకరుణాపాంగా
కమలధరసన్నిభాంగా
విమతభయదకదనరంగవిహగతురంగా॥

వసంతతిలకము॥ రాధాకుచద్వయిచరత్కరయుగ్మపాళీ
మాధుర్యభూషితసమంచితవాక్యశీలీ
ద్ధా శౌర్యపటురోషవిహారశాలీ
ధుర్యకాంతి తచిత్రసహస్రహేళీ॥

గద్య॥ ఇది శ్రీమద్వేంకటేశ్వరవ ప్రసాదల సారస్వతవిచిత్రహరితసగో
త్రపవిత్రాపస్తంబసూత్రశృంగారకవిత్వవైభవతక్కెళ్లపాటి
వేంకటమంత్రితనూభవ రసపాండిత్య లింగనామా ప్రణీ
తంబైన ఉత్తరహరి కథయనుమహాప్రబంధబు ందు
వి మిత్రశి దగుసుయజుండువ స్థమ మునిఁ
గని చంద్రమ దేవిగళమంగ సూత్రంబు పరుల
కుఁగనుపింపకుండుటకుఁ గారణంబేమి యని
యడుగుటయుఁ జంద్రమతీజననప్రకారంబు
తనికిఁదె టయుఁ జిత్రభానుకుమారిక
ణిమా కయనుకన కనువెన్నుండుక
టరాజవేషంబున వివాహంబైచన్న
కథావృత్తాంతంబును జంద్రమతినిఁ
దజ్జనకుండు మహానదిద్వైవంబంచి
నమయుండు వెడలించి నిజాత్మజ
గా సంరక్షించుటయు నుకథ
లంగలిగిన ద్వితీయాశ్వా
సము సంపూర్ణము.

శ్రీధరాయనమః.

ఉ రహరి ౦ద్రో పాఖ్యానము.

172

పీఠిక.

ఈగ్రంథమును నక్కెళ్లపాటిలింగనామాత్యుడు రచియించెను. ఇతనితల్లి గారమ్మ. తండ్రి వేంకటపతి. తాత చిట్టయ్య. హరి సగోత్రుడు. ఆపస్తంబసూత్రుడు. శ్రీమద్వేంకటేశ్వరవరప్రసాదలబ్ధవిచిత్రశృంగారకవి వైభవుండు. ఈకవితన యౌవనమునందు "మదనమోహినీ విలాసమును" ప్రౌఢిమదశయందు "సూర తనయాపరిణయమును" ఆవెనుక "విద్యుత్ప్రభావిలాసమును యక్షగానముగాను ద రువాతయుఋవది యేండ్లప్రాయమున ప్రబంధమును వ్రాసినట్లవతారికయందలి 16 మువలన దెలియుచున్నది. ఇక్కవికృతకృతులలో విద్యుత్ప్రభావిలాసముదక్క –న గ్రంథములిలవెలయుచున్నవి. సూ- తనయాపరిణయ ను మేమిమథ చెన్న ణముననే "ప్రాచ్యభాషాలిఖితగ్రంథస్వతీ భండారము" (ఓరియంటల్ లైబ్ర లో జూచితిమి.

2. ఉత్తరరామాయణము, ఉత్తరహరివంశములోనగు గ్రంథములవలె నీగ్రం ము "ఉత్తరహరిశ్చంద్రోపా నము" అని వాడబడుటవలన బూర్వ రిశ్చంద్రో పాఖ్యానమొకటియున్నట్లు "ఉత్తర" శబ్దముచెప్పకయజె ున్నది. లో మునందు టంబ్రశస్తమయియున్న శంకరకవి హరి ంద్రపద్యకావ్యకథనుబూ ం శ్చంద్రోపాఖ్యానముగా నెన్నదగియున్నది. అ యనగా, గాధిపట్టి చ ల ట్టిత్రిశంకుపట్టి రాజ్యపదభ్రష్టునిజేయబూనినది మొదలుకొట్టి చివరకునతడు వనా- పరిపాల మచేమరలరాజ్యమేలు వఱకునుగల కథనుబూర్వహరిశ్చంద్రో -ఖ్యానముగా గ్రం ములవలన దెలియబడుచున్నది. తర్వాత హ చంద్రాది పూర్వవ ంతములనుదెలుపుకథయంతయు నుత్తరహరిశ్చంద్రోపా నముగానె న్న స్థల యుచున్నది.

3. ధర్మజుండర.. వాసనంశీలుడైయుండు టె మా కండేయము చే హ శ్చారిత్రముదెలుపబడి ట్లుమార్కండేయపురాణమువ ష్ట . పూర్వ శ్చ పాఖ్యానమును శంకరకవి హైదా. సములుగ ్యకా ము న్నడు. ఇది "నెల్లూరికావ ము" అ డ డుచు ను, ని "నె శ షబ్రోల్యమున ను యడ డియు ూ థము నేయుపద్యము కుడ గా యు ఈ

శ్రీధరాయనమః.

ఉత్తరహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము-పద్యకావ్యము.

తృతీయాశ్వాసము.

౧. క॥ శ్రీవసుదేవసుధాపా। రావారశశాంకశంకరస్తోత్రచరి। త్రావిమలభావ బు। గ్రీవాదంతజితకుందకృష్ణముకుందా ॥ ౨. వ॥ దేవాయవధరింపుము॥

వసంతర్తువర్ణనము.

౩. గీ॥ అంతటవసంతమలరెదిగంతవ ల । తాంతపరిమళతోషితస్వాంతచలిత । ం విరచితమధుకరాత్యంతరుతయు। తాం కాశాగతానిలాక్రాంతమగుచు॥ ౪.వ॥ వెంటన్ను నుబోనినేరమెలమి యంగసర్వస్వమా । ఋతురాజుఁగనిగాన్కఁసేయ ఆఁడారూఢి దయన్మెచ్చియ । ౫ మాణిక్యప్రభూమదాళిబహుమానం గై ౕ౬టు। త్ర తుఁబులఁబండుటాకులురులందాల్చె 9వాళంబులన్ ॥ ౬. చ॥ ఇలశ ర్కు మ ౕ డ ద్ధతిచాడిఁజెట్టవి । చ్చలవిడిఁజిక్కుఁతత్తుహీనసైన్యములం జె ట్టకట్టె । చల నన్యానికుంజతరుజాలములన్నుమరాజిదట్టమై। యలరెనువాటెఁ చుతలయారులనందిరుగాడుఁదుమ్మెదల్॥ ౭.చ॥ అనుపమదీప్తిఁజైత్రకుముదాప్త వోదయసుప్రకాశత। న్వనపుటభేదనప్రకటవర్ణి భూరుహసాధరా చ । క్కనగుల తసాంద్రశశికాం పుచో ుగర గిజాలుఁజే।ల్చినజలబిందుబృందమనఁజిందుమరంద ల దుఁజూచి న్॥ ౮. ॥ స్రగ్గ ఁదోఁటకోటలకుఁజైత్రుఁడు గాపుగనిల్పుపచ్చ । లగ్గ లదింపులోయనశలాటులుదీటగుఁగోమ్మకొమ్మలన్ । నిగ్గుగమానియంగ స ంబులసన్నముత్యపు । గ్గుల పచ్చపూసగుమి చాలనఁగాఁ బువుఁ దె । ౯. ఉ॥ ఒప్పునర దేశములనూ ర తరుప్రజాళితా।మప్పడుభ క్తియు డాఋతురాజుకియ్యఁగాఁ। ప్పము న్హ ద్రపటుఖండమునున్మడిఁగొన్న ల ।మెప్ప ముల్లెల మించెఖలప్రతతుల్ ప్ర ష్టమై॥ ౧౦. ఉ॥ కొల్ల ఘ గొండిద దాళులా మీ । రొల్లరొాయంచు లు గయో నుత ౕ ఎ। వె ద్రోయువా గవే కన్మొ అఁబ నో ల్ల స

పదన్బొగరుప్రల్లదమోప్రబలెన్నికాటుల్ ॥ ౧౦. క ॥ మారుఁడురాఁగలఁడనిశృ
గారముగావనులమధుఁడుకట్టించెనొకో । తోరణములనఁగఁజిల్కలు । బారుగ
ఋంపుచుండెఖలవిభ్రాంతిన్ ॥ ౧౧. చ ॥ నవసూనాంచితశాలలో మధుఁడు నానా
పోతృధ్వజప్రవణోత్తికిశిశిరప్రసీ పశువున్బట్టించిప్రేల్చెన్మరందవరాజ్యాప్తు
బ్రజ్వరిల్లఁదలిరుందట్టంపుచూతప్రభా । సవనా ంబ్రభవించుధూమతతినోజంబర్వ
లంబముల్ ॥ ౧౨. సీ॥ జింకతత్తడులతోజెంకినిల్వనికల్లమేనిదిమ్మరితేర్లు మెండుకొ
నఁ। జిదుగులేఁజిగురాకుచేరుడుబియ్యాలకవణంపు శేసుంగుగములుగదలఁ । గండ
క్రెరదండిఖాణంపుశెఱకలజీనిము స్త్రీదుతేజీలునడువ। పూఁదేనెజీతాలపొగరుపాట
తెక్కనీలిడాల్దూ సెలగోలునడువ । నిటుజతుర్విధదళములుద్భటముగాఁగఁ । బా ఁ
గామునిదళవాయిడాయవలపు। రాయలారామ నడిగెరహివియోగి।సముదయవనత
పలాయనములుగాఁగ ॥ ౧౩, ఉ॥ అత్తఱిఁజి జాతవి యాంకమనోహరగీతపారశ ।
న్మత్తమ వ్రతావృతసమంచితపుష్పనికుంజపుంజర । మ్యోత్తమమా మయాశ్రమగత
జ్వల నాం రంబులన్ ।హత్తినవేడ్కఁజ ద్రమతియాప్తసఖుల్గొలువ రింపుచు

వనవిహార ర్ణనము.

౧౪. సీ॥ పొన్నగున్నలనీడఁగన్నెమావులజాడముఱియుచుడాఁగిలిమూఁ
డు। వృక్షపుంజంబులవివిధకుంజంబులనలరుఁదీవెలలనుయ్యాలలూఁగుఁ । బుపొ డు ఎ
రంట్లు గప్పురపుటనంట్లనా గావెన్నెలకుప్పలాడుఁ। బొదరింటిపట్టులఁజదర పు ట
లఁబంతుగాగోరింటబంతులాడు । పెదకిపువ్వులఁ దుముఁదుమ్మెదలగదుము । ఫల సం
బులఁబిల్చుఁజి లనుబిల్చు। రులునలుదిక్కులఁ దీడిచెలులఁగూడి। శా నుపొ చం
ద్రమతీలతాంగి। ౧౫. క॥ అంతటనొకర్తుజ్యోతి । ష్మంతునిసుతఁజూచి ప్రొద్దుజరు , ను
బలా। యింతులతోవనిలోఁగల। వింతలుజూతమ్మురమ్మువేడుకలలరన్ ॥ ౧౬. క ॥
బెండెకాయపండుల। విరివిన్వనతరులువిఱ్ఱవీఁగుచుధరపై। నొఱఁగెనొకించుకగంపే । వి
రిబోఁ సఁడు కృ ధమేర్పడఁ న్ । ౧౭, మ॥ నవసూనాంచి శాఖలాయెడనెడన్
రత్నా సానుప్ర ం। దవు ంబై గుమిఁగూడుకోయిలలుచెంతన్మేఘుబృందంబుగా బ్ర
వణ ఁకులతాఁగులచ్చ బుగాభాసిల్లెడి ంజెయా। చివురుంజొంప ,మావి గి
నాఁజెన్నొందుఁజ ద్రానన॥ ౧౮. ఉ కామినియోయొకింతతుదఁగన్నడ జుట్టి వ
ఉ డచే । నామికయుప్పుమెప న సితాంకసుధాకరుఁ దా లీ ఁదాఁ। మ
ద టు రిజా వంబ రారెచూ మా। రామనుప్రోవుజేయు పు పుసదా
। ౧౯ మ। పొలఁ వే ంచుగాఁగురువ బున్ అొమ్మ జేర్ప .. ల
ంబొ గుచ బుూన గోయ దేమేయన్ నలినాక్షిమ యో

న్నాగభ్రమణ గొంగిటన్. జె మిందాల్చినదేమొ నానదియుఁ జూచెన్నంటెకోపం
ణ్‌॥ ౨౦. క॥ చివురుంబయఁటఁ బమల్చుచుఁ। బువుగుత్తులనెడియురోజపుమ్మధుదు
।బవురయళిశిశువుకొసఁగెడుఁ।బ్రవిమలమతిఁజూడుదీవెబాలింతసఖీ॥ ౨౧. ఉ॥క్రొ
న్ననవింటిరాయఁడదిగోచనుదెంచెనటంచుఁజైత్రుఁడు। న్నన్నుతవైభవంబలరసంపఁగి
నెకురుంజునల్గడన్। బన్నినదీపపున్నిఖలబాగునఁదత్కుసుమంబులేర్పడన్। గన్నియ
కిపేవిరిసెగ్రక్కునఁదుమ్మెదజిమ్మచీఁకటుల్॥ ౨౨. ॥ స్మరతేజఃపుంజంబన।విరిమొ
కింశుకంబువిరివిగఁజె ఁగెన్। ధరణికివన్నెగఁగంటే। విరహిణులీవనికిఁజేరవెఱతు
సాధ్వీ॥ ౨౩. ఉ॥ అల్ల గోకచంబునకునందముయీసహకారనవ్యస। త్పలవమెత్త
యనినఁబక్కునవ్వుచుఁబల్కెనో ర్తుయో।కల్లరియి యేలఁబలుకన్నసహకా సమీప
మెుం తాఁ। బల్లవమెత్తునాయదిత్రపారహితోజ్జ్వలమావసాజ్జయై ॥ ౨౪. చ॥ కలకల
నవ్వెఁటదొలఁగన్దమిఁజేకొనఁజేరునంతలోఁ। బలపలబీజపత్క్రగనుపట్టెనొకించు
కప్రీలిదాడిమీ। లమదెపక మైతొడిమఁబొనీయిలంబడె జంత గ టె । పలుజిగిగు
బ్బలుంగనిత్ర న్ నీకటు క్కపైఖరిన్॥ ౨ . ॥ పాటలేమిఁబ్రియాళిపజ్జరాఁ
వమ్మతెరలకఁజూచెదుతల మబల। అలసితోయేల వావిలిచెంతనుసురనమావిపైఁజె
మాఱ నేమి। ద్దు బు కుపొన్న ద్దసుద్దులుచే వదలవుయదెకురువకమువిడు
। డగో గు వ్వేదుమొగమువేల్చెదవుసంపెఁగకుఁజేరి। ప లనుద
చనుమినెదవుయ య। శోకవకుళ బులనుగిం సుడిసెనేమొ। తెఱవస పోయి
వర్తిం పమ్మ। తెలియకంటిమియుక్క తెలిసెనమ్మ ॥ ౨౬. క॥ అనిపలుమఱుఁ
మతీ। జాయతనేత్రితోడవనివింతలుజ। వ్వనులంతయుఁదెల్పుచుపి। చ్చల డి
రులుగోయఁజతురతమెఱయన్॥ ౨౭. సీ॥ చివురులుగొనకుమంచివ్వురు మరువేఁటకా
హికిఁగానివరయ। మ యీపొన్నగొమ్మెల్లగోయుము క్కకుం బదవేమిమాకం
ము కు। గోరంటఁజిదిమిం గోరంట నుగెంపుయ యతమాని వెదగ ంవు। చంప
వెత్తిదాఁచంబకపకన మొల్లలియ్యవదేమెమొల్ల మనియె। యే కే పాడెదొయే
గొ। చూచి లకంబుగై కొనఁజూచెజాణ। మావిభవమొందుఁ గే ంటమావిభవ
। రుగఁగోయుఁడటంచునొండొరులునగుచు ॥ ౨౮. ఉ॥ మచ్చికఁ న్నదొటవడి
నుశై టనుబు బంతులన్। ముచ్చటజెం పోనియకమూఁగెదరంచన నో ర్తుబ
బో। చ్చటదీ దోయికనుముందవవత్సరమోర్పు తెచ్చుకో। త్మె ృగునేయటన్న
మిట్టిచెఱ గు ్ప మెచ్చు న్॥ ౨౯. చ॥ లికుచఫలంబులంటియ లీలలలేమలుగో
వా కయొకబోటి యె చెఱంగుఁదొలంగి ము యో ర్తుకొ । చ డి
వ చలి లు ్ర ం ండ్లివే। కె దనేన ంచనన దెమసి మ్ముల్లునన

వ్వారందఱుఁ॥ ౩౦. సీ॥ కుముదమ్ములవలనిక్కుముదమ్ములున్నవియల్లి నదదిగాయా ల్లి చెంతఁ। గేతకివెతకబోకేతతిగాఁదమ్మ మెఱయునుదాలకరిమెఱయునపుడు। మి ల మేమిమామిడినెక్కఁగలవ కెుకకమదెవ్వాలెఁగింశుకముఁగోయు । కరవీరమి క్కరవీరలకునేమిపొగడెదఁజాతముపొగడలిమ్ము । మరువమెత్తకురమ్మయామరు మ్మ। కన్నెరవుసేయకువెయొడగన్నెరకును। వేఱుసేతురశేకురువేరుదాఁచి। కొమ్మ దానినొకపాలుఁగొమ్మనీవు॥ ౩౧. క॥ అనుచుంబ్రసవాపచయం । బునఁగోకిలశుకని దములనొండురులఁ । వనిఁదచ్చన లాడుచుఁజ । య్యన బడలికలొదవ వార్ధి ఘ్రాంలిఁ॥

వార్ధివిహారవర్ణనము.

౩౨. ఉ॥ సారముఁజంచరీకకులసా సకుక్కుటచ వా ం ము వ్య గంధసుమజాతమరందరజఃప్రభావనీ । తీరముఁబద్మి కుముదీపి వం ధాభ కా। సారముఁజేరిమందవిలసత్పవనాగతశాం ఘర్మలై॥ ౩౩. ఉ॥ ంగు డాల్చె అవి కల్పడలించిచెఱంగు ంగరుఁ । ర గుల గువల్వలుదెరల్చుచుఁబావడదూము ఁగ శల్ ।సింగపుఁజిన్నికానులనుజిక్కఁ దించి గించికాంతులు।ప్పొంగెడుమేనులందుడు భూషలుకొన్నిదొలంగఁజేసినఁ॥౩౪. ఉ॥ సందెడలంగఁబయ్యెదలఁజాటొకయించు లేకబాలికా। బృందపయోధర తులుజేర్చిసరోవరమందిరంబున । య్యందిర వేడ్క ల డిర స్వనకేళినితీవెగుంపులో । బొందుగఁదీ నట్టినునుపుప్పొ వెన్నెలకుప్ప యనఁ॥ ౩౫. క॥ జక్కవలుకొల కై ఁద ఁ। కు నగమకించుచునఁ బాలి ఁ గ్రిక్కిరిసిపొదలసు తులు। గ్రక్కునని ంబుఁజేసె లకల గుచుఁ ౬. శా। శే చెల్లె జీనరాఁగదపెయ్యే ఉజాగుమోసక్కలో। తేమో నేవెఱతుఁ భళాయెఱుఁ యీబూటకాలమ్మలా। రామెల్ల ందిగరమ్మ మెట్లుకడుజీర్కాముందుగాఁబోకురా। డ మ్మచెల్లగడవోసమ్మానసుందోయకే॥ ౩౭. క॥ అనుచుసరోవరము । వ్వ ఎయెుంఁడొరులమీఁదవడిఁజొరఁబ ర। త్యనుపమవిలాసకేళి జనితమహా చ తు ములఁ॥ వ॥ మఱియును॥ ౩౮. సీ॥లకుముకి తి గొంచకముని టిచే న ద ల ఒలునదియు । నిలువకనరియోఁదఁగలవె జాలమ్మురమ్మ చు ంటమిటా ం చున యు। నెటుఁదేలునొయనియెమరుజెలిత్రుళ్ళిప ంకిపాదం లో యు యపడు రిబోణిబలిమిలోఁతుకుని ప్రపడదొసిమెుఱఁజెం ఁబట్టునదియు న మెు ముసేగ యుండ ట్ట గ వీఁ చున యు నొ జే జరుగు । — జె రేగియప్పడ జముఖులు గదలె ంఖులువా। చ

లుపగక్రై దల్ల డిల్లుపగిదిన్గొలన॥ ౮౦. ఉ॥ ఇంతియొకర్తు నీటఁబడియీఁదఁగ
నేత్రశక్తినా। ద్యంతమువద్విషాతిగొనిహామిక నేటికిఁజిక్కెనంచునో। వంతదా
అం దా సవలులుకాళ్ళనుమేనఁజుట్టుకో । నెంతయు తిబెగ్గడిలనిందుముఖుల్విడిపిం
చిరయ్యె॥ ౧. సీ॥ కచ్ఛపగ్రాహసైకతగభీరావర్త బిసకోకదరమీన లసితపద్మ।
వాలశోభితసరసాపగాతతుల్కం పైరతిసల్పుకడిమిమెఱసీ । పదజంఘకటినాభిబా
హువక్షోరుహగళనేత్రముఖవేణికలితరుచులు । సరసీపైఁబర్వవిచ్చలవిడి తమిఁదొట్టిది
లై యీఁదుచుఁబట్టి పెనఁగి । నీటనొండొరుముంచుచునిగుడిచల్లు । లాటలనుమించి
మట్టులై సాటిదెరలు। బోఁటిగుమిజేరిరోటమఱజాటుకొనుచు। సలిలకేళినివిహరించి
చంద్రముఖులు॥ ౮౨. క॥ జలములవెలుప మేనులు । నలకలుతడియొత్తిపైఁడియంచు
అఁగువ। న్నెలదుప్పటములుగట్టుక। తళుకుంగంచుకములెడలఁదాగు చుపేడ్క॥
. ఉ॥ కమ్మనియేణనా తిలకంబులుఫాలములందుది యం। దంబుగ ంజనంబు నుద
లదేర్పుచుఁబుష్పమాలికల్ । కొప్పులందుఁ జొన్పితళుకున్ద నువల్లి కలందురత్న
పుఁ। సొమ్ములుబాల్చిబోంట్లుమరుసంకుమిటారికటారులోయన॥ ౮౮. క॥ సంగతి
గాఁజంద్రమతీ। బంగరుబొమ్మకునుమెఱుఁగుఁబన్నినరీతి। శృంగారింపుచువేడుక।నం
నల క్రిఁజెం నలరెడువే ౫. చ తురముని ఁతూపులపొదుల్బలువిల్లుధ
చివచ్చి । త మగనొక్క తుఁడదా బనన ముడిగ్గుచు స।సరసీజలంబు
గ చల్ల నిడలవిశ్రమింపఁబో । సరగునఁ౧. చెనిందుముఖిఁజంద్రమతిన్పుదతీశి
॥ ౬. క॥ ఆతన్వంగియుఁజే । జాతాయతసన్నిభాతిసౌందర్యధరు। పీ
తభయసార్వభౌమ। ఖ్యాతమహాలక్షణాంగుఁగనుఁగొనియతని॥ ౮౭. ఉ॥ తే ము
ప్రాయమున్సొబగుతీరుమనంబుఁగలంపఁజిల్కరా।తేజివజీరుఁడుప్పరముద్రిప్పమెఱుంగు
లు ప్పజాజినే। జాజకుకు టింపనటచానలుదిగ్గు లేచిగ్రమ్మకో। రాజకుమా గా
పురాచలియింపక రతాత్మయై ౮౮ ఉ॥ ఎక్కడివాఁడొయీచెలువుఁడిం పట్టి
యిరంభచుట్టమో। చుక్కలతేఁడొశ బరునిసూఁడొవసంతుఁడొ కాకభూమి । నె
డయిట్టిరాజుజనియించుటలెక్కడనిక్కమెన్న నే। యిక్కవనేర్చెనొక్కసృజియిం
పగ ధాతక్రొ ఁగ। ౮౯. సీ॥ ముఖరా బిరుదప్రముఖచామరలరీతిధ ధ్య
బులల్లె । గా భర్మాచలకలితశృంగ ప్రతిభ చేసెగుభుజా తిశయి
లు కొను గంబుచేఁజిక్కుకవదంతితుండంబు న గఁబెంపొడలుమెఱసు। దేహ
మ వాటములీలనొమ్ముగాపెడఁదటొమ్మె మ్ము గాంచె । డాసిపదకాం
బూ । తొల గడంపుపేర మముమెఱసఁ । గా టిలే
దనమ నూనవిభ ప్తిఁజెందెఁబో యందె ॥ ౫ . మును .

త్రిశంకుని। నందనుఁడాకారవిజితనలినాస్త్రుఁడటం। చుందగనతఁడేనోయీ। యం మనుజులకుఁగలదె యది గాదనుచున్॥ ౫౧. క॥ వడి లేచి చూచి చూడని। కుడియెడమం గుడుకన్నుఁగొనలమెఱుంగుల్। బడిబడి వెడలఁగ నటునిటు। నడయాడుచునుండఁజూచి రవరుఁడంతన్॥ ౫౨. సీ॥ తొలుఁదొల్తఁగనుదమ్ములల విప్పు గుతెప్పకవనాచి తప కఁగాంచి కాంచి। కడఁగి యావెంబడి గాటంబుగా నాటి చెదరని డెందంబు చిక్కి చిక్కి। అఁగి యెన్నఁగరాని మదనసామ్రాజ్య బంధుర సంపదల కాసమెట్టఁదొట్టి। ఆ జెంపునవశత నాగిమల్లాడుచుఁబటులీల ధైర్యంబు పట్టి పట్టి। సతిమనోహారిరీతులప్పు ము జేయ। మంటువిల్దంట ంటకవెంటనంటి। కొసెడి చులువ ముపరాకు జేసి। మమ నిటు నెయారాచకొమరుఁడపుడు॥ ౫౩. మ॥ ఇది మున్నంటి మయాశ్రమంబవ్రుఁగదా యె చ గఁగుఃదోల్లస। ద్రదనారత్నమి దెవ్వతో మునితపోరాజ్యేందిరోసద్రుచి। ప్రదగాంచ క్కనిరాకుమారి యిఁటకున్ రాఁగారణంబేమియా। త్రిశంద్రప్రియ తా లాస తివ త్రించంగ నే తెంచెనో॥

చంద్రమతీసతీవర్ణనము.

౫౪. క॥ స్మరబాణములై ధునునా। ం గూర్చి మెఱుపు నొడికంబుగను। శశికళామ్య। మొఱపుగఁబదనిచ్చి జేసెనం ధిదీనిన్॥ ౫౫. క॥ కాకుండిన సీగ ము। నీకళ్లకు నై మిఠారమీ తేటకళల్। లోకములఁగలవె చెలువల। కాకమలజు నేర్పు బాగడఁగా దరమగునే॥ ౫౬. గీ॥ షర్ణితాంగప్రభూతలావణ్యకం। యందుయావ వోర్మి లచే డుగుముట్టి। ప థవిలుకూర్మమౌక్తికప్రభలనంగ। జెల్లునా దీ మీ గాళ్లు గళ్లు। ౫౭. మ॥ రుదున్ గంటలుగట్టి సుంకు వెలయన్ ంకంబుతో నెం ఁగా అకుల్జూపెనుబోదుదని సిసుక్కన్వ్రాలుచున్ గంకిగాఁ। బరుచాందన్నాగునంతెగా గలమగర్భంబు ణ యమై। సరసీజాననజం కాప్రతిభ కెంచన్నాటిరాన్నే నే ౫౮. ॥ గట్టి పట్టులె త్తవలిగా తరట్లనుగొట్టి సారెకున్। బొట్టులుచీ ం ము షా దె సే పోవనిచ్చునే। నెట్ట దీనినున్నాడల గాలకు రిగాఁబెనంగితా। అట్టుగ ఁగాంచి య టు నెం గ చెట్టి న్॥ ౫౯. ఉ॥ ఈ నస స తు। మి వ న్నకటాలి దాలిప। రాడఁగ కిలం దును లై పడఁ దోయుచు మారుసా న్। వోడకరూఢిఁగాంచి రుచిొంది పొన్మాలనూ ఘంటమా ష్టి మేటినై టి టినీటగునివ్వఘాటి న్॥ ౬౦. చ॥ లు అు దుల్కు బులునుభా మ రు, మ య దలరెడుమ మ ద టించెనుధా ం దా। వె

కా దమ శ యుం దా కేదుగానిలే దో ను

ియ వ యగు సద

నజనువివరంబన। నివ్వటిలెగభీరనాభినెలంతకుభళిరా ॥ ౬౨. ఉ॥ కన్నియయూవ
నగమకంబగుచన్నవతక్కువెక్కువల్। గ్రన్ననజుట్టుఁగొల్చిసరిగాఘటియించి య
జుండురెంటిసం। దెన్నఁగనింతెకానియెడమేదనియచ్చటజాఅవ్వైచులే। సన్నపునీలసూ
త్రమ ఁజానకునారుదనర్చెఁదీరుగ॥ ౬౩. ఉ॥ అంగనయంగరాజ్యమునహస్తియుగా
రణాంతరంబు ం। దుంగొమరొందుచారుకుచదు ములన్నలరాయలాక్రమిం। చంగ
యించుకాంతిజిగిసంచపునిచ్చనమెట్లులీలఁజూ। డ గనుపట్టెనమ్మరెమిటారి వళీతతి
మాహనాకృతి॥ ౬౪. గీ॥ వనితగతులుహంసప్రభావంబుఁగరప। సమ్మదంబుననుదు
శాశ్కి సంతతంబు। కదసీయుపా ంగుచక్రవాకంబులనఁగఁ। బడఁతికిఁజెలంగురంగుగు
లబెడంగు॥ ౬౫. సీ॥అంగుళీద సుపాణ్యంబుజంబులరమ్యమాబాహులుబిసంబులనఁగ
దె। కలితరేఖామౌక్తికద్యు ప్రతిభ చేఁదనరుకంఠముశంఖమనఁగరాదె। ఆశాస్వ
ంబుగానతిరాగమలరించుయధరంబుమాణిక్యమనఁగరాదె। ఘనసారవిభలాసఁగలఁ
సుదంతంబులనువాండుకెందమ్ములనఁగరాదె। కమ్మపౌజులడాత్తైర ల్గఁదేరి। చూ
డనీడలుదేరుచునీడులేని। మినుకుచెక్కిళుల మ్ములనఁగరాదె। దీనికా రయనుచుఁగీ
రించిమఱియు॥ ౬౬. క॥ ఎగరిపడిమొగముకన్నులు। తొగరొందంగినియసాటిదొర
యుంగలవే। మగువమృదూక్తులమధురిమ। కగడొగడశుకపికంబులగములపాలై ॥ ౬౭.
చ॥ వకసి భ్రమరయుగ్మముఁదోలఁగవచ్చికో నక। జవమరియొక్కడిగతి
కిజాలుటుశకాము గానఁజిక్కితే। త్రివిమలకాంతిరజ్జువు బాయఁగఁగూడ కట్టిఁ డ్డ
దో ప్రసూనమననాసికయాసఖికందమాఁగదా॥ ౬౮. చ॥ జగములుజూచి
రో చువిస తతముల్నిజరాజ్యరాజధా। నిగదగునంచునెంచిచెలినివ్వలరాయలుమెచ్చి
నిల్పున। ట్టిగమకపుంబెడంగుకదబెక్కెములోయనలెకు ఁజూపెనా। నిగనిగగండు
మీస్వెళుకున్గ్గులనిగ్గజయాననేత్రముల్ ॥ ౬౯. చ॥ వి యనుమోృయుఁ దుంటలగు
సుమాస్త్రమదా శింజినుల్। చెఱకువిలుంగణింపనని చిత్తజుఁడొల్లక యిఁ నా
। గ్రరచితచంపకాంబకముగ్రన్మకచూపులదేటినారిచేఁ। బురుషులనేయఁబూని
ను మ్మలెచాపముగాధరించెనో॥ ౭౦. గీ॥ నవనిఘలునైనవిలువయెనాతికనుచు। వ
గ జ్ఞానసారస్వతవినుతప్ర। వీణయనిఫాలమునవ్రాసి ధియొనర్చెఁ। గడలనవసంఖ
నొప్పఁగర్ణయుగము ॥ ౭౧. చ॥ కడసిశశాంకుఁ షతిముఖంబయివేణితమంబుమీ
గ నెదు ఁగవచ్చుహీనబలమెంచితనంతనెకన్నఁదామరల్। పదటిమిగొప్పతెప్ప
బై సాముజిక్కినక। నుదురరచందురుండ జనుల్మఱిలేఁతనెలం నా
ౌ ॥ చారునేత్రయుగచకోరముల్వ్రలసిల్లలాలి ర్ణోత్పలంబులల నా
త్రము ఁగూడమధురాధరాంచితసు దొల క। ఘనశివొజప్ర గగ బు

నెనయంగఁ దెలిమందహాసచంద్రికలు వెలయ । విరచితాపాంగసత్కిరణముల్ నిగు
బాల్యచోరాదులుబరచుచుండ। యౌవనక్షీరవారాశినవతరించు। పూర్ణహరిణాంక బి
బంబెపొలఁతిమోము । కందెదనుమేనఁగృశతపగల్వెలుంగఁ । జాలఁడనుచెల్లఁ దగ
లాచందురుండు॥ ౭౩. ఉ॥ రాలుసురేంద్రనీలమణిరాజఘనౌఘముసారెతుంపురుల్ ।
లుమయూరపింఛముతెఱంగెనయందుదచిత్రవర్ణపుక్ । రాలుయటంచుదాటినవురా
గుబోనెటినొక్కమెత్తపుక్ । వాలుమెఱుంగుకప్పుజిగివన్నె రుల్గొనుదీనిపెన్నెరుల్
౭౪. సీ॥ మానవమానినీమణిగాదురాయిదిపాసఁగఁదీర్చినపైఁడిబొమ్మగాని। పైఁడి
మ్మకుఁబావిపరిధవిల్లునెకాదునవ్యకందర్పబాణంబుగాని। దర్పకబాణము తివెలుంగుచె
కాదుమిసిమించుక్రొక్కారుమెఱపుగాని । కారుక్రొమ్మెఱపైనఁతీరేర్పడునెకాదు
ణింగనూతనరంభగాని। రంభగాదురమదనసామ్రాజ్యలక్ష్మి । గానసీచానఁజూడమా
మా వతుల। నమరగంధర్వకిన్నరయక్షసాధ్వు। లందనుచురాజుపా వ త్మ డ
౭౫. ॥ అత్తఱిఁ బ్రేమఁజంద్రమతియానతిన గనయోర్తువచ్చియా । ఉత్తగ
ముసమక్షమమొుం యునోరఁజేరియో। చిత్రజరూపభూపకులశేఖరమీరలుయె
యే। యు మవ రాజమ ఘో తిఁజె డెనుదావకాఖ్యపై॥ ౭౬. గీ॥ కోపగించ
మన చేకొనుచునాన। తీయఁదగునేనికరుణింపుఁడీశుభాంగి । ధరణివిభుఁడుజ్యోతిష్మ
తుత యచంద్ర। మతిమయుఁడుజెంచినప్రియకుమారియనిన॥ ౭౭. క ॥ వినియొక్కిం
దలంపుచు। ముని న్యకరైన మోహముంబొడమునెనా। కనితొలఁగెనుబోసంశయ ।
తత్సఖిఁజూచిప కెనతిహర్షమునక్ ॥ ౭౮. మ ॥ సకియావిన్ముత్రిశంకుసూనుఁడ
శ్చం ండునాపేరుబా।యకసైన్యాళితోడఘోరమృగయావ్యాసక్తచిత్తుండనై।
కటా ంద్రసానువులుజేరన్వచ్చివర్తించుచో। నాకక్రీడంబలయించిచి కరు
నాక ంబుగక్ ॥ ౭౯. చ॥ చలమునవచ్చియామృగముజాడయుఁగానక దప్పి
పి । గల గిమయాశ్రమంబి యకావలెమున్నినియుందునేకదా । తెలిసెద చు జ
ట దేజినిడిగ్గిజ ంబుగోలుచోఁ । గొల తటానమిమ్మునలికుంతలి చి
బు క్ ॥ ౮ . । ఈచాన మోహనాంగ । పాచుర్యకళామనోహ ప్ర
దాఁచ కనేలమరునా। రాచము కు గుపడంగరాపైతిసఖీ ॥ ౮౧. ఉ॥ కన
రా యుగావు భావముజిక్కె చఁబో। న్యులటంచుబంధువులకాత్మద
దుచై। న్యముసర్వసం లుత శకుందెడు ర వంశరా జ లమా
సత్యమునాం డుమ దగామి । ౮౨. । శ్రీనా గాం। గ్వ నా
మి యు ధు ర్వాు డెఱు గు దయ వ న్ము రే
అ వయాచె గ ధి యా రురారుయె డీ నట

మరిఁటకువచ్చుటక తమందియీూవిధం। బనఘచరిత్రవేడఁదెలియన్విని చుట్టరికప్రసం
ముల్। ఘనమతిను గ్గడించితిరి కావున నేమనివిన్నవించెదన్ ॥ ౭౮. క॥ అంగనభావ
దితెలి। యంగనఁగావలెనటంచునదియునుదనుడా। యంగనకాంగనిమరుఁడే। య
నలియ గుట్టుకొంత నాత్మనునిల్పన్॥ ౭౯. చ॥ సకియనుజూచినవ్వడఁచిచంద్రమ
తిబల్కెనన్నియున్। నికటమునాఁగవింటిఁదరుణీమణిపెద్దలచాటుదానస్రు। క్కగు
నాజ్ఞమీఱఁగులకాంతకుధర్మమెవేడినంతఁబా। యకమయుఁడాత్మకోర్కెవెలయ
కూర్చునువేయునేటికిన్॥ ౮౦. వ॥ అనియన్నరవరుండువినంబల్కి పెక్కుమాటలా
నోడి చంద్రమతీవ్రీడావతిలలామంబుచంద్రప్రభానుగత తారకానికరంబు తెఱంగున
గనామణులనుసరింపగ్రక్కునగిరుక్కునమళ్ళి కంకణాంగదఝణఝణత్కారంబులు
ల్లన లంబగుసిగ్గుతమకంబులిగ్గులాడ నంచలంచల నించించుకతిరిగితిరిగి చూచుచు
న్నమా పొన్నగున్నలనల్లుకొన్నయేలావలిదాక్షపంది మందమ దగతులనరిగి సురు
చి సారభాభిరామంబులగుదామరకొలంకు లెంకులరయుచుఁ గ్రంపు టనంటులనంటి
ఋపగుపూజప్పరంబులకుప్పళించుకమ్మతావితెమ్మెరలకుంగంటుగింపుచు వెంటఁబడురా
చ కదరుచుఁబదటిమి టి సోపాన ఘటితశో త సౌధంబెక్కియంతః రం
బు కేగె ॥౮ ఉ। ఫ సాము భటాదులునార కొ చుమ నీ।
వ తు జూడవెంట గుతు ంబ ర జను దేర జూచియ తంతముఘే కాపట ధాణ
తూ పూషమా। శాంతములందు దీటుకొన నవ ని చెంతదిగెన్ నృపాలుఁ
న్। ౮౨. గిజరతాజిగాపటకుటీరములెత్తగఁబంచిసైన్యముల్। బగులఁగడి
యవ్వనికుపద్రవముల్ఘటిరియింపకుండనం। దొగినిజయాజ్ఞఁజాటి విభవోన్నతినుం
త్రిశంకుసూనురా। కగరిమ శి కోటిగనిగ్రక్కునఁదెల మయు దువేడ్కతో ॥
౮౩. క॥ అపుడునదీతటిసత్వైదు। పముంజాలించివచ్చుతఁటఁదగవినుచున్।నృప యె
ర్కొ నతులిడి। విపులమతిన్నర్ఘ్యపా విధులొనరింపన్॥ ౮౪. క॥ వేదోక్తమగు
దా। ర్వాదంబులనాత్మఁజెలఁగి వరమణి రిన్। మోదముననిల్పిరాజును। నా టవ
పద్రేమననియెన్మయుఁడున్॥ ౮౫. ఉ॥ నెట్టనరాజ్యమున్విడిచినెమ్మదినీజ కుండ
కుం।బట్టముగట్టిచన్నపిదపన్ధరనీగుణకీర్తిచంద్రి ల్। చుట్టువెలు గుచున్నని
జ చుప్రియంబెదఁదొట్టి యుండఁదా। నెట్టితపంబుపేర్మిఫలియించెను కన్గొనఁగల్గె
నరా। ౮౬ నావుడుయావిభుండుమునినాయకధన్యునిఁజేయనన్నస వ
చి క్కెదరెల శుభంబులందఁగాఁ। దావలమెన్నఁ వ పదద్వ
వా ం। గావు మీ పా హిమ ల్గినమ భాగ మెట్టి । ౯
మీ వ రుహహి ంశచంద్ర వచ్చి కా ం। నుమానింపక
ం ఱ నుమ మంత్రియనియె డ్కన్॥ ౮ . ఉ తా పర్ణవేఁటతపు

వచ్చుగవచ్చినృపాలుఁడి రన్ | దాపసమీఱునొక్క వనితామణి నిచ్చటఁగాంచియా
నల| తాపసమేతుఁడయి మమతల్వోలిఁబుచ్చినచో నఘాఘఘా| తాపసరంచుబుద్ధిమ
నితన్విఁకిఁజిక్కనెయంచునుండెడిన్ || ౯౫. చ|| ఇఁకనొకమాటయాకువలయేక్షణ భా
వివివాహలక్షణా| ధికయుఘదాదయాగుణమతిన్ సుతకంటెనుగారవించిబా| యకయి
టమీరుపెంచిననృపాత్మజయంచునునొండువింటిమా| సకియను బెండ్లియాడఁగరసాత
నాథుఁడుదల్చె సంయమీ || ౯౬. క|| నావిన్నపముం గైకొని| భావముననను గ్రహించి
మత్ప్రీతిన్| భూవల్లభునకుఁబట్టపు |దేవిగనిప్పించవలెసతీమణిననఘా|| ౯౭. చ|| ..
నిసచివుండుబల్కనధరాధిపుఁగన్గొనిమానియిట్లనెన్ | మనునిభకోసలేశునికుమా
యాటిదినిశ్చయంబునె | మిమ్మనిమముఁజేరఁగానొకనిమిత్తమునన్ దయఁబెంచినట్టిమ |
త్తనయలతాంగి కిపుడదానినొసంగెదుభా.. మబ్బునే|| ౯౮. || [illegible]సాక్షిగనిఁట వా
హంబొనర్తు| న భములడంగిశుభములునా హిల్ల | సరగనే[illegible]మమేది చ[illegible] మెల నా
నితనీకుఁ ట్టంపుదేవిగాఁగ|| ౯౯. క || అనిచంద్రమతిహరి [illegible] | ద్రినకుం
[illegible]ంగుడు నుచునచటన్| ము గణములు న [illegible]య| మొనరించుచుమంత్రిఁగనిమయ్యుం
టనియెన్|| ౧౦౦. చ|| విఱమిఁకస[illegible] పీపతి నెమ్మదిఁగోరినట్లుయుం| దను
గ బెండ్లిసేయుటకుయత్నము జేసెద నెల్లిలగ్నమీ | వనినిలుకంచుఁగావలయువస్తువు
దలరదదపంబు పెం | పునవొనరించిశిష్యగణముల్ గొలువఁజనెఁబర్ణశాలకున్||

సాయంసమయాదివర్ణనము.

౧ చ||జగమున సందెవేళయనుచైత్రునిరాకకుఁగ్రుంకుగట్టుతా|నగమగుగానన[illegible]
[illegible]తా పపల్లవరాజిజేర్చిబా|గుగఁబరిపక్వమైనఫలగుచ్ఛమునిచ్చగరాలువైఖరిన్| [illegible]
గ గదాయన [illegible] పరతోయధిమున్గెనుగుంకుమచ్ఛవిన్|| ౧౦౨. గీ|| కాలవశత ను [illegible]
నుగడువఁబ న | విడిచితన్మధ్యముననుండివెడలివచ్చు|ధర్మమయుఁడైన శ్రీవిష్ణునాభ
కా | రహింసిదనరారెఁబోసాఁ[illegible] రాగమపుడు || ౧౦౩. ఉ || కో ముఖోల్ల
హికోటు నేయుచువచ్చుమారుడే హాకరకాంతులున్ గుణమదాళుల డోల తేత్సు
ర్మకో| ద్రే రుచుల్మహి [illegible]నిసితేషుచయంబగున గల్వపూ | తేకులనిగ్గులంబె
శేకచు|గమ్మెనుజిమ్మచీఁకటుల్|| ౧౦౪. క || పటు రసాం [illegible] తా [illegible] | ట
[illegible] ధు కల్లోలో| త్క[illegible] జ తపరంప లన | నటుచ [illegible] న గ రె
ల [illegible] మ|| తొలు బూ దిశాంగ గల చ [illegible] దురా దల్చెనా
న్ప చ [illegible] లేయనుమ [illegible] బూ[illegible] [illegible] రే | లిరుంబోఁ య [illegible] డ్వై
[illegible]వ ము [illegible] | పు [illegible] నాథన [illegible]ంబున్ దో చె బా[illegible]

దం[illegible] [illegible]ము లు, ౧౧౨ ద్య వరకు గొ[illegible] తా పత్రగ్ర థ[illegible]

౧౦౬. గీ॥ రాజవై నట్టినిన్నునిరాకరించి । యినుఁడువచ్చునుగువలయంజెల్లఁగల చి
మరవిడాఁగుననికోపమెనయవచ్చె । ననఁగఁదొలిదిక్కుశశిదోఁచెనరుణరుచుల ॥
౧౦౭. శా॥ రేకల్ యిన్మనుబాసిదాల్చువిరహాద్రేకాగ్నితత్సంగతిన్ । వీఁకంబుచ్చుచుఁ
కదంపతుల ద్వీధింబడన్వై చెనా। జోకన్రక్తిమవీడఁగాశశిదెగంశుభ్రి విన్మిం
౧౦౭. సీ హరు
టియా। కాకన్గందినమచ్చనాయెడఘయింగప్పండమైయొప్పఁగన్ ॥ ౧౦౭. సీ హరు
తలదిగివిధుండనెడఃభగీరథుఁగదసీవచ్చినవియన్నదియనంగ । శశికజుండోషధీశత్వంబు
నకొనర్చుకలితాభిషేకదుంబనంగఁ । గాలమంబరమనుగనినెత్తుహాంకాంక పటువజ్ర
మణిభవప్రభయనంగ । వనినెలపావివెలయులాంచననికుంజచ్యుతవిచికలచవియనత్రి
గ । గా చం శడింఢీ కాశతార।కాశరత్నమోదచయనికాశహంసి। కా చీంద్రా
తరు తగుణ।భూలనిస్తంద్రసాంద్రచంద్రాతపంబు॥౧౦౮. వ॥ అట్టిసాంద్రచం
తపంబునహరిశ్చంద్రభూపాలుపైమోహాతిరేకంబునఁ బరితాపంబుత్కం పై చం
దమ శుభాంగిరత్నమందిరాంగణో నంబునసంగనామణులుపటీరనీహా ర్పూరక
రసారసమల్లి కాది ప్రశస్తవస్తువా ంబులనొనర్చుశైత్యోపచారంబులకుఁ గంట
పుచుఁబ్రమానశయ్యాతలంబునం జరిమెండుకొనుగండుమీన్టై క్కెంపు తెక్కప క్కె
పచ్చ న్నె తేజి డివా పూదీవెద భాండుమ యలయందంపుటందలపుపొన్నగు
లామిడుగా సద్దుగద్ద వలరాయమ సైన్యంబు ముందటిభి కిం డుముకనె కో
డ మిగులన్గోయిలయెలగోలుమూకల గగ్గోలురే లకుఁ జీకాకు డు డెఁద బు
ఘలలాఘంబిట్లనియె॥ ౧౧౦. ఉ॥ ఏటికినాగతిన్వనికినేగినచోటి రాజనం నుం ।
డేటికివచ్చెవచ్చిననునేటికిఁజూచెనుచూచివేడఁగా । నేటికివేడనామ సుయేటి చిక్కె
నుచిక్కినంతనే। యేటికితానుసందుకొనెనిత్తు సనుఁడేమిసేతునే॥ ౧౧౧. ॥ కం
సెవానినిం నగర ముచూపుమనోజుడిందు। గందునా నా మి మకటా భుచ
మేనువెన్నెలన్ గందునాయాసమా తిరుగాఁబురికేగుచునాపయింబరా। ందు
ననుపాపమతినట్టిమనోహరుఁజెందనేర్తు న॥ ౧౧౨. క॥ గాంధర్వ ధిననునను। బం
నః యించుటకునుబతివే నసం। బంధముగవిరుద్ధప్రతి। బంధంబై సిగ్గునడ్డ డజెల్లునో
౧౧౩. ఉ॥ రునెతాపమాసమదిదీరఁగవెన్నెలకాఁకచిచ్చునం । దూ కమీ కుం
డమధు మరానిలశంబరారులన్।దూ కవానికాత్మదయతో త్రిలనోచి నేని ంథు
జే ుఁరుక మునజెల్వునిబోరకయూరకుండినన్ ॥ ౧౧ . ఉ॥పుట్టితినెల్లచే
కు బుట్టినయి ఁదల్లిదంద్రులే। నెట్టనవీడనాడిరఁటు నేసుఖముల్మదిగోరఁగలు
నె వ నదయన్మయు య్యాఁదలంచిరాజుకేఁ । బట్టపుదేవినై వెలయు
చు న్॥ ౧ ఉ॥ఇ యు బ నేమివినియిందుకునమ్మ యూ
మ మకోర్కెగరిమన్నమకూర్చునోవా చి మె। ట్లు దొచూ

పంచననయోమదినోర్వగవచ్చునిప్పుడా। కొ్రిన్ననవింటిపువ్వులలకోరుల వము లి న్గనా॥ ౧౧౬. క ॥అనునెడనొకచెలివేగం। బెనయఁగఁజనుదెంచియిూక ని మీరలు చ్చినపిమ్మటనమ్మయఁడుఁ।వనమునకరుదెంచిశిష్యవర్గముతోడఁ ॥ ౧౧౭. ఉ। ఒకరాకుమారుఁగనివేయువిధంబులసన్నుతింపుచుఁ। దోడనెనీపయినమ్మతతోఁ వేఁడినసమ్మతించిని। న్నీడనెయాన్నృపాలునకునిచ్చివివాహముఁజేయఁబూనెమ। ఒడుమువహూర్తమీపలుకున కని ంబుగనంబుజాననా॥ ౧౧౮. చ ॥ అనుచుఁబయి జేసి చురయంబునసేవిబి ంచిముంగురుల్। గొనబుగఁగూడ దు చును గొప్పిడి భూ .ణాళిమై।నను వుగ దాల్చిపాి్రణసఖులప్పుడుమోమునవ్వుఁదొల్కఁగాఁ।గ దమందుచంద్రమతిగ్రక్కునఁదోడ్కొని తెచ్చిరింటికిఁ॥౧౧౯. చ ॥ తెలతెలవారెవా కె దెమ్మెరహర్మ్యగవాక్షజా ముల్।మెలపునగారెదూర మికి చు లుదా ం దారకో। లచపకా ృతిన్విధుఁడుజాఱుచువె లచాతెబాలు ।య నిక బు ి్రమని చాబ్జము ంధనరారెన దఁ॥ ౧౨౦. చ ॥ ఇలనృపమాళిచంద్రమతికి కగ ట్టనేరికిఁ। దె యఁగ యండుశుభ పిత మంగళదివ్యభూషణం । బెలమిని ఢుఁడి ్వడనియె జను ంపఁగామయుం। డలరుచుమీఁదికెత్తుగతినర్కుఁడు చెనుగాంచన ఁ॥ ౧౨౧. క॥ అప్పుడుమయనిర్మితమై । యుప్పరిగలరత్నదీపి న్నతగ హముల్ మెప్పగుభువనేశ్వరముల । నొప్పగనాశ్రమము పురము నోజ గఁ॥ ౧౨౨. మ॥ *కలి ంబొకడశేత్సుకాండములజోకన్మందిర రముల్ । జెలు చ్చులతోరణంబుబుభయ ణీగ స్థా మై । తెలిముక్తామణిరంగ ల్లికల వెం ణ బుల్ శుభో। జ్వలితంబైదనెఁదత్పు ంబుమయుస జ్ఞప్రభావంబునఁ ॥ ౧౨ . మేరుమందరగుహాపూరితభేరికాపటహ మ్మటమహా టులతోడఁ। జండక ప్రభా ద రుచ్ఛత్రపటుచామ ధ్వజపటలితోడ। ధరణికంపి పను తిమీఱమ త్తేభ రథఘో కాఘ ెరా తోడ। దిక్కు ధగధగోద్ధితదీప్తులడరించు వ రత్నభూషణోత్క మ డ। వచ పాి్ర తోషులగుచు। సకలబాంధవభూపాలసంఘమం నుదె చి రి్చం రా । విను వైవాహికోత్సవ భవమునకు॥ ౧౨౪. । బ షిగణదేవతాపరమమునులు। వేదవేదాంగవిదులైనవిప్రవరులు।రా కాంతలుభూ వ ఖులు। వైభవానందకలితులై వచ్చిరపుడు ॥ ౧౨౫. మ క్రు మొపన్న డంత దెముహూర్తంబ చువేఁదెల్ప ద। ి్రమదార ముభూసురాంగ జా । వ స చి టి య .ంధొద ఖ్యా ద్వీమ గా ్చ నె ము । [స గా ణమ

వ పస్న కొం ప్రత లా లేదు

భముఖీ రవంబొప్పఁబాడఁగ । దోరంపుఁబెండ్లిపీఁటనైజలినిడిమఱియుండొ మ్మిగా
నఁచు । సారెన్నంపంగినూనెన్నతియొక తెశిరోజంబులంటంగఁదోడ్తో । నారూ
ంగందమందంపటకలిడుచునీరార్చిరాకొంఁదటింతుల్ ॥౧౨౭. ॥నెఱిచల్వఁ డియొ
ఁడుచందురుకావిజిలుఁగుఁబావడమధ్యసీమఁగట్టి । నెఱులార్చిజవ్వాదిమెఱుఁగిచ్చిదు
చునొరపుగాఁగొప్పిడివిరులుజుట్టి ।బంగారునెత్తమ్మిపనికమ్మిసరిగంచుజిగివాఁతవ
యచీరగట్టి । చిన్నిగొజ్జంగిపూవన్నెలపైఁటాణిరంగుకంగులజంటఁ అవికదొడిగి । క
కస్తూరిచేఁదిలకంబుదిద్ది।రత్నతాటంకనాసికాగ్రఘనవికా క్తి।కాంగదకరకంకణభూ
ణాదికాంతి । సహితగాఁగశృంగారింపఁజంద్రమతియు॥ ౧౨౮. క ॥ లోకైకసుంద
 తి । జోకఁగఁఱఁీరా కన్యసొబగుఁజెలఁగుచుఁగ బాఁకటముగగారీశుల । శ్రీక
గఁబూజసేయఁజెలఁగెడునంతఁగ॥౧౨౯. గీ॥ వ కదలివచ్చినదెపెండ్లికొడుకనం
గ । సకలపటువాద్యతూర్యఘోషములుజెలఁగఁ । గదిసె సుముహూర్తమ విప్రగ
ణముదెల్పఁ । దరలెనాహరిశ్చంద్రుఁడుదలఁచునపుడు ॥౧౩౦. । ంగారుకొనఱె
పకెంౘరనెత్తమ్మితూఁడులఖాణంపుతురికినడువ । గండురానిగ్గుచొకాటఁపుమో
ముట్టుతొగరికలపఠాణిదుమికియాడ । మూపురంపుగఱికిమేపరిముకుమచ్చతత్తడివడి
దుముదారుజా । నెఱ పా మున్నిటిమీఁగడనిగ్గుదేల లచౌపుటాలుదొఁక్క ।
నెక్కికాంతులు క్కలఁ క్కటి నంబుజాసనహరిహ రిహయసు । ర్యులే
తెంచిరఖిలదేవతలుగొల్వ । వసుధకాహరిశ్చంద విహమునకు ॥ ౧౩౧. ॥ మ
హితమందారకు మదామములరత్న । భాషికంబుహరిశ్చంద్రుఫాలముననుఁ । నెలమిగ
ంచుచునునిర్జరేంద్రుఁడపుడు । పేడ్కనిజగజారూఢుఁగావించెనంత ॥ ౧౩౨. సీ ॥
ఋషులునాశీర్వచోరీతులనుతియింపనప్సరశుభాగమస్వస్తిజదువ। దో గతదేవబృందు
లుమ్రోయుచునుండఁగలితరంభానా గరిమజెలఁగఁ।జతురంగబలములసంఖ్యలునే
తేరహరిహరుల్వడిబరాబరులొనర్ప । గం ర్వవర్యులుగా ముల్ ఘటియింప సకలభూ
ప్రజల్సందడ ంప । వితతకరదీపికాకోటివెలుఁగుచుండ వచ్చిమయరత్నమందిర
ను । సి రిని గ్గిదేవభూపతులతోడఁ । బెండ్లికొమరుండుకళ్యాణవేదిఁగదిసె ।
. క ॥ కన పుకీరిహరిశ్చం । నినిడిశుభలగ్నమిపుడుదోడ్కొనివేగం। జను
ద ండ్లికూతురి । ననివిప్రులుపుణ్యసతులనను ఁగవేడ్కన్ ॥ ౧౩౪. ॥ ముఖ
శ చి ప్పమొగడతన్ములరీతిఁదెలితై లొఁగుచ బులుదలంకఁ । గుచకోకములకు
మీను ఁ రళవిశాలనేత్రములువా లఁ । గలితనేత్రచకోరకములను లరిం
ద్రకా లె వ్వగులుక। లేనవ్వవి కిలసూ మా గతినుడుటిముత పు రం
 । రుచూపులతో, ండయుంఫి తు ల । దగిలికుదియించునోజమ
 । వచ్చునాచంద్రమతిస డి। తెచ్చిరంగనలాపెండ్లి న్నెల

౧౩౫. చ॥ నెటిబురుసా వెడంగు తెరనిల్పఁగ సుస్వర లీలనై దువుల్। బరువ గా
వెండ్లనుచుఁబాటలుబాడఁగనాగమోక్తభా। సురశుభమంత్రతంత్రములసూరెలనార్య
పురోహితు న। ర్వరహినిజాత్మజాతతనపజ్జవ ంపమయుండు వేడుకన్ ॥ ౧౩౬.
ఖ్యాతిగశాస్త్రరీతివెలయన్మధుపర్కమొసంగికట్నముల్। జేతికినిచ్చియాత్మ సతిచే మ
ణికలశ తంబులో।శీతలవారిఁబాదయుగసేచనముఁ ఘటియించివేగజా। మాతయు
త్రిశంకునికుమారు కున్నతధారఁబోసినన్॥ ౧౩౭. క॥ మా లు తెరవంచినసా।
నుతపతి।వతాంక ద్గుణమతియా। కన్యయురాజన్యుండును। న స్యైన ముఖావ లో
ధికులై న్॥ ౧౩౮. క॥ సమచంద్ర ంజ్జలా ం।తములనుభేదంబు కదా చ నా
క్రమముననిర్జరదృక్కిర। ణములపుడే భ ంచె లువమరం న్॥ ౧౩౯. చ॥మయు
ఘటించితెచ్చినసమంచితదివ్యసువర్ణపున్నవో। దయ విబిం సామ్యలలితస్ఫుటమ
ళసూత్రచిన్హముఁ। యమునఁగట్టెఁ ంద్రమతిర జిల దద్గళ మభాస్కరా।నఁయ ల
కుండుభవ్యగుణవా త్రిశంకకుమారుఁడింపు న్॥ ౧౪౦. గీ॥ ధరణివ ల్లుమ శక
రు స్త। క వతాళిమటికంఠగతముగాఁగఁ। జంద్రమతిఘటించినపూర రి
త। కాయములకాయువులుకంఠగతములయ్యె॥ ౧౪౧. చ॥ హరిహరధాత్రుముఖు లు
గార్యులుమేముశుభావహంబుగాఁ। గరముల ంటుసీవిభుఁడుగట్టినమంగళసూ
మా। గరితలమిన్నచంద్రమతికంఠముఁజెందినయంత నేరికిన్। గరమరయంగఁగన్ప
గామయభవ్యమహత్వమెట్టిదో॥ ౧౪౨. క॥ అత్తటిజవ నులిరుగడ। హత్తుకకెలకి
గుచు ందియ్యఁగమే। ల్మిత్తెంబులఁదలఁబ్రాలల। చిత్త నిభుఁ డెలమినింతి శిరము
చె ॥ ౧౪౩. చ॥ త్రివళులుమాయఁగానదరఁదేటకనీనికలె తెప్పలన్ దవులగ
గుళా . ములుధారుణిమోవఁగనిక్కిచక్కఁగా। ధవునిశి ంబుమీఁద వ తామణి
సలఁబ్రాలుఁబోసెనం। దవిరళబాహుమూలనిబిడాంచిత చారుకుచప్రభోన్నతిన్
౧ క॥ ఆపిమ్మటన దువురి। నేపమరవివాహపీ నిడియంతస్థా।ళీపాకహోమసు
త ధులెల్లనడ దేకువతోడన్॥ ౧౪౫. క॥ పెంపొందఁగఁదానభి ।
ప తు టిం ఁద హ హరులు। సా పున జుఁడింద్రుఁడుదీ। వింపంజె దీ
త్మల కో॥ ౧౪౬. ॥ త్నభూ ణ వా ంబరంబులెసుట। భ క్తినుం చు
డ లకును। నయభయములమయుఁడువం న లుజేయఁ। ంచియ
తో తు గుచు॥ ౧౪౭. చ॥ హరిహరధాత్రుని రగణాధిపులి నిరోతపోధ ।
చ ంచి గావుననీదగుభ మెచ్చుచున్। ధర ఁ జప్రవర్తియగుధ నీ
పడ్లి డ గా గరుణద ర్పవచ్చితిమి న్నల ండువు న్ ॥
బా హో కమ య పాయులు దైవసా భౌము మ ।
గ మ నే మరు డన్॥ ౧

..నువిప్రపర్యులునుముఖ్యధరాధిపబంధుకోట్లుభూ । జనములుకోరినట్టులన ంఖ్యలనమ్మ
యు డాదరించిభో। జనములనంబరంబులనుసన్మణిభూష.ణవస్తువాహచం దనములపి
డి నుంబులనుద యుఁదృప్తిఘటించెనిత్యముక్॥ ౧౫౦. శా ॥ ఏరాజన్యునిపెండ్లియైనను
వ ..యిూత్తింపనిట్లుండునే । యారూ న్నతితోడవేడ్క..నుసుయజ్ఞాపోయికన్గొంటిఁ
వ త్పౌరోహిత్యముమామకీయమగుటంబ్రహ్మాదులంజూడమే । మేరాణింపఁదదుత్సవం
బ ..డుసెమ్మింవీర్చినారంగడా॥ ౧౫౧. ఉ॥ సాంగముగాఁగనేనుదివసంబులనొప్పగుత
వాహముక్ । సంగతిగానొనర్చిమతిసన్మణిభూషణదివ్యవస్త్రముూ । తంగరథాశ
త్యవ తామణులాదిసమస్తవస్తువుల్ । పొంగిమయుండునల్లునికిఁబుత్రికిఁడానరణం
ంగుచుక్॥ ౧౫౨. గీ॥ శక్తినొక్క..టిజంద్రహా ంబునొకటి । మునుపెసృజియించి
టినిజన రే । వినుమునాసుతమందోదరినినా ంగు। నప్పుడిచ్చితిశక్తిదశాసు -
రను॥ ౧౫౩. ఉ॥చంద్రమతిందయామతినజప్రముఖామరకోటిసన్నిధిక్।జం దినేం
పావకులుసాక్షిగనిచ్చితిసీకుసొూహరి। శ్చంద్రనృపాలయిప్పుడిదెశ నిరాస ఁజంద్ర
హాసముక్। జంద్రమచిప్రకాశమనిశంబుధరించుమటంచొసంగుచుక్ ॥ ౧౫ .ఉ॥ గరి
మనుబో చియాత్మసుతకన్ననుమిన్నగదల్లిదండ్రియుం। దిరముగదానెకాగబ్రతికించి
.. రు బాయలేకవె । క్కు..రువెఁ ఁజెందుచంద్రమ న్గొ -ను నుఖే మొందుచుక్।
గ ..ణమయుండుధీరమతిఁగన్యనుచూర లంగఁ ..చుక్॥ ౧౫౫. ఉ వచ్చెఁ
.. సారెకునువంతవహింపకుమమ్మఁజెందితా। నొచ్చములేనిమేల్మనమునుర్విని దేనిజమా
..నోటునే। నిచ్చినదీవెనల్దలఁపనిప్పుడయప్పగిదిన్సఖీయిఁకక్ ।వచ్చినఁగానియాపద
..వశ ముపిచ్చుపిమంబుచాడ్పునక్॥ ౧౫౬. గీ ॥ అనుచునిజపత్నియునుదానునాదరిం
శి ముమూరొ..నిబుద్ధులుచెప్పికొన్ని। చంద్రమతినంతటనుహరి ..ంద్ర..పతి। కొప్ప
చెనునమ్మయుండుల్లమలర ॥ ౧౫౭. వ ॥ హరి ..ం డునునత్య త మా హు
.. పురస్సరంబుగానతనిచేతననిపించుకొని భార్యార ..ం తో మ..య స్యందనా
.. ండై వందిమాగధపాఠకస్తోత్రంబులును భేరికాపటహ కాహళ తూ సంగీతవా
ద్య ంపరాఘోషంబులును, రథనేమీధ్వానానేకపబృంహిత తురగ హే..ప్రఘో
ష ములును సుద్భటభటమహోర్భటులును దిక్తటంబులఁబిక్క..టిల్లం దర్లి దినదినప్రయా
ణ బు పరిణయవైభవోచితాలం ంబగు నయోధ్యా గరంబుఁ జొచ్చి రాజను
ది .. ప్రదేశ బునరథావతరణంబుగావించి మంచిలగ్నంబున నంతఃపురంబుఁ బ్రవేశిం
పు -తప్ర పా శు..విశేషనిషేకముహూర్తంబున జాంబూనద మాణిక శోభి
గుకే కాసా ంబు ప.. తూ కా ల్పంబు ఁ జంద్రమతీ లామ గ డ
య.. .. ..రి ..బు నా ం వారా ంచేలుచుం .. కు మ
..ం ర్థి కు .. ంబును గాంచిలా ..చు స రాజ్య ం

సత్యవ్రతనిష్ఠాగరిష్ఠుండై యుండెననియి త్తెఱంగున నంతయునుహరిశ్చంద్రుండు సఁ
ల్కృమతియునుయజ్ఞుతోనిట్లనియె॥ ౧౪౮. క॥ గాథేయుఁడు మేమనుసుర । నాథు
భకలహ మొందినదిహేతువుగా। భూధవుఁడుసతియుసుతుఁడును। బాధలపడికెఱు
గుపట్లమహాత్మా॥ ౧౪౯. గీ॥ అనుచుఁదెల్పు నాసర్వజ్ఞుఁగనినుయజ్ఞుఁ। డలరివినయం
తోడనిట్లనుచుఁబలికెఁ। జంద్రమతి తెఱఁగువింటిసతియుఁబతియు। నిలనునట్లా ర్తిఁజెందఁ
హేతువేమొ ॥ ౧౫౦. క॥ ఉత్తమసత్యదయాసం । పత్తినిదగువీరికాయపారశుభ
వో। ద్వృత్తినటువంటివేధలు। హత్తుకొనుటపూర్వకర్మమదియనవలెఁబో॥ ౫౧.
నావుడునవ్వసిష్ఠమునినాథుఁడుయిట్లనియె యజ్ఞుతో। నోవసుధామరాగ్రణిమహో
న్నతభాగ విపత్పరంపరల్ । దావలమౌట పూర్వకృత ధర్మదురాగతకర్మబంధముల్।
గావునవీ కట్లుబడఁగావలసెన్వినుసావధాన ౯॥ ౧౫౨. గీ॥ శైలజాపతికృపనునీస
లలామ। కిట్టిసౌభాగ్య మమరెనీపుట్టువందు । నఘువీరలపూర్వ.. త్తాంతమఘుహ । ౦
బవివచించెదనుసకల బుదెలియ ॥

ఆశ్వాసాంతము.

మ॥ కరిరాజావనచక్రచక్రభరణాంకస్ఫారదంష్ట్రిప్రభా
వరభాస్వత్కిటిరూపరూపవిభవప్రాంచద్యశోదంచిత
స్మరదారప్రథితాబ్జముబ్జజశిరోమాణిక్యకోటీరన
– రమారంజితపాదపాదభవరమ్యాకాశగంగాపగా॥

క॥ కాళీయ ఫణిఫణామణి
శాలాంతరనాట్యచలితచరణాంభోజా
కాళిందీమానససర
సీలాలితరాజహంస శిక్షితకంసా॥

ఇంద్రవజ్రవృత్తము.

స– మనఃపంకజచంచరీకా
– ప్రమోదా చి ని ర్మలాత్మా
సత్యవ్రత ం వచఃప్రవీణా
య శాశ్చి ప్రసాదా॥

గద్యము.

❊

ఇది

శ్రీమద్వేం

కటేశ్వరపర

ప్రసాదః సార

స్వతవిచిత్రహరితసగో

త్రపవిత్రాపస్తంబసూత్ర

శృంగారకవిత్వవైభవతకే

ళ్ళపాటివేంకటపతిసూభవసర

సహం త్యలింగనామాత్యప్రణీతంబై

ననుత్తర హరిశ్చంద్రకథయనుమహాప్రబం

ధంబునందుహరిశ్చంద్రుండు మృగయార్థంబు

గాఁజనుదెంచి మయాశ్రమవనాంతరంబునఁ జం

ద్రమ ంజూచుటయును మయుండుచంద్రమతిని హ

శ్చంద్రు కు వివాహంబుసేయుటయు భా - సహితుండై హరి

శ్చం ంద్రయోధ్యాపురంబు ప్రవేశించుటయుఁ గుమారోత్పత్తి

యయనుకథలంగల తృతీయాశ్వాసము సంపూర్ణము. ❊❊❊❊❊❊

శ్రీధరాయనమః.

ఉత్తరహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము.

172

పీఠిక.

ఈగ్రంథమును దక్కెళ్ళపాటిలింగనామాత్యుడు రచియించెను. ఇతని సరితి గారమ్మ. తండ్రి వేంకటపతి. తాత బిట్టయ్య. హరి సగోత్రుడు. ఆపస్తంబసూత్రుడు. శ్రీమద్వేంకటేశ్వరవరప్రసాదలబ్ధవిచిత్రశృంగారకవి వైభవుండు. ఈకవితన యౌవనమునందు "మదనమోహినీ విలాసమును" ప్రౌఢిమదశయందు "సూరతనయాపరిణయమును" ఆవెనుక "విద్యుత్ప్రభావిలాసమును యక్షగానముగాను దరువాత యెబువది యేండ్లప్రాయమున ప్రబంధమును వ్రాసినట్టవతారికయందలి 16 మువలన దెలియుచున్నది. ఇక్కవికృతకృతులలో విద్యుత్ప్రభావిలాసము దక్క తక్కిన గ్రంథములిల వెలయుచున్నవి. సూర్యతనయాపరిణయ మను మేమీమధ చెన్నపట్టణమున "ప్రాచ్యభాషాలిఖితగ్రంథసవ్వతీ భండారము" (ఓరియంటల్ లైబ్రరి లో జూచితిమి.

2. ఉత్తరరామాయణము, ఉత్తరహరివంశములోనగు గ్రంథములవలె నీగ్రంథము "ఉత్తరహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము" అని వాడబడుటవలన పూర్వహరిశ్చంద్రోపాఖ్యాన మొకటియున్నట్లు "ఉత్తర" శబ్దము చెప్పకయె తెలుపుచున్నది. లోకమునందు ప్రశస్తమయియున్న శంకరకవి హరిశ్చంద్రపద్యకావ్యకథను పూర్వహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానముగా నెన్నదగియున్నది. అది యెట్లనగా, గాధిపుత్రుడు చలపట్టి త్రిశంకుపుత్రుని రాజ్యపదభ్రష్టునిజేయబూనినది మొదలుకొని చివరకు నతడు ప్రజాపరిపాలనము చేయుచు రాజ్యమేలు వఱకునుగల కథను పూర్వహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానముగా గ్రంథములవలన దెలియబడుచున్నది. తర్వాత హరిశ్చంద్రుని పూర్వవృత్తాంతములను దెలుపుకథయంతయు నుత్తరహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానముగా నెన్నదగియున్నది.

3. ధర్మజుండరణ్యవాససంశీలుండైయుండు తరి మార్కండేయముని చే హరిశ్చంద్ర చారిత్రము దెలుపబడినట్టు మార్కండేయపురాణమువలన స్పష్టము. పూర్వహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానమును శంకరకవి ద్విపదా ... సములుగ ... వ్యకా ... ము ... దు. ఇది "నెల్లూరికావ ము" అ ... డుచు ... ను, ని "నె ... శ ... బ్రౌఢ్యమున ... యం ... థము ... వేయుపద్యము కుం ... గా ... యు ఈ ...

కృష్ణ దేవరా[య] గ్రంథ నిలయము
సుల్తాన్ బజార్, హైదరాబాద్. 1
2.667
2.5.

శ్రీధరాయనమః.

ఉత్తరహరి ౧౦వ ఆశ్వాసము. పద్యకావ్యము.

చతుర్థాశ్వాసము.

౧. క॥ శ్రీశో తతతశుభవ। క్షాశ టా రవి క్షుసక భు ర। క్షాశంకరవా
వవా। గీ స్తుతసుగుణబృందకృష్ణముకు డా॥ ౨. గీ॥ అవధరింపుముకుం సుతాగ్రజు
కు। నియె ట్లుమార్కండే ... పయూవ। స్థమానీం డ ,డుకా కు శిష।
వరు తోడనుబల్కెభావంబు జెలఁ ॥ ౩. క॥ దం తుర గమ ధభటు। సంతాన గ్రంబు
త్నస ధవి సీతా। త్యంతరుచివిభవమగుచున। వంతియనానొక్కపురమువసుధ అ
...॥

చంద్రమతి గార్వ్యజన్మవృత్తాంతము.

౪ గీ॥ ఆపట్టణంబునకధిపతియైభుజాటోపప్రతాపమహోగ్రకరుఁడు। చాప
శ్లావేది త్రుభూపారణ్యపావకుండుశశాంకభావజనిభ। కాంతిమనోహరకతసాం
ధర్యుండు లలోహితచారునిరుపమాఖ్యుఁ। డనరురాజన్యుఁడాతని మన్ననఁజెలంగి ర
ఁదత్పురిజవభద్రుఁడనఁగఁ। గోట్లసంఖ్యలధనధాన్యగోగణములు। నవ్యభూషణావ
..నములుమొదలు। సంపదలుగల్గి సరిలేక సంతతంబు। లీలఁదగియుండునందొకహా
..ండు॥ ౫. క॥ కంధరసమానకచ,దర। కంధరలోకైకరూపకాంతులకడువీఁ। కంధ
..ఁగఁదగుకల। కంధరయనుకోడలొక తెగలదాతనికిఁ॥

కలకంధరాభివర్ణనము.

౬. క॥ వింటెయిటువంటిదిమ్మరి। పంటకులంబుననెకాదుపాటింపఁగవా। ...
... గ దాసొబగుల। పంటకోటూరంబుకళలపంజరమనఘా॥ ౭. మ॥ చిలుకాయూప
... పఁగఁ దనుశ్రీనెంచఁ గ్రొమ్మించులోఁ। దళుకాకన్నులకాంతికెందలిరుని
...జీ డాల్। బెళుకాయూకలికావిటాళిదిటముల్ భేదించుడెందమ్ములోఁ। ... లు
... కా ... కా, ంతదగుమెచ్చేకోటియుందిటనఁ॥ ౮. క॥ కరమాచెలిమో ... ధా।
... ... ర ప్ర ... మామధుశీ। కరమాపల్కులుసామజ। కరమాయూరు ... తటి
... ర మె డా। ... । మొగమాతమ్మినాసల్మశి। నగమా డువాలుజడయు

తళితవరవు। న్నగమాదానికిసాటె। న్నగమానినిగలడటన్ననగమాజ తిక॥ ౧౦. ।
కులాయలకలు నెలరా। చరులా చెక్కిళ్ళు పూలసరులా కరముల్ । గిరులా కుచములు
తరులానుందోడలుయలతెతలులా చెలికిక॥ ౧౧. గీ॥ రెడ్డికొడుకైన యొకయె బాల
గీండు। పొలముదోంకరి కాతెను బోతువంటి। వాండయో దానిమగండంటవా మ ని।
తచెడిపోయెనో బుద్ధియెట్లుగూర్చె॥ ౧౨. సీ॥ జొన్నవిత్తుటకు పోచ్చుగజా చేనికిం
న్నముందటియేరుమన్నిడున్ని । పాలివాసికి గొ్రత్తచేలుదీర్పంగ బీళ్ళం జెట్టులుగొడ
గొట్టికొట్టి। యడుసుదుక్కులనుమల్లెడలం గాంబా అలదురుసైనగనిమలునటికినటి ।
రుమునుంగంగాదబలసిన చేలలోం దెరలకంగలుపులుతీసితీసి। పొ్రిదుగూకంగ లుంజే
ద్దతెలెను శెట్టుసంకటిమెక్కుచుంబొట్టనింప। జెప్పకా నుగు పైంజే గులు
డుచునిద్రించు నారెడ్డికొడుకు రేలు॥ ౧౩. క॥ మగండనుచు వాని నెన్నండు। మగువ
గ. నదువాండు మదిలోండనప। త్నిగదానిం జూడండౌరా । తగవెఱుంగకంగూ
ధా ననవలెక॥ ౧౪. గీ॥ పొ్రిద్దలొకవేళం బోరాడం బొలంతివాని । పక్కజే గ
నాదుక్కిముచ్చు। గుటగుటలుదొట్టం బులిం బోలెగుఅకంజెట్టి। నిదురబోవంగ గ వళ్లి
జె రియిల్లు॥ ౧౫. సీ॥ నిడుసోంగ కురులుకీల్జడనల్లు నొకవేళం బూలవా ంచుంగొ్రి
ఘటించు। నుదుటం జెందిరముం జెన్నగదిద్దునొకవేళ బెడంగుగ స్తురిం బెట్టు బి. బొటు
ండొరువా్రింతవన్నియం దాల్చునొకవేళ జిగిపట్టుబొమ్మంచుచీరంగట్టుం। బగడాల
ఒహోచు నించునొకవేళం ళౌలేమ్చుముత్యాలసరము జేర్చుం । గ్రిక్కిరియఅవికంగి ంచు
నొ వ । బటువుగుబ్బ లడాల్ రేచుపైంటవైచు। దినదినంబును నొకయమ్మె
యగు । గడచినడచుమిట -రించుంగాంపుపడుచు ॥ ౧౬. చ ॥ పొదిగంటం గాంచు-
గా చితమిం బూనిగిరుక్కనమళ్ళుమళ్ళుచోం। బదటిమివచ్చువచ్చిచనుబంతులుకొంత
జాఱుచుండంబ । దవడిం జేర్చుం జేర్చుచునొకించుకం జూడకజూచుంజూచుచుక।
దియంగంగొంకుపీధివ కాండెవండైనమెలంగనేనియుక ॥ ౧౭. ॥కోండెకాంద్రను
మర్లుకొనివిభు గికురించితిరిగెడుబోంట్లనేమరకంగూడు । ధికుండుజారవిద లకం
డింగన్నసాగ కాంద్రనుజాలంజూడం వురు । వడిరెడ్డినరయుచు వచ్చిన భటులతో
లం లమాటలాడదొణంగు । నగరిదాదులువచ్చినను ముచ్చట రాజురేఖా వ
డుగుం । దనదుపా్రియంబునెటిజక్కందనముందానె। కాంచివిటకా పొ ద
కేక పొ లు । బట్టిజా నితమిందొట్టిగుట్టువిడక । హా కునికోడలౌరార జా
డ। । ం నొకనా డుమ రాభ బుం। ఆచి య్యాస్థాస
వెడ వేడ్కతో చి మ్ముము డు టియించి తే
దుటన ా్రి మేల్ప దనా
నా రా జీ పవడం నా్వగ

చుక | మిన్నా తేజి తెచ్చినన్విభుఁడు నెమ్మింగాంచియె క్కె సక || ౨౦. ఉ|| ఎ క్క
గుచ క్కసేనలురహి - డువంగమృదంగసంగతిక | ధిక్కిటధిక్కుతోంగ ణ త్తరితా
మితాధికో త్తధిం | జక్కనివారకాంతలుహుషారుగనాట్యము సల్పుచుండసాం | పె
క్కcగ రాజవీధులమహీతలనాథుఁడురాజసంబునక || ౨౧. ఉ || వచ్చుతతింబురాంగన
వారకనొండొరులాజ్ఞ మీఱి మేల్ | మచ్చులు జేరియంగ్గృహసమంచితగంధవహాయనం
లక |విచ్చుగహ త్తియుక వెడలివీధులరచ్చలుబాఱుదీరియు | న్మచ్చటమీఱcదద్విభు
వమున్న ది మెచ్చుచుఁజూచునయె డక || ౨౨. క || పోర్ది దిగరాట్నములందగ | సాదర
గనిరుగుపారుగుచానలుగదియక | జొదరికోడలుదానును | మోదంబు cజెలులc
బాడిమునుపే వేడ్కక || ౨౩. || నెఱిచూ , వెంబడిజరుగుచు డెడిపోcగు తనూ నా
లనెసcగ | నేకుతో రెcబైకెత్తెడుభుజమూలకాంతులం గణముబంగారు జే
c డ త్రిప్పెడుేగము జాఱు లుcగు బ దూయువ గుబ్బ రుజెంద| వె
మ్మితేకు లెక్కుతొక్కుడు లకc.. cచి గుబులుగద | దూ పా .లతేని
ల్ దుముకుచుండc | ఱుదొడలనంటcగాcగోక నెఱి క్రిక్కి| ఱియ డంచుచుc
ండి రెడ్డిపడుచు | ఱింగుఱింగునరాట్నంబుత్రిప్పచుండె|| ౨౪. || ఘమ్మ దం
నదము | లిమ్ములనాదమ్ముగ్రమ్మియి పుగcజె కిక | గమ్మc మెసcగ దుల |
మ్మహిపతివచ్చు వ కాత్మcజె ంగక | ౨౫. ఉ || ఉగ్గెడ ంచిపై నెఱికొప్పిడిముం
ఱగుంబదాంగుళిం | మొగ్గతిలక దగుల్పడcగమూపునcగొ్రమ్ముడి వేగహత్తుకో | ది
మదీటుకుచంబులునాచలేకcదాc | బగ్గెకుcగొట్టుమిట్టిపడుబైcటచె
ంగఅ నలజాఱcగక || ౨౬. ఉ|| అంటెఝుళంఝుళధ్వనులనం దెలుమో్రయcగ వేగవ
చ్చియా | పంటువలంతితేనిముఖపద్మముగన్గొనుపంటుజాతివా | ల్గంటినిదుంటవింటిదొ
ంటినిగంటినటంచునమ్ములక | జంటబెడంగుచంటిజిగి ందమరంజుఱు కంటనే
|| ౨౭. ఉ|| కన్నులువా్రల్చియవ్విభునికాcగిటమన్మథరాజ్యభోగసం | పన్నతనొం
మచ్చి లపారముగామదిcబిక్కటిల్లcగాc | బన్నినవాగురిందగిలిపాయనిలేcటివి
..ంటెcబో | మున్నెగడంగిపొంగినృపముఖ్యునిదృక్ప్రభలాక్రమింపc క|| ౨౮.
రి క్కలలోనినిండునెలరేక తెఱcగునరత్నరాజిలోc | జొక్కపుమా కంబుగ
లోమిటారమా | చక్కనితమ్మి తూపువలెcజానలలోననమాన కాంతుల |బ
పి చులలనంగలకంధరcగాంచియాతcడుక || ౨౯. క|| ంధురతురంగరథ
ధు విభు నులమీcదిబాళిదొలంగక | గంధేభయానయగుకల | కంధర
జు హ ంధి డిగెుక || ౩౦. ఉ || నాటినప్రేమతోడ నాథుcడు ంద
టి ానబాణముఘనంబగు వేదనసంఘటింపcగా | నాటి
ఋ రి మ తినే | నాటి యప్రసి యనునా ముగా టూ

గణాత్ముఁడై ॥ ౩౧. చ॥నగరికి నేగుదెంచినరనాథుఁడు సేనలవేగఁబంచిగు । గ గియం పురికర్మిఁ జేరిరహస్యసీమకుఁ । దగనొకపౌర్ధమాతిమమత లు కదా వల్లన । మ్మగుపతెలుంగెలుంగుచుసమ స్తమెదన్గమకించియిట్లనెఁ ॥ శాఁ దియనఁదఁగునాయది। కాపదియాఙ్వన్నెనలరుకనకముఁబుటముల్ । నడా ప్రులిమరెయు। కాపదిఁబదిగనునుతింపగాఁదగుదానిఁ ॥ ౩౩. క॥సరగు గూర్చిన । గుఱుతుగనీకిత్తుమదినిగోరినదివ్యాం । బరభూషణధనరాసులు । యముఁదోఁ బంపెఁ దూతిఁ ॥ ౩౪. ఉ॥ రాచకుమారుపొందుఘువిరట్ట కనైజవంశముఁ । నీచత జెందునంచనకనెమ్మదిమామయశోవిలాసస । త్రియుండెలియనోపకమర్త్యనునీలలోహితుం । జూచినజూపెభావమునఁజూచు పమిటూరియేఁపునఁ ॥ ౩౫. సీ॥ అలుకుడై నువేగఁదలవాకిటికినేగునాడు బల్కకూరకుండు । నెచటనిల్చినతర్లకచటనెవసీయించుదిమ్మరిగతిసారెఁది డు । నొకపనిఁబూ వేటొకపనిఘటియించుచెడిసీమాటలనుదబ్బుబ్బు లాడు । చెలి చిసీవెవ్వర వేడుపలుమాఱుఁ పృకబయలుఁగాంచు । ... మగు । కోడలాహారని లఁగోర్కెలుడిగి । నీఱలోహితుపైభ్రాంతినిమి ల మన బు ప్రీడలేక ॥ ౩౬. క॥ పకఁ బవళించియెదనా । చక్కనివిభు సామ్రాజ్యంబుఁ । దక్కబెనంగఁగ యక । నక్కటమగనాలిఁజే నావి ... అ చునారు కుఁదెలుపరానట్టివిరహ । మెంతోమదినే నిశలను ... నా ఁ గ రామ మా ంగణముల । సంచరింపుచునురుతాప ముంచుఁ ... యెయిమదనా । మాయన్ననుగూడినెసరుమదినెంచక । ను సె చెడుచల । మారెు ఁ ఁగలనెనీదుమాయన్ననలఁ ॥ ౩౭. ఉ॥ ... ర త్పతికిన్నుతుండవై । రుఁడుపిఁడటుంచు ననుకోబనయింతురె తు । ఁద చినేమమతఁజెందుట గాంచియుమన్నరించినఁ । బో న కు గు బూర పు నెఱుంగుమఁగజా । ౪౦. వ॥ అనియుచు ... రా డ ఎద మండలాగ్రపాండు తుల బొండుమల్లి లతంతంబు ... సనుచా గాయు పండువె ల డిమికోడినలువంకలండొంకిశశా ... యె ॥ ౪ . ఉ॥ చందురచంద్ర కోదధినిజాసలముంచినమంచివాఁ ... ను క టనేఁడిదెపాపకర్మినం । చందురసీమకాఁకలకు ... ందురము టించెదవాశా ్యముచేగధబూ ... న్నఁ లుకఁదగదుధ త్రిఁ ... డుసల్ప గుని । ...

దా ౯్బ్రసవ _ప్త వ ఋతువమాళికిన్నదా । లోలతగట్టుపట్టుగలలోఁగి చి ఫుచు నా_ఁజెండగ౯ ॥ ౪౪. ఉ ॥నంటునరాజదూతికదినంబునునొక్క సెపంబుఁబూ వా। ంటికిరాకపోకఘటియింపుచుఁబ్రాయపుఁగాపకాఁప । వాల్గంటిని ల్మిజేసికుతుకం బునఁబాటలునేర్పులీలనా । తంటలమారిమ ,ముగదానికినానృపుప్రేమచెల్పఁగ౯ ॥ ౫. గీ ॥తెఱవయానందవా లోఁదేలిమొ్రిక్కి । వేగఁదెమ్మనఁజని తెల్పవిని జెలంగి। హంతి ూగారమునకునాథూత లంప్రఁ ।డొంటినిశివేళరాఁజూచియవిదజేర ॥ ౪౬.క॥ యొండొరులమొకములు ।ముద్దుగఁగనుఁగొనిరాలేదామనుకొనుచెవరో । పద్దుగ - వునఁబెన గొన । నిద్దఱునేరనుచుమనుఁదుయేయన్వెదకె౯ ॥ ౭. ॥జా ఘణేం తంబులునుస ం కొఱంగి జా ౨గావు ౯ । భూ లనాథుఁడుప్రనతులపో ది లో ంచుఁంధవి । ్యాచమ ్పు ౯గళరవాం చఃప్రవీణత౯ । జేతమురంజిలం గ జే కళల్ సకినేలెనిత ముక్ ॥ ౪౮. సీ ॥ పాలిం కెమ్మోవి చ్చిదేరెడునఖ ద క్షు బులడాఁచిడాఁచి । మనచు ము ఁ న్ను ఁజెక్కి ను డెస్సని దు_ఎతుడిచి । లివహ బిగికా గిలింతల వా. నుపట్టు మేనుప్పు ఎకప్పి వి త బంధోపరీరతభేదములను బెట్టులతఁనొట్లైను యూర్పులఁడఁచియడఁచి । యొందుబో యితివనివేఁడుయిఁడుముఖుల । తోడఁదగఁజెప్పఁ బ్బిబ్బులాడియాడి । శం బుదనపోవుజాడదెలిసి । కుందుస్వజనాళిగనిదిగు ందిచెంది ॥ ౪౯. ఉ॥ స ంటిలో ముదుసళ్ళుచెలుల్ మగవారెఱుంగనీ । కొ కజె ్వబుద్ధులకునోడకరాపడికాఁపబోటి ల్ । పద్దువ ంకనేలకైఅపాయొరుపంచలనంచునెంచియే । పొ్రిద్దునృపాలుకేళిఁ హామున్దమిఁజో ్చవసించువేడుక౯ ॥ ౫౦. మ ॥ నగరంబెల్ల నెఱంగిఘొల్లుమనఁగానా నాటికిన్నాఁటివా । రుగణింపండలవంపులై స్వజనులేపొ్రిద్దుంగ్ ంచ గఁబొం । దుగనా సుద్దినిబుద్ధివించుజవభదుర్ిండాగ్రహఁబందుచోఁ ।దెగువండా వ ంచుడంచు లికె౯ డిండి్రించురోసంబున౯ ॥ ౫౧. మ ॥ వినియా ంతమహాభయ బుననునుర్వీనాథుతో జెప్పినె। ట్టునదిక్కెవ్వరుయింక ట్టులనియేడ్వంగాంచిలాలించియో । వ తాదిక్కిఁ ,నెనీకుఁదగజీవంబిచ్చెదన్నమ్మతెం । పుననిక్ జెన్కఁదలంచునందటి ర్మాల ... గా పనే ॥ ౫౨. క॥అనవినిభయమునునభయం । బెనయఁగనింటి ని చ్చియెప్పటి ౯ । వనితజరింపఁగనిక్కవఁ । గనిప్రత్యక్షంబుజం ఁగావెరవడ ౯ । ౫ . ఉ ॥ టివాదునపక్షీర్తికినోర కనిర యూత్మలై । యన్నములోవిషంబి న ంగ య ...ంచిలేచిమే । గన్ను లా ఁగ్రమ్మిపడఁగావిషమంబెనటంచుఁబొర్లుపొ్రి । డ : మం డివిషాన్నముచెల్వొఁడఁజేసిర... డక్ ॥ ౫౪. క ॥ అంతటఁజీనమ నా। ... ఖ ...లో ఁజనిచెప్పినచో । నం ంగతినాథరణీ । కాంతుఁడుకో_ ... లి_ త్మ ... ॥ ౫౫. ॥ పదరిపశుపంచలోహాసంపదలతోడ । గొల్లబెట్టి చి

యూరె ఝల్లుఁగాల్చి । చెఱిచితత్కులశిశువులస్త్రీలనుమగ । వారినందఱిఁ ...
వాటికమ్మ ॥ ౫౬. ఉ ॥ కొండలుజిచ్చునంబడిరికొండలునమ్మడుబోయిరా త్రిచే
గొండలువ్రగ్గిరంతమఱికొండలునంత్యజులైరియక్కటా । యండలిహాళికాన్వయ
లండలుతప్పకనిర్ణిమిత్తమా । నిండలఁబొందకామరితనిష్ఠుఁడుభూధవుదుష్టబు చే
౫౭. క ॥ ఓడ్డారంబునఁదులువై । యడ్డిపకారెడ్డినామమణఁచిమనమునన్ ।
లముఁజెఱచునా । బొ నిరాజంతయంతిపురమునకనిచెన్ ॥ ౫౮. చ ॥ ఉవిదకు వ
మష్టగుణమొప్పగుసాహసమెన్నమడ్గుణం।బవనినటన్నమాటతనయందెజెలంగఁగమ
థ ధా । త్వవివశతాత్మయైశ్వశురవంశముధ్వంసముజేసిమామణల్ । చెవికినిశూల
లై గనుజేరెనుకాపవిపాపపుఁజిట్టయై ॥ ౫౯. శా ॥ ఆరీతిన్నృపుఁజేరియూస
పారసక్తాత్మయై । యూరాజ నికొంగిటన్ క్షణముబాయన్లేనిమోహంబెద
గీరంజిక్కిసుఖింపుచుండఁబురిలోఁగే రగా వ్రతం । బారూఢింజనులాచరి నా
నాఁడావైభవంబెన్నుచున్ ॥ ౬౦. గీ ॥ ప్రేమనాసతివిప్రులఁబిలువనంపి । ప్ర సే
డాచరించుసీవ్రతమదేమి । యెట్లుసల్పఁగవలెదైవమెద్దిదీని । ఫలము దె ...
నాద్విజుల్ల క్కరపుడు ౬౧. క॥ కేదారగౌరివ్రతమిది । వే మదురితహర
వివిధవరై వ । ర్యోదితహేతువునరులుం । బొ్రఁదిగదేవ లుసలుపునోమిదియబలా

కేదారగౌరీవ్రతనిర్ణయవర్ణనము.

౬. । ఆశ్వీజమాసంబునందువిజయదశమిమొదలమావాస్యమితిగనేక । వింశ
...లువేడ్కనిచ...వహిం చిమొదటిజామునరేయిఁబూజచేసి । యన్నమంటకఫలాహా
సేయుచునిరత బుధ ణెపైనియతిఁబవ్వ। ళింపుచుభోగముల్లీలవర్జింపుచుసతతంబుఁ
జలు ల్పుచుండి । ధౌతవస్త్రంబుతోశుచిదప్పకుండ । నింటవసియింపుచునునోమియేట
ట । నిరువదొకయేటనర్చింపనిచ్చఁగోర్కె । లన్నియూదేరునత్తెఅంగాలకింపు॥౬
। వ్య కాంబరంబులదివ కుసుమ । మాలికలనిష్టదేవతామందిరమున । మేలు
ల్లుచప్రబు ర్మి యనఁటి । ంబములునిల్పితోరణాల్గట్టియందు ॥ ౬౪. క॥ తొల
వస బు ను । కలశంబుఘటించివస్త్రక ముగనును । జ్జ లకాంచనరజతంబు
న గ ఘ నిల్పియుందఱివేడ్కన్ ॥ ౬౫. ఉ ॥ పోకలునాకులోడపసపునుడ...
థ త్రమె । తేకొమరాయపూపములుయెన్నిదినంబులకన్నినిల్పుచున్ । 9
ము ...చుఁజందనాక్షతల్ । జోకనలంకరించినవసూనచయాంబు ...
మ ...సంగుచు ...పాపూపా ...పాయసా
... దా ... చ్చి ల్ల ల ॥
... తులు। ప్పి ... సున ... న్ వె మ త్రి

వ... నెనసియేక వింశతియగుదా । నసమపూర్ణంబగును । స్ననుపమసాహ
... రన ంచికడకు ॥ ౯౯. ఉ ॥ ప్ర_ నిఁబ్రోచుచుఁ వడికి బ్రాహ్మణుఁ చు
త్రతంతువుల్ । క్రొత్తగనేకవింశతియుఁ గూర్చిదినంబొక గ్రంధి ట్టులో । నొత్త
పై నపూజఁగొనుచుండెడు రాదియొక్కము న । నొత్తమమైన రముశుభోన్న
హ స్త్రమునకు ధరింపుచుకు ౦. ॥ గంధమిచ్చితాం లదమిం తోడ । నపుడు
రువ యొక్కలౌయతిరస_ లు । వాయనం చ్చిభూదేవవర్యునకును । వినయమతి
డఁ త్కఫవినఁగవలయు ౭౧. క ॥ ఈ ని నేటేటను । సారమతిన్నిరువనో
సవత్స ముల్ । వా కనోమినమదిఁజే । కూర కోర్కులునుగ వెలయ శ్రీ
౨. ॥ ఉద్యా నఘట పకున్నసే తమై ఫల మొ ం మనుమ్మపార్వ శు । ప్ర
నో ప్రథమ లశముతోడనో యేయిరువదియొ కలశ । ములునిల్పిపూ
లు లు చుహోమము బు గా ల్ప కా నినను । బ్రాహ్మ త్తమ హ బు
మ రాధ జే రణ్య త । మ తగోసంచ ములతోడ । ఫ ది
... శమల్దానమిచ్చి । సేయవలయునుదా ప జెలువయుట్లు । పుడమినిది
ంబునోమెడువిధంబు ॥ ౭౩. సీ ॥ ఈ।వతంబునఁ దా ం రచక్కనిమారుఁడకా ము
సుమారుఁగాంచె । వ్ర ంబు గధా ండుచేరోహిణి తు కన్ననుజనువుఁగాంచె।
వ్ర ంబు గడాయంచఁగాఁజొలోమిసు ప పట్టంపురాణి య్యె । నీవ్రంబునఁ
దాయి సూయసారపతివ్రతాశిరోరత్నమ । నీవ్రత బునఁగాదెవాఁ శవిష్ణు।
ముఖు సృష్టికర్తృత్వసకలభువన । రక్షకత్వ ర్జరగణాధ్యక్షుమహిమ। లొందిరి
లలోకంబులందువెలయ ॥ ౭౪. గీ ॥ సంపదలుగల్గినోమినసకలకామి । తమలుపే
యొనరింపనమితసంప । దలువహింతురువింటికేదారగౌరి । వ్రత క ను య్య
వ్రతముగలదె ॥ ౫. వ ॥ అని తమహత్వంబు ద్వి స త్త చే తి ళి
కా గ ప్రియుననుమ నానోమునోమ ం చి యపర స్మంబున లో ట రా
ఁడను జన్మించి తనకుఁబతియైనసత్య ధార్మికని లంబ ర్తిలుఁగా తా ప
సద్గుణవతియును బుత్రవతియునై మనియెద గాకయనిఁ ంచి థా నావాహ
శోపచారంబుల సద క్తింగౌరీశులంబ్రా ంపుచు శాస్త్ర తి నేటేటఁ ప
ర్షంబులు సాక బుగావ్రతో ప స గోదా భూ
బులాదిగాఁగల .. డశమహాదానంబు సేక బులు ఎల స
మా రా ంబు భూదేవత ఁ స్తృ ప్తింజేసెంగావున నాకల లలో తు దా
వ ద్ర శ్చ ద్రులై యుట ౕరి చంద్రమ శు ంశనా జే
ట్ట ల ంబు జ బును ప
శ శ శ ఁ బతిరిహి య నియు చు

గానమ్మ డుబోవుననియుఁ బుత్రశోకంబువహించుననియు జో తిశ్శాస్త్ర జ్ఞులుదెల్ప దండ్రిచేతన తెలంగునద్యాజియుంపంబడియె, హరిశ్చంద్రుండునుతనకుఁదావిద్య యునీచసేవలంబ్రవర్తించె నింతయునాదంపతులు మయుకటూత్మంబున నేకాబ్దంబుల నుభవించి సుఖంబుఁజేకొనిరనినవిని యత్యంత తోషిత స్వాంతుండై సుయజ్ఞుండ యంబుననమ్మునివరునితో నిట్లనియె ॥ ౭౬. క ॥ మునివరచంద్రమతీసతి । జనన బూర్వదురితచర్యయురాజ । న్యనికథవినిమదిరంజిలె । వినుఁడీదయనింకనొక్కవి మనఘా ॥ ౭౭. గీ ॥ చాలభువిర పడిహరిశ్చంద్రుచేత । లీల భూచక్రమెల్ల నే చుటకును । లంజనదుపు మటుఁబంచియిచ్చుటకును । గారణంబేమిగాధికుమాయి

⟶ హరిశ్చంద్రునిపూర్వజన్మవృత్తాంతము. ⟵

కును ॥ ౭౮. క ॥ నావినియరుంధతీవిభుఁ । డావిధముగఁ దెలిపెదనుసుయజ్ఞధరక్ష్మోవిభుఁడుసర్వజిత్తన । శ్రీవిజనస్థాపురి ం గనె యుగ ॥ ౯ శా ॥ నానాశమములన్జయింపఁగలవిన్నాణంబుజెం న్ద న । ఉ డు దే ద్రీదఁ మున హారుఁడై । యానాగాధిపభూపణాం యుగళంబాత్మగదమి ల్పు । లుద్దేవతలెల్లఁదల్లడిలఁగావ త్తిల్లి ఘోరాకృతిన్ ॥ ౮౦. శా ॥ చండుద్వంద్వమువిచ్చి ష్టిరవిపైసంధించిబాణాగ్రము । న్నిక్షోణిన్నిలనూర్థ్వబాహుఁడయి వేయేం డ్ల జంబులో । రక్షోనాథుఁడుప్రాణవాయువులనిర్బంధించియుండంగఁబ్ర । త్యక్షు హరుఁడిచ్చెమెచ్చివరములీ తేస్వేడినట్లారయన్ ॥ ౮౧. క ॥ దానమతిసర్వజిద్ర నాథుఁడుహెచ్చియసురకోటులసం । నూనబలోద్ధతి గొలువఁగఁ । బూనెను గ ములుజయింపభూమిచలింపన్ ॥ ౮౨. ॥ ఒకనాఁడుజంభారినుద్ధతివారించు నొకనా డుపావకునుక్కడంచు । నొకనాఁడుశమనునివికలతనొందించు నొకనాఁడు నై ను ణంచు । నొకనాఁడు నుదధీశు నోటమినొందించు నొకనాఁడుపవనునినొద యు । నొకనాఁడుశ్రీదునియురుపైభవమడఁచునొకనాఁడు యీశానునుగ్రమడ ద్ధచారణగంధర్వసాధ్యగరుడ । కింపురుషయక్షపన్నగకిన్నరులను। నుక డంచు గడ గునొక్కొక్కనాఁడు । గర్వపటువిక్రమోన్నతిసర్వ త్తు ॥ ౮ . నివ ద్యులనుహ మొ అలుజెట్టఁగమొత్తిసాధించుఁదపములుసల్పకుండ । సవన శా జొచ్చిసం తంబునుపచ్చిమాంసరక్తములువేమాఱునించు । నుప తములు చి సురులనొంచియగ్రహారములుకొల్లాడి కాల్చు।బహురూపులనుమీటిపర్ణశా డ గిమునిస్త్రీలగాసిపఱచు । సతతహితమైత్రిఁశీలల హితుఁడుదక్క । దిదీ నీరాజవరుల । పేరడంచుచునెందునుమాఱులేక । గరిమఁజె డు షండు। ౮౪ షు । వనోద గములెల్లమా పముల్ జా చి డ్రమ్మ క లుష భ్రష్టు ములి జె ।

శామి ంజేరియో భువ మహాతపోధనదయాంభోరాశి కింపవే ॥

౫౧. ॥ వేయేలనీవెదిక్క । డాయం నుడెంచితిమి టి జుగదనుజుం। డీయెడ జె దుటకును । పాయంబుఘటింపవ పరమమునీంద్రా ॥ ౫౨. క ॥ అన నిక్కా నై । ననునిటు ఛా ంపవలసెనాయెటుఁగనాకో । దనుజుఁడుహరువరగర్వం। బ్రబలుఁడువానిఁ ంపఁబోనఁగునెజగతిన్ ॥ ౫౩. వ ॥ వినుఁడె రికసాధ్యా కొకటియుర్వింబా కర్మంబులేఁ । పునగావింపఁగ శంకనొందఁడెవఁడా భూమీశు నివాఁ । దేనిలో గ్గడునీలలో హితుఁడుగాఁడాఁ యట్టివాఁడన్నన। ద్దనుజా డు మిత్రుఁడాతని గాఁడా చాల చింతించఁగన్ ॥ ౫౪. క ॥ అఁటకునువేఁ యానృపుఁ । టుమతిబోధించియసురపాలునిఁబరిమా । ర్చుటకును కో ద టముగ జ డంపా ంపి రాత్మకుఁడై ॥ ౫౫. ॥ గాధేయముని స్వర్గంము ర్లియఁట వ తీ ।రి రుగుడే । విని నృపాలుండెదుర్కొనినతుల్ ఘటిల్లి ఘ్భ క్తిఁదో త్తె రత్న। బుపైను చిప్రియముతో ము. ం ధి య । ము మీరు చ్చిన ని దే డేమి చినఘటి , బలు ంబుననీకా మతముఁదెలిపి । సమ్మతించనిజనపతిస్వాం ములర । ధర. ఘనఁజేయున త్తవిసితోడఁ । గూర్మినిటనెమదిలోనికోర్కిదెలియ ॥ ౫౬. గీ ॥ ప్ర తాచక్రవా ర్గం భూమి । నేలుట పుగను చ య్య । స గరావ ఖు ద్దై స కాదుప మార్చెద ట్టి మునినై ॥ ౫౭. ఉ వి గాను డుమ బుననీభువనంబులన్నియు । గావఁగడంగుకంటె నుపకా ము ము త్తప ఘనం బీవిధివెచ్చఁజెట్టకిఁకనె టికంచుదలంచిబల్కెభూ । పా వ నీకుసులభంబునఁదన్మహిమంబుగల్గునే ॥ ౫౮. చ ॥ ఘనమతిన వేఁడితివి వు కల్గఁజేతునీ । తనువనరాదుచాలదురితంబులుచేసితివింకనొక్క । జననము దు గుణచర లనాదుత ంబులోసగం । బ ఘుయొసంగఁగై కొని యంబు నేలుము స ధా।తియిక్ ॥ ౫౯. క ॥ అనియాదైత నిననిఁబో ఁ। గో ఁగానొడఁ రచిన్నృప గో నయట్లా । ఘనదివ్యాస్త్ర చయంబులు । నువుగనుపదేశమిచ్చి య గెణాము యుణ్ ॥ ౬౦. క ॥ అంతర ద్యు క్తుఁడయియు। వంతీ ధుందుగూర్చి ని డఁ ధతురగసద్భటు । స తానముభయదముగనస ర్త జ త్తుసర్వారుఁడగుచుఁ। బా వ నే స్త బు బ టు జే । క ం జు డదా గా ర్ల ముచ్చు । మాయమాటలు చె పో నుచు నుఁ చి ఖ్యుటుచితమగునె । హితు డనుచుగా తాహితు నాయ । హిత తు డాటనె గనైతి । నేనెఱుగునె గా నము ।

ఖా గా లో దస

యశ్శోభితా । జయింపచెక్షోణితలముసంతోషించెన్ ॥ క. వ ॥ అంత ... త్ర ప్రళ
యకాల లలోహితుండగు ... లోహితధరా తేంద్రుండు ప్రయాణ ... క్షణం
దిగంత ములుబగుల నగణి చతుర్విధ చమూసమూహంబులతోఁ దర్లి నిజాటో ... ని
రాకరింపుచు జనస్థానంబుఁగడచి స ... జిద్రక్షోనాథుండ క్షీణరాక్షసబలంబులతో ... గ
డంగినందాఁకి, సముద్రంబు సముద్రంబునుం దారసిల్లి సపీఁక, మనుజదనుజ సేనాసం
హంబులు వ ... పడి ... దండసెంజినీటుంకారంబులును నుద్దండభట హుంకారంబులును
ను త్తుంగ ... ంగ ద్రథనేమీ ఘోషంబులునుదురంగహేషితంబులును మదద్విరదఘీంకారం
బులును రోదసీకుహరంబతిక్రమిం ... దరంబులనేసియు గదలవే యుఁ గుంతం
గ్రు ... యు బట్టసంబులఁదట్టియు శూలంబులనాత్తియుఁగరవాలంబులమొత్తియు న నా
ప్రకారంబులం దొమ్మి జగడంబులఁ జిమ్మిరేఁగి యహర్నిశంబులు ... న బు తెడ తెం
క పూర ంబు నర్ణింపనలవిగాని సుధానిమిత్తంబు ప్రవర్తించిన దేవ ... వ యు ం న
ను రించి భద్రదమంమభిరుద్ర ... గర్జితంబును నానావిధాయుధ ద్వాదశసూ ... స
కాశ బును గరుద్రవోద్వేల శిలీముఖ మహావాతంబును మదసింధురకళేబర భూ ... న
దాన శ ర మహామీనశిరోరుహ శైవాల ... బృంగ యా పాత్రసేక తు గ
యు శోణిత సాగరంబుహరల బె యు ... ర ... యంబావహిల్ల యతిరథమ ...
థ యోధా ... సర సేనానాయక సహితంబుగా ననేకాక్షౌహిణీ సహస్రంబులు,
శా ఘూత ... సీ ంబులు నోలలాడ నుభయప ంబులు నిరశేష బుగాఁ ...
... యొ ... బు మా ... హా శులు హా ... ని బంటు నంబున
... యోగంబు ... యుచు ... ద్వంద యు బు ... నాథు డతిక్రమి
... మాయాడం రఁ డంచి ... స్త్ర ప్రయోగ బు ... ర ... త్తుం దెగటార్చి
... । కురిసెంపుులు ంగిమార్చిని ... దేవతాదుండు ... । మొర ం
... తులవేం ంబోంట్లయాటల్ ది ం । ఘెరసేన దైత్యుని చేజగత్త్రయము
... భ ... భ్రాంత ... । ంగాంతిజితా ... నా జయ ... ర్వనాథుయ ...
... హ కజాసన ... రా ము లువచ్చి మెచ్చిభూ । వరును ...
మును ... వే ... మగ్నభూ ... । ... సాధువ క్యములవ న ...
నవామరుల్ । ... మతి నేఁ ... గా బ్రతుకు ... దల గంటి మటంచు ...
... వ ... శివ కోటిగొలువన వదిగాధిసుతు డు ... । ... రుణ ధ
... గా గిటఁ జేర్చుచునే ధ బు ... మను ... గా ... మా
... చే వె గుగనే మేయమ ... ధ ... చిమె ... ।
... హ హ ముఖ్యులు ... నులుం ... మొగ్గిను ... వేగ ...
। ను మ భ ... న

cగాంచి జగత్పవిత్రతకొఱకై । దా విభ ంచి యాత్మను తంబు నొస .. ద్రి క తికా। భూవిభుపావనంబయినపూ భవ బున నేదయాపతిక నావుడునా ము నాథునితోడ సుయజ్ఞుcడిట్లనెక ॥ ౧౦౩. క ॥ రక్షింపcగc గుబాలుని ।నక్షయ తు లోహితా నదేలా । తక్షకుcడుగ అచ్చెనాశిశు । క్షితి ర్తిcబొందు మి ందా ॥ ౧౦ . వ ॥ అనినcగౌశికునిశిష్యునితో మను శదే స్థా ళ్లాముండి

లోహితా నిపూర్వజన్మవృత్తాంతము.

యె ॥ ౧౦౫. ఉ ॥ ఆదియుగాదినైc కసురాసురులందఱుమందరాద్రిదు । దధి పై చిద్రచ్చ సుధతో రమతో, మణితో, శాంకుతోc । పాదపపంచకంబుతో యిభ సతో, సి వ ఘోటి c । బో గను వి చి టుపా దుగన వేచ్చ ॥ ౧ ౬. ॥ ఆ దఱు లో కై । ందర్యశ్రీకళా శారదు బె పొం వెలవెలcనులయుcబు । ందను గొల్లుకట్టిరమణులలోనక ॥ ౧౦౭. రం సె సురుచు । మా క్తిక రహి గు ర భాసుమమ ంభాయ మృతరంబై । ౧ ౮. చ ॥ వ త నందఱుక దేవవిటాలికూటమిక । దినదినముక సుఖింపcగమదిందనదృష్టికినింపుగామి నే । ఘనునయినందగుల్ప కగరcముతోcదనకా తిరూపయా । వనములమాఱులేకవి విన ర్తిలెరంభమ హ బుగక ॥ ౧ ౯ ॥ ఆభుకొకయిం లేకవ నాజిధ కా ట్టిశౌర వం । తుని నముల్ నియతితోఘుటియించి సోమయాజి ం । బులకుcబొక్కుచుcజి త్తముకcటగించనం । దలసుఖలే మందకవిభుcతుద వ.. డక ॥ ౧౧౦. ఉ ॥ అక్కడయక్షరాజసుతుcడచ్చరబోటులలోనరంభమే ల్ జక్కనిదంచునచ్చటిభుజంగులసంగతిcగోరదంచుcదా । క్కమువిcచు మోహ మె నెక్కొనియుండcగనొక్కనాcడుతక । గ్రక్కునc దంద్రి దుర్నసంఘమ్ముకు జనిరమ్మటంచ క ॥ ౧౧౧. క ॥ అ పించు cటు ంభను । నుc గొ గా ంచుcగడుదమకముతో । వదజుcడుతర్లి వేడుక । ననిమిషపుcజేరవచ్చె తి భ నక ॥ ౧౧౨. ఉ ॥ ముందఅనాహరిగడలుమోర్చియభటావ వెంట ంటిరా వం బుగ్రమ్మికయివారము జేయcగcగుంద ంపుమే । లందలమెక్కి వేడ్కc దనున మెచ్చిచూడసం । క్రcదనుకొల్వకేగనమరావతి వీధులcగాంచెరంభయు ॥ ౧ . ॥ కాంచినcరనసానాగడ । కెంచపుమాష్టిcడుజెట్టు గెరలుచుcజె ై । నదcదటాయిcచక । గొంచించక మొగలితేకుగుమ్మితిcజిమ్మెక ॥ ౧౧౪. ఉ ॥ ము ద చెం ఖీమణిcగాంచివింటిసే । తన్ముల దాయరూపునెఅతా హనే । మ్మని కోపుcజె కంగ చక్కని మోహనా గు కూ రు డాయిత డ బు న.. ౧౧౫. ॥ చc క డా

కళంకుఁడు౯వసంతుని చెల్వము రెన్నెలల్, రమా । నందనుఁడాయనంగుఁ డు, న
గవారల నెంచ నేల మో । మందము నిత్యవై భవ మొయారపుఁజక్కని ముద్దుడా
పొందెను వీనియందె సరిఁబోల్పఁగ రాదు జగత్త్రయంబునన్ ॥ ౧౧౬. ఉ ॥ చక్క
వేల్పు వెలచానలకన్నను నాటఁబాటఁ బెం । పెక్కినటంచు దేవవిటు లెవ్వరి సోయ
చనట్టి మేల్ । చొక్కులకత్తెనంచు దివిరీ వినుతింపఁగనుండు నాక యో । మక్కువ
గౌఁగిఁటను మత్తి యుండినఁ గాక జెల్లునే॥ ౧౧౭. సీ ॥ బహుబంధరతి కేళిపటిమ
నిహోనిపుంభావ సంభోగముల బెడంగు । బాలయల్క బెడఁగు నగ్గలికను సుఖవారి
వేళాదై న్యకౌశలంబు । బరిపరి పారావతరవాప్తిఁ జెలరేగి కలయుచుఁ గులికెడు
వంబు । శుకము పండొడి యుమచ్చికఁ జుక్కలేర్పడ నధరపానస్ఫూర్తి నదరు సొంపు ।
సకోకో శాస్త్రి ప్రసంగకలన । రూఢిఁ గాంచఁగ నేర్చు మత్ప్రౌఢిమంబు । స్థి
ఁటు బ్రకటింపలే నాఁడు । జన్నె పట్టిన పాఠియంబు సఫలమగునె॥ ౧౧౮. మ ॥
వెందు నిఁగోల్వ నచ్చరలు రాఁగా వచ్చితా నచ్చటన్ । దనివారంగను చుండె శ్రీద
తన్ వాఁడు పూ చియో । వనితాసంతతి కెల్లఁ దాను సిరులివ్వన్ జాలి వర్తించుచు ।
యాబోటి యెరంభ గావలయు ఘా బ గాఁ జూడఁగన్ ॥ ౧౧౯. మ ॥
నవ్విన వ్వ, జనకుఁడు ౖ బు ంజేర । కవడిన్ దొర్బినఁ దొర్బియనీ,
శా ఉండునన్ జుల్కఁజే । యువగన్ జూచినఁ జూడనీ, గృహిణి దానుల్లంబునన్
మూ । ఎతన్ బొర్లినఁ బొర్లనీ, డుతు నేరంభాప రంభమున్ ॥ ౧౨౦. చ ॥
శ్చయింపుచు య ర ల్లభు డాదరబునన్ । నిచిన నేగ వేవిడి విపజ్జకునం
చ్చియా । నిమిషభ యున్ జ యెన తిపురంబు నప్సరో ।
లతోడ భయనుజ ననాత్మ హ బుజే యున్ ౧౨౧. ॥ హ ర్త్రిని ంల
వుచుఁ । బ తా ంజే తనకు భయమానలకూ । బరు మ్మని స్మరకేళి । రమతిబ
తుననుచు రాత్మకరై ॥ ౧౨౨. ఉ ॥ శ్రీమ తప్రభావునకు । వ మా కి
తో । వేమఱు మొక్కి సేయఁగల విన్నపమో విమలాత్మ నీపయిన్ । నా ది
నంబుగ నమ్ము మురమ్మగమే । యీ మెయి నీదు సొమ్ము సుమి యి ప్పడె మ్మున
క వ్రాయియుచున్ ॥ ౧౨౩. ॥ చెలియొ ఁబదిలముగా నిడి । నలకూబరుచే కొ
గి భా ంచే । బిలుచు మ్మనిప చిన । వెలఁదియుఁ జనె వేగవాని డి
మ । తఱుకున్ జెక్కి టఁగేలుఁ జె సఖి జెం ంగ టుట్లించుఁ జిం । లుచు
తపుదా గ నా వ । వె ఝుయొసం ర బ ను బ
చ్చి టు దాయ ౧
క వ చూ వా

ంబునఁబి ట్టిలంగఁగమ్మయక్ । భావమురంజిల జది ల్మఱు గ న నో

ంచుభూ । పాపఖిలంబరంబులురయంబునబోటికినిచ్చివేగమె । తేవ

నలకూబర శాపకారణము.

సొగసుడీటకనుంగవనుల్లసిల్లుచుక్ ॥ ౧౨౭. వ ॥ బురుసాకోకలుఁటై కజో వ

బుల్ పుష్పుజవ్వాజిక । సురియుక్ గుంకుమసర్వవస్తువులు భ ల్ గొంచు వె న్వా ల

ఁ । రచేఁదర్లియత డునాత్మసదనద్వారంబుదాటం న । త్తఁటిఁబామొక్కటిత

కాత్మజుఁడునుద్దండోగ్రగాత్రో ఁ క్ ॥ ౧౨౮. ॥ దురదురనడ్డము డు

నంబ దీనిఁజంపివేఁ। దరలినమంచిదంచుదయఁదల్బ ఁజేతిమహాసిదూ బ్బ

బడిక్ దఱమిపం ముతో రుతు లై డక్ । టి చ ం కాథనద ండను

భయింటికిక్ ౧౨౯. ఉ ॥ చ్చన రంభ నెదురు చ్చిప బు ద

వ టగాఁగుచంబులెదమున బెడంగునగాటపు దమి గు చుబు గా

ఁటుగా కుచుమోమ వాంచివే గరం । బిచ్చి టా డ ట ద

పోహాస్వనక్ ॥ ౧౩౦. క పరమా ద బుల రు కు దగ మా

సంబులో తెఱంగై । పరిరంభణసరసో క్తుల । నరమరయి చుకయులే య గజా

కేళిక్ ॥ ౧౩౧. సీ ॥ కులుకుగుబ్బలజొమ్ముగుర్తుమ్మలేర డఁగుర్తి వా ఁ ట

ఁగిఁ నఁగి । లసంపుకప్పఁ పుచునధరోష్ఠ కలితా తమ ఱ

శితంబులకుజొక్కిమాటికిమాటికిఁగొ సరుచోఁజెక్కి గొట్టికొట్టి । క ఁటిహి

కన్ను దేలఁగానత్యంతదైనో క్తులాడియాడి। పర శతఁజెందిచేష్టప్ర రముడి

। జవముసళ్ళభూషా కుల్ సన్నగిల్లఁ। బరగుసొ ంబుధినలకూ రునిఁదేలె

సంభోగమునఁగడుజృంభణమున॥ ౧౩౨. చ ॥ ఉపమ టించుబంధములకొ

లి క్ గడంగున । ట్టిపతిచమత్కృతుల్ వెరవు ంచఁగని నె మెట్టిద

మానియంగభవసంగరమా యుంచుకాంచె । నుపం కేళిబా యు

టిమిటారిమాటికిక్ ॥ ౧౩ . గీ ॥ అటులనెడఁబాయలేనిమోహము వా లు

రానాఁడుమొదలదియుండనిమ్ము । తనయువృత్తాంతమావేల్పుమునివచింపఁ । దశ

డువించుదుఃఖించితత్క్షణమున ॥ ౧౩౪. చ ॥ సురపురికేగి యాధనదసూను

ల క్ । గుటిఁగొనఁగాంచియోయినలకూబరనాసుతుఁ డేమిజేసె

చ్చెనోపొగరునంగసితిట్టినొవట్టిహామికక్ । దెరలనిరాపరాధి న చినకా

మిడె మా ॥ ౧౩౫. ఉ॥ ఔర వ ంపఁజేతు లెటులాడెను బాలు ట్టిగా

గా ల్ గడవునట్టియనాలుపేదలంచయో । యా యవై

గుడు ంగఁగట్టఁగాఁ । రగుఁగాం ట్టియునఁదిట్టి రె

చ ॥ మనుజుఁడవై జనించుమిఁకమర్త్య నంద తీ

న పయిఁ జగఁగృపారహితాయనిలిట్టిరేఁగుచోఁ । దనయుఁడుబద్ధవైఖ పెల గి ల న్మణిందనం । తనబ్రతికించి దోడొ్కనుచుఁ దక్షకుఁడం దెను నా ముకా ౧ ౭. ఉ॥ తక్షకుశాపవేదనకుఁదల్లడమందుచుదిక్కుఁగానకా । యత్ర శనందనుఁడునార్తినిఁజెందఁగరంభఁగాంచుచుఁ । దక్షుఁడుకౌశికుండతఁడుఁద లెవ్వరుది ట్టుటంచుఁబా । నక్షణమంజమేనకగృహంబునకుంజనె నాథుతోడు

నలకూబరశాపానుగ్రహము.

౧౩౭. ॥ ఘనవక్షమునసఖీస్తనకుంకుమముమానసము దేలుకరుణారసంబనంగ । చ్చితేరెడుమో పలుగంట్లననిశంబుసల్పుచుం డెడుజపసరమనంగ । మొనయు కం గోటిమొనఁ అఘోషించునిగమవిద్యారేఖసీటనంగఁ । బ్రియకౌఁగిలింతలమెయి జునొక్కులఎలజుట్టికొను మోక్షవల్లులనఁగ । నలరిగద్దియఁగూర్చుండివలపుమీఱి । మ్మ ా చేమేనకావధూటి । వలుదగుబ్బలమకరికల్ వ్రాయుచుండఁ। గాం ర ట్ట శాపరహితు గాధిసుతుని ॥ ౧౩౯. చ ॥ అఁటగనుచుఁ బటీరబయలైన చను వ — టి ర్పన । ట్టిటకురయంబులోడఁద్రపయిూష్వఁగఘుల్లిన నంగదంబులు । త ముగమ్రాయది. నముదంబునమే కలేచివేగన । చ్చటనిలకేగమున్నెగనిసాద మ ర డు డన ॥ ౧౪౦. క । వినయంబునుభయమునునె। మ్మనమునఁబెనఁ గ గమా ంద్రినకుఁ । ధనదసుతుఁడుసాష్టాంగం । బెనయఁగదండంబుఁబెట్టి పఁ ావఁ ॥ ౧. చ ॥ గుదులుపిఱుందుదాక సమకుంచిత జానుయుగంబు ద్ది యం। గ యఁ మోడ్పుకేలునొడికంబుగ జేర్చినఫాల మఁడ । త్పదములుసో ల్లి యభ్తు మ్రొక్కుచులేచిరంభయుఁ । గొదుకుచుబా వారికనుఁ గొలు గుప్రిక్కుచునోరగా లఁ ॥ ౧ ౨. చ ॥ ఇరువురునిందువచ్చుప యేమనిమానియువేడ ర దా । గు ఁబెక్కుమానికులచంద్రమనాదురదృష్టమెంతయుఁ । పెఱ కవిన్న చెద ఁవిటవ లపొందుఁగోరకే। నరయుచునీకుబేరతనయాగ్రణి ఁ దగు గ్రొత్తగఁ ॥ ౧ ౩. క ॥ పగవారిఁగూడిదైవము । జగతిన్నరుఁడగుచు యి గబె । గ క్షకు డు శపింపఁ । దగనొకటిఘటించెనేఁడు దగు ‖ . ఉ ॥ ఈ ఁబా యెట్లు తరియింతువియోగపయోధిని దు మా యుఁ ల్లి యునుదైవముమీ నినమ్మివచ్చితిఁ । భూతదయాసు లనుల వు డ మ చు । భా లాక్షి వేగఁగడుపాదములంబడి లేవ నఁ ॥

లఘు గ దక్ష జ్ఞా సల్పిం గరాదైన ఁ । జాలఁ ఎడితిగా

బో గ బు

ద దా జ డె డుఁ వ

ంచి బాల్యంబుననే తత్తుకుశాపం బనుభవించి మగు ం బ్రతికి బహువత్సరంబులు

ంబున ల్లి నిన్నుం బెందఁగలఁడుబొమ్మురంభాన భోగంబునశాశ వైభవు

వై యుండుమనివారలంబనిచి కౌశికమునిసార్వభౌముండు మేనకం జూచి ౨ ప

జనని కౌఁగిఁటలాలించి తపోవనంబునకుంజనియెసుయజ్ఞా: లోహితాస్యునకు జం

తత్తుకోపద్రవవృత్తాంతంబు తెలిసెఁగవాయుంత నేమైన నడుగవలయుదేయని ముకు

ళితహస్తుండై యంతకుననకుఁజండాలత్వంబు బా ప్తంబైన కారణంబేమియనిన త్రి

వీరబాహునిపూ ఒన్న వృత్తాంతము.

కుండిట్లనియె ॥ ౧౮౭ శా ॥ సాకేతాధిపుఁడా త్రిశంకుఁడుహరిశ్చంద్రా ...

...రకా । రాకాచ ఖ్యా డు వై గ్యంబుతోబాలు । స్తోకప్రా వు

రాజధానికిని చొచ్చి ట్టముంగట్టు । నాకాంతామణికొప్పగించిమ రా కా తు

ర్జి ...చుకా ॥ ౧౮౮. చ । అను మశాంతశీల మదాశ్రమభూ ం ఛ భ్ త్రి

నువునమత్పదంబులకుసాంఁ లి మొ్రిక్కుచులే ్రయో । మ ర బ్రహ్మ

మూ దయానిధిదే నేనుగ్ర । క్కునమెయితోడస్వ ్మునకుంజనున్ లను హిం

పవే ॥ ౧౮౯. తే. గీ ॥ గురువనెడుమాత్రమేకాదుమహిహారాది । మేటివే లా హి

మముల్ మీ న ... డ ం జా ... । తమెయితోడ

ను ... ము గ ి చు ... లునూ ను ఁడి ప్వ

... యె. । తువులును ంటొనర్చినధ కా బ ... త్స ముల్ ప బులు ద్ధ టి

౧ స లదానమధర్మములెంత జేసినకా । గుతుకముతోడ నాకమునకుకా మెయి

తోఁజనఁగూ దేరికికా ॥ ౧౯౦. క ॥ ఏపుణ్యంబులుజేసెతి। మాపదములకెర గి ం మ

యితోనేగకా । బ్రాపించునాకొ్వ స్వర్గము । పాపాత్మునృపాలపెట్టిపో. వేలా ॥

౧౯౧. చ ॥ మదిమదిరాజ్యముకా విడిచిమంకు నంబునఁజెం రా ...ల్ । పంవులుగో

రఁగల్గునెతపంబుఘటింపుమొనర్చిమే తోఁ। గడియఁ ఁగూడకున్ననుసుఖ ఁజె దెద

పూర్వ లోకముకా । దుదియదిగా టంచననిసఁదుండెపుడు కేటికిఁ బొమ్ము... టి కా

౧౯౩. మ ॥ అనుచుకా యుఁగూర్మి యుకా గనుపడంగానాడుమాపల్కులకా ।

మా ంబున నాత్రిశంకుఁడనునుర్వికా మాకు మీవంటిపా । వనుఁడౌ సద్గురు డు

యుకా పము తేవంసల్పఁగానేలమి । మ్మనినే మ్మిఁట చ్చి ందులకు బా ... ...

య ...టా । ౧౯౪. క ॥ విశ్వామిత్రునివేఁడిన । ్వరముఖులెల్ల మెచ్చ ంతకుడ

తొ స రస్వ । గైశ్వర ప్రాప్తింఁదనకునలవరచ డో ॥ ౧౯౫

... యొ నున । పాలుఁడు ను ...ఁ చి ... ననుకా

లి ... ... మ గ పమ న ఉ తు సీ ।

కు సామముకుడివంకవంకర సిగక త్తియారెయుఁదోలుఁగరమునందు । నల్ల నిపట్టి లుగాలునుసారెఁబడఁబడబోయెడునాడలిమత్తు । మసిమంగలముచాయమైమొగ బుశె ంగునినుపకడెంబులునింగలంబు । గుచిసెడుమిడిగుడ్లనెఱచూపులనుసేఁపుమీఱెడు లి గొన్నకోఱమీస । లల్లనల్లనదిండితాలెల్లయనుడు । మేటిజవనిక జవనీటుపా కె లి । తోడఁజెఱుచుకొంచుబల్కేకలిడుచుభయద । సరణిచండాలుఁడయ్యెఁ గ కుఁడపుడు ॥ ౧౫౭. శా॥ మాతంగాకృతినున్నవానివిధముఌమాకేయస ంబుగ గాతత్సన్నిధినుండకేగనతఁడుఌ గర్వ బుద్వేషంబులెం । తేత్రప్రజ్వలింపఁగఁగౌశికా న ముకుఌదీర్ఘంబుగాఁబోయియా । ఘాతాఘప్రకటాత్ముఁగాంచిచలముఌదుఃఖంబు ట్టింప గఌ ॥ ౧౫౮. ఉ ॥ సాఁగిలిమ్రొక్కి యిట్లనెఁద్రిశంకుఁడసేనువసిష్ఠుఁజే న్నో గురువర్యనాకమునకున్నతిఁబంపవెమేనితోడనా । నాగడముఌ ఘటింపఁగ యి యొకాశికుఁజెందనిఁతకుఌ । వేగమ బంపఁడే దివికి వేఁడినయట్టులనంచుఁ ఌ ॥ ౧౫౯. ॥ మండిపడిజూచియోరి । చండాలుఁడవగుమటంచు శపియిం ను ను । గ్దండతమా తికంబును । దండిగననుఁజెందెనట్లుతత్తుణమాత్రఌ ॥ ౧౬౦. శ ణుశరణయ యీయతిసార్వభౌమ । నీవెచిక్కనివచ్చితిసేఁడుదివికి । మేనితో పెడవా కహీనజాతి । నై ధరఁజరింపఁజేసెవోయార్యచరిత ॥ ౧౬౧. క ॥ మీ త్త మునాభాగ్యము । యేచంగబందనన్నునీడేర్చెదవో । పాచుర్యమహత్వంబున । నాచె గుచూడయనుగాధినందనుఁడనియెఌ ॥ ౧౬౨. ఉ ॥ పేచనుదెంచిభక్తితనువేఁ న చో క్షే టికి । రాచ రిఌజెలంగుమెయిరం లరఌనినుఁబంపలేకనే । నీ చెఁ రుఁడోయిత్రిశం చూడు । నాచ నిట్టిరూ ము నం ద స్వర్గ వాటిఌ ॥ ౧౬౩. క ॥ పొమ్మ మం మునుపడే । శమ్మొనరి ల ం డుమో । దమ్మనఁజనైనతత్రప । దమ్మనమునిసంఘమదు తమ్ము ఁజూడ ॥ ఉ । ఈ హిగా సూనునభయంబుననేగుచుస్వర్గపట్ట రసమీ మొ వుకొ ను యప్పుడే । నీరభటా తోడఁ నుదెంచుయముండు రో ా పో యభుకొ నేడకు చ్చె చ ఌ ॥ ౧౬౫. వ । తరువ వా గుమ ఁగడుభయి బు క్కనమ్రొ యా మహా ను డనువాఁడ మ రుండగు ష్ఠుంబ్రా నుస్వర్గ గ ము ందగ చం లు గా పించినఁబ్రా త కృతా చి మిన్న నన్నైత్రినాడరించి నా నే కనవి

మాని నికారాచలంబు। రాచబాప మాటకురాఁ ననాకొ। రాచజడధారిలీల శా
మాల ౧౬౭. క॥ సీనిమెడఁబట్టిన ఁడు। పోనీకుండ న ం మునన్ను యు
। కన్నను గాశికు। నానసుమియనుచు మపనంతకుఁ లు ౯॥ ౬౬ ఉ॥
గా క ంకగాశికుఁడపోదొరయిచ్చటికాపు ందు్రిపై। నానయి ౯దడంబడ నక్క
టయీపెనుకొ్రిత్తమాలయం। తై నుదప్పరా మనక చు వికావికనవ్వియుగు డ్డై।
రాస్థలింబడఁగవే బడఁదొ్రియుఁడటంచుఁబల్కి ౯॥ ౧౬౯. ॥ కద భ
యతని౯। గుదియంగాఁబట్టికొట్టిగు ద్దుచుబలిమి౯। బమగురుగూడుకవేడు
౬। బదటిమిఁదల ందుగాఁగఁ డదొ్రియునైడ౯॥ ౧౭౦. సీ॥ శరణ కా వే
రగవి మిత్రరక్షింపవేగాధిరాజతనయ। పాలింపవేన రమతపోధ తామ
చకఁబో్రివవేము ద్ర। మొనసిస్వర్గ దా రమునసుండిపో ఁబడఁదొ్రియించె
యముఁడు। తొప్పచుకుయ్యోమొ దిక్కులేదిఁటనీమాటసమ్మితినిక్కమనుచు
నాలించికౌశికుఁడా హామునఁ తి పమూలనటుపై చిజింకతోలు। పె భ
ల్చుచునులేచితెరలిజూచు। దండమండిత టుబాహు ం మెత్తి॥ ౧౭౧. చ। ని
ము లుమభ్రిపిధరణీవరరాకుమటంచుఁబల్కిన౯। జలమునసిల్పియచ టఁత్రిశంకు
ఁయో వి ను। యి కునుజెం ందుగతి మిము ంవవచింపవే న౯। గ
గ బ్ర స్పృ ప్ర గాస్పజి వమి స ము౯॥ ౧ ౨. సీ॥ అ తుణ
న మి హ ము నా ంపఁగాధు నూ లో జెల్ల త్త పడ
ల్ తా ము కుఁ। గం భవాడఁబుగంపి మెరుగడగడవడ కఁగా ము
మిగు గ ంగిపయోధులుపొరలంగఁబరికించి వనజసంభవుఁడువేనచ్చినిలచి।
గాధినందనుబా్రర్థింపగగనవాటి। నతఁడలతిశంకుకై స్వర్గమలవరిం। సమ్మ ల్లి
చుఁగొన్నినక్షత్రదివిజ। నికరములుబరివే ంప లిపిచ యె॥ ౧౭౩. మ॥అలర౯
శఁ సౌఖ్యలీలఁదలక్రిందైనంత్రిశంకుండు। ల మింటఁ జెలంగుచుండునది
మిత్రమాహాత్మ ము౯। దె యన్నింటెు ము ం ఁడప్పడె దా ప్రభావంబు
చే నిలబ్రహ్మాదులసృష్టికింబ్రతి నెంతేసృష్టి నిర్మించుటల్॥ ౧౭౪. ॥ ము

శమనునివిశా మి ఁడు చండాలునిగశపించుటు.

న్నకౌశికుఁడత్యంతకోపో్రగమానసుండై రవిసూనుఁబిలచి। నాయ నెంచకనన్ను
దూ ంపుచుశంకింపకౌరత్రిశంకుఁబట్టి। కు డదివికేగనియ్య దొ్రియునె
వు ట్టకొ్రివ్వినావా। ఫాలాత్తుచేతిదెబ్బ మా ంకనునిం వ సెగగంమి
। యో చండాలయో నినుర్విఁబుట్టు। వడినని శ పగడగడవడఁకియుమొ
వా పొంద ద్మ ములక్రిఁదఁ। దె ను ్రిలి లేవ పలు ॥
్రి పగర్వో త్తు డ। రుణ్య ుకడి

శమియింపవలెక । ధారుణీనంత్యజుండుగాఁగఁదగుదు నేయనినక ॥ ౧౭౬.
రుణించి లేలెమ్ము తరణినందనయింక ధరణిలోనఁ ద్రిశంకతనయుఁడతుల । సత్య
హరిశ్చంద్రుండుత ద్రాజ్యసంపదల్ బాసియసంఖ్యమైన ।యప్పుపై బడన నత
కాపురములోనమ్ముడుబోవఁగలఁడు । గాననాగరంబుఁ గాంచుతలానియకా కీర్త న
కీవుపీరబాహు । వసనిజాంశను జన్మించియందునృపతి । పెలకుఁగ్రై కొనుమంతన
లఁగుశాప । మెపుడు దేహంబులోడనెయెప్పటట్ల । నాత్మపురినుండు మాధిపత్యంబు
వెలయ ॥ ౧౭౭. వ ॥ ఇంతటనైననుగర్వంబుమానిబుద్ధిమంతుఁడవై యుండు మని
యానతిచ్చిన శమనుండును లేచి మొక్కుచునిజస్థానంబునకు జనియెనని చెప్పిన
జ్ఞుండుమ ంద్రి శనైశ్చరుండు కాలకౌశికుండగుటకుఁ గారణం బేమొకో య

కాలకౌశికుని పూర్వవృత్తాంతము.

ష్టుండిట్లనియె ॥ ౧౭౮. గీ ॥ ఓరిత్వష్టృప్రజాపతిసారమతిని । నాత్మపుత్రిసంజ్ఞా
బ్జబాంధ । వునకుఁ రిణయమొనర్చింపనినుఁడు గాంచె । నావనితయందు సమవ
ఘుమూర్తి ॥ ౧౭౯. ॥ రవియంతనత్యంతరాగాత్ముఁడై చిక్కితుఁ మైనఁ బాయ
తోడ । భోగం చుండనప్పాలఁతియాతనిమే కాంకలకోర్వఁ గా లేకయొ ।
డియుఁబుట్టి నిల్లొకనా డుచూడనిన పును రేపమగనితోడఁ । జెప్పక త సం జ
లు గానిర్మించి నే నెసీవై సుతుపైని నెనరు । నుంచిరక్షింపుచుని యొప్పగించితంద్రి ।
టి నిబోవ త్రైఁగెల్లఁ దెలసి । నీతియేయిట్లుచను దేర నాతికనుచు । నాత్మ ను
త ష్టయునా . హము ॥ ౧౮౦. చ ॥ తురగివిగమ్ము పొమ్మనినదుఃఖము చ
శ పై । నాఁగియయో డన్మమతనాందియెఱుంగకమందబుద్ధినై । త్వ ప ప్ర
...చువచ్చి చోజనకుండ యు నక । గఱకఱతోశపించితివిగానికదిక్కైన చు
నక ॥ ౧౮౧. ఉ ॥ పుత్రిని నెత్తివేమనసుబార్లి దయన్వితఁ జెండ కే టి ।
శపించితి తప్పదుగోడిగవై సదాకురు । క్షేత్రవనాంతరంబులవసిం ముసా
వచ్చి క । మి డు ఘోటకంబయి రమించును శాపము రు తట
౧౮౨ ॥ అ ను దు య్యెయది । సనెర యక జాయ షస
సె స చుసు । శ యనునా జునిఁగాంచెఁ జాయయయున క ।
మ యయక ద యు డైన నైశ్చరుఁ చి ట్ల । ర్మనిమెడ ఢ
ండును త్రైఁగొంచియె నాఁ। డనుపు కను షు నా
గాఁ। గ లుచు నయ్యనుజు కాల్వి ఱుగ ష ఌ యముక ।
చితా గు య । ఒనునెడ
। జు బు చు త
ని ప ను

వ్వ తెపీవు దె హరిణేక్షణయ చడుగక్ భయంబుచే । జ నిబల్కె దేవవినుస
ముకురాంతరంబునక్ । టిల గఁదోఁచుతననీడస్రృజించిన ాయ మీ ।
గఁ దెల్పఁబోకుమనియే గెనునాంటిగఁ బుట్టి ంటికిక్ ॥ ❋ . ౧౭౫. శా సంజ్ఞా
బ వనసై ననిచ్చరతికాంతుంగూడి స్నేలఁగాఁ । బాగ్విజ్ఞత్వంబున జెందితిక్ దగదునక్
ణేశరక్షింపునా । యజ్ఞానంబుసహింపవేయనిన నెయ్యంబొప్పవీక్షించిన । ర్వజ్ఞం
ఋ్యనిజాంగనక్ దలఁపుచుక్ రంజిల్లు మోహంబునక్ ॥ ౧౭౬. శా ॥ ఆజ్ఞోల్లంఘన
మాచరించెననిభార్యాదు యంచెంచ కే । యజ్ఞానుండును బోలెనుండెనవురాయర్కు
డు కామాతురుల్ । బ్రా ంబుఁ దలందఁజాలరుగదా బ్రహ్మాదులందైనన । ర్వజ్ఞు
డుక్ దననేమనుసామొ గ దేవామాత్మీ స్వేదుకక్ ॥ ౧౭౭ శా ॥ లోకంబుల్ ద
యిం ఁజేయుకడఁకఁ లోలత్వముక్ జెందకే । సాకల్ప ప్రభ క్ వెలుంగు ఘను డా
వియో గాగ్నిబల్ । కాఁకక్ డస్సిమనోజతేజమునకుక్ గంపించుచుక్ వేగనా ।
క్ వె కందలంచెమరుబాళిక్ హేళిదై త్మఁడై । ౧౭౮. సీ ॥ అఁటనిల్వఁ సై
చ ్డెతమమాయగు ష్ట గ హము రుగుదె చ । యతనిశాపముచేత శ్వ
మై తెలుంగుసుదతివసించినచోటు దెలి । వచ్చి కురుక్షేత్రవనవాటి గో సై తెలివ
యుండఁగ డ బ గా దక్షణము. ఁగవలు నా త్యా
లుగ త ప చ స డుక తత బువేడు ర।
సా కే న త బు । ను చె న మ ర
నేనే నివ గ ప్ప చుకొంటిపాటించఁగ । ద స ఛా
య । ద ముడుకొనె తంబుననంతక్ ॥ ౧౮౧. చ । కరక నా వ
గన్నశనై శ్చరుఁబట్టిసఁ స । వ్వరముగనై మిశాటవి వైచినచోసమ ర్తితముక్
విఱిగినకాలుపిడిపడివేప చేతఁద పించుచుండఁగాఁ । గరుణనుబొ్రిచిరచ్చటి గ
సంతతులాదిసేంద్రజుక్ ॥ ౧౮౨. ॥ అచ్చటికేగిగా తనయాగ్రణిగన్గొని బాలు డ శ
క్ । హెచ్చగుప్రేమతోఁ డఁబడ నుఁడుభానుని నుఁడంచుఁదక్ । బొచ్చ నేక
మ మతఁబోషణఁజేయుచువానిభ క్తికిక్ । మెచ్చిసమస్తవిద్యలను నేర్చి సర్వ
స ణుఁడై ॥ ౧౮౩. సీ ॥ సకలమంత్రరహస్యచతురజ్ఞుఁడగుచుగు దేశము ధ
గా యుర్వి । నతినిష్ఠతోనిరాహారుఁడై బహువత్స మ్ములు పమును మగస
లచేవరములుబడయుచు గ్రహములలో మేటి హముగాఁగ త్ర
డ బుననుండురాశిముప్పదినెలల్ హివసింప । టులనాశ ్యమ
త షి ను కుఁజాలశుభాశుభఁబు । లొసఁగు ను నున్నవాఁడ దే

❋ ఈపద ము చార్యము

పమందుఁ । బురుషభాగ్యంబు దెలియంగఁ బోలదెందు ॥ ౧౯౪. ఉ ॥ మంకుదనా
గౌశికుఁడు మాపల్కు నిచ్చలు మచ్చరంబునన్ । శంకవహింపకెంతయుఁ ద్రిశం కు
రకుఁ డెన్నిరీతులన్ ; బొంకెడునట్లు గాఁ జలము బూనుకఁ గ్రై కొని రాజ్యమెల్ల బల్ ।
కపుటప్పు రాజుపయిఁ బెట్టుచుఁ గ్రై కొనము న్నె దల్చుచున్ ॥ ౧౯౫. మ ॥ శనినిన్
నవచ్చి యాతఁడు నమస్కారంబుఁ గావించియో । మునిచంద్రా పనియేమి దెల్పుచు
నన్ మోదంబు సంధిం నీ । వనఘా మాకుపకారమొక్కటిదె సేయంగావలెన్ వింటివే
యని తాఁ దల్చి కా మెల్ల విననేకాంతంబుగాఁ దెల్పుచున్ ॥ ౧౯౬. మ ॥ వ తన్
తే తుఁ బాయునట్టితటిఁ ద్రా వాంఛింపఁ డేబొంకఁ గా । జన థాగ్రణి గావునన్ దీ
నినోజన్ గౌశిలోనుండి నీ । వనుమానింపక రాజు చేతవెలగా జ్ఞాతి ంబుత్రుఁ గై । .
నియేలన్వలెఁ గాసిఁ బెట్టి కఠినోక్తుల్ మీఱఁ గా నితఁ డమున్ ॥ ౧౯౭. ఉ ॥ నావినిమంచి
దంచుఁ జ , నా నొకర్తుకఁ గ్రూరచిత్తనెం । తే కృతాంగిభార్యగ సృజించుకకా కి జే
రియుండఁ గాఁ । దావెలమున్ శనైశ్చరుఁడు తప్పకఁ గ్రై కొనెఁ గాల కౌశికుం । డై భు నే
తఁ ంద్రమ నప్పుడునాత్మతనూజయుక్తగాన్ ॥ ౧౯౮. సీ ॥ ఛాయాత్మజుండైన
దొల్తనట్లుం హీనుఁడై కౌశికానూనకరుణఁ । బ్రబలుఁడై యున్నత పదముఁ జెం ను
నయుఁడై సం కుజవనమైన । సమవర్తి పుణ్యపాపముల నేర్పరచు చుధ న
నేఁ దక్షిణాశ । తు గియూ యా సంజ్ఞతోఁ గూడి తపనుండు నశ్వాకృతి రమింపనా వ
యు । లుదయమగుచును వెజ్జులై త్రిదశకోటి । తముభ ంపఁ గవి తిఁ న
వా లగణింప యేవారిజాప్త । సుతు మహిమాతిశయిముషూసు వరేణ్య ॥ ౧౯౯.
చ । అనుచుసుయ వచ్చి డవాయెను యెదమ చులేవ । క్క వడి లేచి సాగి
ల గఁ గౌశిక ష్యుఁడు మ్రొక్కన నే జ పతియుక్ సభా దులు త నుత
ఘటించఁ జ । య్య ఁ జనియెన్ వసి ంఁడు నిజాశ్రమభూమి మేయతేజు ॥ ౨
ఉ । అ తన్నృపాగ్రణిన్ గనిసుయజ్ఞుఁడు మదుమ చెంత కేగెదన్ । ఁతమున దుమా
యి శ ముమీదయమ జ్వకుండుఁడీ । సం తమఁ చుదీవనలొ సంగి లేచినమ
చిరా ంతొ ప్రియోక్తిఁ బంపవ నేగుచుఁ గౌశికుఁ గాంచెనయ్యెడన్ ॥ ౨౧ చ

విశ్వామి నిమ ిోవ బుసుయజ్ఞుండుడుపుట.

పము ంబుమానికడు జాడ్య ఁగ లుమూసియొక్క పా । దపము మెల్లనే యొ
తాపము చేమ జింత జేయునా । తపసీపదా గముల్ నా లుదా గసాఁ
యె మా తేజమమతన్ గనవేమి చా మేమకో ॥ ౨౨ ఉ
గాయి హుమా తె యున్ జె
నా వె గన్ గ గ బనమిద
వి । అ నిత

గానుతిఁ జేయుసుయజ్ఞ జూచి । వినయసుభాషిత బుల, వివే ము ందెనువ
ప్పుడా । జనపతిసు ము యిరసాంతలమేలుచును వాఁడెనక । జె ఖేద
ముచెప్పినదెద్దియుఁగాదువింటివే ॥ ౨౦౮. ఉ ॥ స్ని నే పంబుగ్రవయమె త
నృపకాళిబాంకఁడ । ట్లున్నను దక్కువేమి యదియుండఁగనిమ్ము వసి పంత
న్నెకునెక్కెనెల్లి దమువచ్చెనటంచునుజూడుమాత్మనే । వన్నిటు గుందుచుంటి
నది యు నుపాయము లేకసద్గుణా ॥ ౨౦౯. క ॥ నావుదునవ్వివసి ని । భావముస
ర దెలియఁబడెదేమీకుక । దేవగణింపఁగనాతఁడు । యేవిధినిన్మిత్రుఁడనుచు నెం
వలయుక ॥ ౨౧౦. క ॥ బ్రహ్మఋషిశ్రేష్ఠుండా । బ్రహ్మసమానుండతండు ప
ము స్నే । బ్రహ్మ పొగడుచుండెను । బ్రాహ్మణులకునధి మై ర ముగల
ద ॥ ౨౧౧. ఉ ॥ ఇంద్రు బోటిపీటిఘటియించినస్వర్గము దాల్చుమున్నవా । ంద్రు
. ష్టికి ప్రతిసృజించినవ స్తుస యుక దయా । సాంద్రు డవై యె గునైడ
ర్పధరాత మేలునాహరి । శ్చంద్రు వైభవ బును ంబు మీమహిమ బుడల్ప గక
౨౧౨. క ॥ సూడొక్కటియనుమతిదాఁ । గీడొక్కటియనుజగంబు ర్తి చుటకై
యాడొక్కటియనుగలదే । పోఁడిమిగామీకటంచుబొ ంచవలెక ॥ ౨ ౧౩. ।
తెండనుశిష్యునిక వృ దె యి రెడుమ తో । వేలెచి ప్రశ
ము దై ధి డు ౨ . వ । అ నా ం
జు నో యు తరం ౨ ౧
వసర్వది యభూచక్రంబుఁబంలి చె । థ ము నా పాదము వ
చక బా ంచివా । రిరుహాస్త్రాక తిఁజక్రవా గిరియే, క్రీడాద్రిగా గే కా సర
ఖా ఉత్యవారిధిహరిశ్చంద్రుం ఖండోన్నతిక ॥ ౨౧౨. ॥ బు జు మ వృ
పాత్రనినదమ్ములుమహ స్తనితము గాఁగ । దక్షిణాం వ య తగా
వళితటిన్నికరములుగ । వరయూపబంధబంధురపశూత్కార ఘోష
రవము గాఁగఁ । బ్రోఁదిగ ప్రేల్చు స్వాహాదిశబ్దసహితా నూనాజ్యా
। హోమధూమాఘసాంద్రపయోదకలిత । సరణిసంతతవర్ష ర్తుక నా
వా
ష్ఫు । నెడపకడవిప్రవ లునుడువుసవన । తంత్రబహులత కతనఁ దద్రాజ్యమునను
౨౧ . సీ ॥ జారుండుజోరుఁడాచారహీనుండునుదుర్మార్గచరుఁ డస్య దూమకుండు
ఁడుకూర్మిరుండుగుటిలాత్మకుండును బాపుఁడుఁడునుగోపరోషమ యు । పి
చకుఁడుసామిద్రోహియుఁగృ ఘ్నుఁడునుదరిద్రుఁడుదంబుఁడునతిలోభి
. బుఁదప్పెడువాఁడును బ ధనాపేక్షుచేఁబరఁగువాఁడు । లే డో డె
లేగద । సాంద్రకీర్తిహరిశ్చంద్ర వర్తి । లీలనా చెల్ల
రా మేదినీచక్రమునను ॥ ౨ . ఉ ॥ చిన్నలు, కు

ఉత్తర హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము. ద్వ్యర్థికావ్యము.

టలుగా బలిభక్తినాధుక । స్వన్న మెలంగకుండులలనామణియుగా విత్పవాక పా
భ్యున్నతిఁజెంపకుండుతనయుండునుగల్ల రినెందుఁగానమం । దెన్నత్రిశం న
షుయే లెడుసర్వధరాతలంబునగా ॥ ౨౧౫. ఉ ॥ ఎక్కడఁజూడశ్రీహరిమహో
వమహాత్సవంబులే । చక్కనిగాంచఁగోటిశతసంఖ్యలబ్రాహ్మణసత్రముల్ మఱి ది
క్కునజూడమార్గమునదిద్దినచెల్వగుచల్వచప్రముల్ । తక్క నొప్పనెప్పుడును
భురాజ్యమునందుఁబొందుగగా ॥ ౨౧౬. సీ ॥ సమయంబుఁగోరివాసవుఁడువా ట
వీ హోత్రుండుదీవించిచనఁగఁ । దనయాజ్ఞభానునందనుఁడొదలనుడాల్పనురు
నైబుతియొదుగుచుండ । ఘనమణుల్ మకరవాహనుఁడిచ్చిపొగడఁగననిలుఁడు
మమరవీవఁ । దనపుష్పకంబిచ్చిధనదుఁడిచ్చకుఁడుగా హరుఁడుపల్మాఱుసఖ్య
న... । న తుండునునజుఁడాప్తులగుచువచ్చి । నయముతోడఁ గా లోచ
ఘటిం ఁ । బాలుపమరెహరిశ్చంద్రుప్రభుత్వమారు । నీతిధైర్యపరాక్రమ తు
౨౧ . ఉ ॥ ఆకడగట్టుదొట్టి సకలార్ణవవేష్టితభూతలంబుశౌ । రుఁడొ
క యా ణికై వశమందియుండుట । స్తోకచరిత్రయెక్కువెమహి తుఁడొమను
వ చం కి । ల్లాకునఁబ పనేతురుమహామహీసురాను లో కుల్ ౨౧౮ మ
వనజాప్తా. ౧యచంద్రునాజ్ఞదివిబర్వాగ లోఁగియేటేటఁడా । తగ లెక్కకు మి
తౌప దిరొ ౦బుల్ సమర్పింపఁగా ।ధనదుండయ్యేనురాజరాజురవియుగాడ త్తే
ద్వ త్తిగ్ర । మ్మి చె గా గూ ల ఁగఁగదామిత్రాఖ్యఁజెన్నొందుటల్ ॥ ౨
మ తు ౦ ద స చము దు ఘో బుగాఁ।దరలంలేదొ నా
గలందాటి చ గా ియు । భ ధణ ణా టు కైక ంబులో
నో వేఁ । బలిపంథుల్ శరణంబు ఉదురు ప్వదాం జా గా ॥ ౨౨ .
మసుఖ తిగా వనజపాళిఁజెలం ముకుందు ందిరా । స సవినోదకేళి న బుగ
ం ఁచుఁబో । సురపతియాత్రిశంకవర సూనునితో నతిమైత్రిసల ని
ల జ ఁగా పెఱచి రాతుసకో లడంగిపోవఁగగా ॥ ౨౨౧. వ ॥ మ మహాత
బుండ కాతుఁచంద బు సక రతుకుండై త్రిలోకాధ్యతుండును లె
ల పుడుననుస ఁచుచునుండమథ మలోకేశ్వరుండగుహరిశ్చ డ డవి
పట్టణరాజంబురాజధా గా భూచ ంబుఁ చు నెః ।
స టిబహుసూం । ప్రభలంజెన్నొ
యుఁడా । భునకుఘటియి యిచె లుమెచ్చగా
గ ష థగ మా ద్రే ంచిత
ధి వ స
బ పు ద్రా దీ

భాసు ంబు । గాంగఁగరాజ్రికారగో ర లితశి । వేదికా వాటూ గణ
ఘల । పితాభ్య ప్రదే విత । గాన న భ దే ప్య మానమగుచు।
॥ ంతింత పరిమితమా । ద ంతము లెంచంగఁదరమె ంబుజభవజం। భాం
భ యున్నతు । లెంతనుచునుధి రించియెుసఁగుణ ధరణిక ॥ ౨౨౪. గీ ॥
మా క కాంతులఁ దే రిల్లు । కలి శి రాళిరేఁ గల్ దె య క । స్వర్గ లమె
లు ం ఁజాలునయ్యె దానియా త్తంమె చఁగాఁదరమెయధి । ౨౨౯. ఉ ।
భలో వేడ్క సకలా నిాధులుగా వ్య ం । హాసన ం తుండగుచు ంబు
స వృషైఖరింద్దా । భాసు లధర్మ్మప పాలనఁ చు ర్వ వ తా సం
। తా మ టశౌర్య ఎ లుఁడై । ౨౨ . ॥ ధర్మ్మప చ మ తో
ణి వెక్క మేధములే శ జదా ముఖ్య। సవ లొనర్చు చు హ శ్చ
ను డె నాత్మ ద ఁవెసురా సూయ బు జేయ । ౨ వ । త చివ రా
చి మ ంబు భ యుక్తు చ ంబ ఁ నుదె డ
పద నాజ్ఞా ంచినఁబోయినిజతేజ బు ని తుర్భూయిష్ఠంబుగా చు త
రాజసూయంబు కు సకలవిశ్వంభరా శులు కప్పంబులుగొనుచు నే తె చి ౨ .
మేరుసమా చాగ దీ ప్తస్య ద ంబులుపద్మ సం । ంటికా ణ
నా రం త మ సామజ టల్ ఖసం । ందశా ట్టగ ధరంజా ం
ణ ా ంబుక్షోణిసంఖ్య । భృత్యవ సుంద రిచారవధూటికా కో
ఖ్య । సారథ ది రత్నకోశంబులెన్న । నగణితంబగుభూరిసహస్ర ఖ్య ।
జరిలుసర్వమేదినీరాజవరులు । గరిమఁజనుదెంచియరింతుర్కాన్కల డు ౨
ఆరూఢిహరిశ్చం డు । దారారత్నంబుతోడఁ గ షితుఁడై వా ౨
చెను । దా మ శాలధ త్మకుఁ ॥ ౨౩౧. ॥ వామ భ వ
లఖిల్య । కాన్యపాగ స్త్యనా దకణ్వకుత్స। పిలదూర్వాసజమద క కు
నుమొదలు నఖిలమునీంద్రులెల్ల ॥ ౨౩౨. । చనుదెంచితిమ ట వ జాతు
శా క ట వాణీశులునా । యనిమిష నాథుఁడు క గ । చరులేతె చి కా
హాలులై ॥ ౨౩౩. ॥ కౌశికమునిబ్రహ్మ గాఁగవ ఁడధ్వర్యుండు నుభ
యు హెూతగా గౌతముఁడుద్గాతగాఋషులెల్లబు క్కలై ఁగ ర
ఘో బులు ంగిముట్టననూనమంత్రతంత్రోద్దీర్ణమహి మగుచుఁ । రిపూర్ణ
భ మైదేవతల్ ప్రతి తుముగహవిర్భా చయము । వేడ్కఁగైకొనుచుం
గు । గణి ధరా రగజఘటాశ బృం । దాసదా హి
ల్పెయాగమాచక్ర ॥ ౨ । ప్రట
బ ల్పై ల్పై ము । నా యను ము

ఉత్తరహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము. పద్యకావ్యము.

లే భుజియింపనందొక్కశుకముగోవిందబెట్టు। శుకములర్బుదసంఖ్యనొకసారిగో యనమ్రోయును భేరితనకుఁదాన। భేరులర్బుదమొక్కపెట్టగావడిమ్రోయనొకఘు ఘణఘణనొనరమ్రోఁగు । నట్టిఘంటలునద్భుతమధ్వరంబు । నెన్నిదినములొయె తె గకన్నిదినము । లింపలరమ్రోయుచుండెవర్ణింపఁదరమె । ధరహరిశ్చంద్రుఁ న్నదానమహిమ ॥ ౨౩౫. చ ॥ అసమమతింద్రిశంకతనయాగ్రణియిచ్చుమణీ కో । ట్లసదృశకాంతిఁగావలసినంతయుఁగైకొనివిప్రులు । మసలకనెల్లె గడమమాటిచనంగదరత్నగ న్నా । వసుమతినాథరా లమువాడుకఁగాంచెను నిఘంటు ॥ ౨౩౬. వ ॥ అట్టిరాజసూయాధ్వరంబున బ్రహ్మాదిదేవతా శులును, పాతాళ వ్లోకవాసులౌ పవనాశనవివిధసురానీకంబులును, సకలభూతంబులును పితృదేవ లును, మహర్షిగణంబులును, పంచాశత్కోటివిస్తీ తాఖండభూమండల బునంగలనానావ సంభూతులగుజనంబులును భక్తివినయసంభావనమణిభూషణా రధనకనక వస్త్రవాహన భోజనతాంబూల కుసుమపరిమళద్రవ్యాదులఁదృప్తిం వారెందును మందునకుంగా ముగదా దన రంబ ॥ ౨౩౭. సీ ॥ బహువైభ తోబ్రాహ్మణోత్తములతోసదమలమతి ఁజేరి । సవనాంతమునవేడ్కన భస్నానంబుసాధ్వీభార్యామణిసహితుఁడగుచు । సురదుందుభులుమ్రోయసుమ ష్టి గురియంగనప్పురోగణమునా ంబుజేయ యిరావతారూఢుఁడైఛత్రచామ

ం తులును యువెలుంగ వ జభవ సిపాదులుసఁ ఁ దువ । మునిజన

ములుభ ంప । ర మై య పుర బు జొచ్చి। చేరెనారాజని గ

మ ॥ ౨౩౮. వ ॥ అ తహ హరబ్ర ం ద్రిదులు బహువిధంబుల

ని స్థానంబులకుంజనిన సర్వమేదినీరాజన్యులును హర్షంబులఁదమ దే బు

ను న నంతఃపురంబుఁబ్రవేశించి చంద్రమతీసమేతుండై యిష్టోపభో

ంద్రసార్వభౌముండా ందంబునమేదినీచక్రంబుఁబరిపాలించుసమ బు

౨ ౯. సీ ॥ ఇలయెల వర్షించునెలమూడువానలుసకలసస్యములుదన్న య ।

మొదవులుమున్మా దుకుచుండునుబాలుధాన్యరాసులుయింగఁ బు

రత్నములుపైఁడినాణెంబులునుబణ్యవీథులఁబోవుగాపెలయు తి బు

స తతంబునుబూచికాచఫలించువృక్షంబులెల్ల । పు త్ దా

మధునవ్రి శుక కనా సహిత । నిర్మలోదకపూ ము । చారు

తు ు ॥ ౨ । త్రైఅ గు వే సల

మే ను దా

శ్యం ట్ల ఏ న్యవి న

దు నాథమ.